

hayalet gemi**67**

2.500.000 TL

Başka bir dünya olduğuna yemin edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla kesiştiği boşluklarda, çocuk parklarında ve kurgusu boşalmış luna parklarda, sandalyeleri ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları çoktan yok olmuş kütüphanelerin ıssız koridorlarında gezindiğini mutlaka birileri fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin birdenbire havlayan köpeklerin neden ürtüklerini o zaman hissetmişsinizdir. Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında yaşanan türden bir hayal...

Kapaktaki Desen: Levent Gönenc

seyir defteri

Gönderildiği an, geçmiş zamana dahil
olan hayallerimizi hangi zarfa
koymalıyız?

İçine yazdıklarımız yazgımızın bir
parçası olduğuna göre, hiç değilse
üzerine yapıştıracağımız pulu
seçebilirsek...

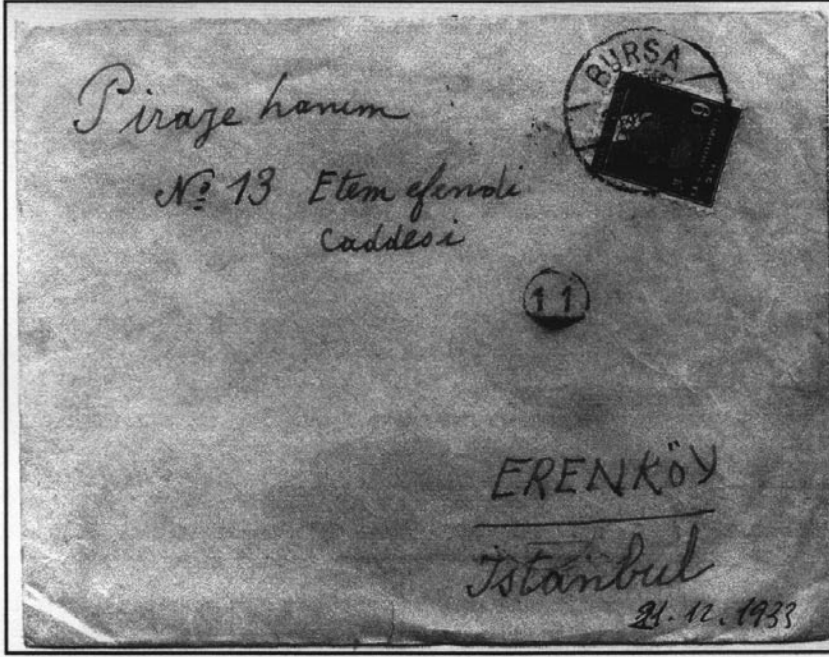

İçindekiler

suyunşavkı Yatay Kalem Vuruşları	Nursu Marmara	3
hayaletlermüzesi	Bilseydim Bir Gün Yayınlanacağını Pinar Şenel	8
üstüçizilmiş kişiler	İmzasız	13
gölgelerindansı	Anlamin Uç Beyliğinde Ali Ergur	17
déjàvu	Post Scriptum: Gönderilmeyen Mektup Ahmet Bozkurt	23
mehrlicht	Geçmiş Dinlensin İskender Savaşır	25
serdümen	To / Bedri From / Joan Ayfer Tunç	27
yanlışpusula	Söz Uçar Yazı Kalır Pinar Türen	29
yalnızlığınoyuncakları	Joker Yekta Kopan	31
deligömlüğü	Havlu Hümanur Bağlı	36
gizlihazine	Aşk Postası İbrahim Yıldırım	37
uzak kıyılar	Dünyadan Mektuplar Mark Twain	39
sirenelerinkâbusu	'forwarded' Mektubun Perde Arkası İlgin Sönmez	43
şeytanminaresi	Üçüncü Dünya Mektupları Derya Erkenci	48
başkabirdünya	Çekirge Sancısı Balku	51
kırkızpın	Ok(ur) Nâmeler(i) Hande Ögüt	56
medcezir	Harika Fikir Necm'Zekâ	59
deniz kızlarının şarkısı	Transandantal Sibel K. Türker	61
kayıp okyanus	Yirmibeşinci Bölümün Troyalıları Bülent Danişoğlu	65
puslumanzaralar	Mektubun Bileşenleri Melike Türkan Bağlı	69
şışedekimesaj	Güvercin Müjgan Şahinoğlu	71
uçanhollandalı	Şato Murat Gülsoy	73

Kalem Vuruşları

Nazım 31 yaşında, Bursa cezaevinden yazıyor, sene 1933.

Buradan, bulunduğum yerden ona doğru yola koyulsam ne kadar yaklaşabilirim?... Yola çıkmak... Desteğe ihtiyacım var. Onu görmek!... Biri beni itirse yola...

*Sükun yok, hareket var
bugün yarına çıkar,
yarın bugünü yıkar
ve bu durmadan akar*

akar

akar

Uzaktan, uzun uzun baktım. Sadece baktım. Gelip gidip baktım elyazısına. Uzaktan, donanımsız... Öylece durdum. Böyle başlayabildim. Küçük Prens'le Tilki gibi...

Yaklaşabilmek, sokulabilmek için önce

ehlileşebilme sürecinin yaşanması gerekir ya... Bu mesafeden genel izlenim, bir çocuk gibi gözükmesi. Yavaşça sokuluyorum, ve harf formları belirginleşiyor. Artık yanımdayım.

Harf Formlarında görülen yalınlık ve öğretilen formdan sadeleşerek ayrılığı, yaratıcı performansını anlatıyor. Kalın form harfleri dikkati çekiyor. "Hayat neyse, form odur" sözünde anlatıldığı gibi yaratıcılığı hemen çıkıveriyor ön plana.

Kan Basıncı yüksek. Kağıda akan aktif enerji öyle bütünüyle anlatıyor, öylesine bol miktarda ifade ediyor ki kendini... Aktif enerjiyi tümüyle kullanabiliyor, yani içinde hiçbir şey bırakmadan akıtıyor kendini. Tarzında duygusal, ılık ve canlı bir renklilik var. Bir çocuk gibi dokunma uyarısına hassasiyetini ve beden teması ihtiyacını anlatıyor.

*...yetim bir çocuk gibi bu yürek,
mavi gözleri ıslak
kırmızı küçücük burnunu çekerek
senin bağrına sokulmak istiyor.
Yüzümü kızartmıyor benim*

onun bu an

böyle zayıf

böyle hodbin

böyle sadece insan

oluşu.

Grafoloji el yazısı incelemesi yapan bilim dalıdır. Bu inceleme ayrıca psikolojik test grubunun bir parçası olarak da kullanıldığı gibi insan gelişiminin takibinde, kişilik profili çıkarmada, tanı koyma aşamasında da kullanılır. Grafologlar "yazı psikologları" olarak da adlandırılır.

Dr. Nursu Marmara, İ.Ü. Psikoloji Bölümünü bitirdikten sonra, Grafoloji doktorası yapmıştır. Halen Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde Psikolog Doktor olarak görev yapmaktadır.

Dikey Kalem Vuruşları zaman zaman kısalıp harf bağlantıları çizgi halini aldığı yerlerde yazı hızı artarak ileri doğru yayılıyor. Bu da diğerleri ile ilişki kurma tarzını gösteriyor. Kendisiyle ilişkilerinde bazen belli derecelerde bilerek veya bilmeden

21 Birinci kâmen 933

Birinciğim.

Beni bilirsin, lüzumundan fazla sairim. Her hadiseyi kafam yalnız suurla değil, kalbim hisle de işler, duygur, ona en akla hayale gelmez şekli' şekiller ve ölçüler verir.. Benim en büyük kusurum, en büyük meşiyetidir.. Ne halte dayım? Yaradılışım böyle..

Hele senden ve sorduklerin den uzak karanlık bir meşhulün içinde olmak ~~ben~~ bende bu hassas, bilhassa sana ait olan meselerde, marazî bir ~~hale~~ haddi kadar çoğalttı..

Şimdi, yüğüm kip kırmızı, göğrem dolu, senin ve kendi kendimin parçasında, ~~otonom~~ utancından yerin dibine geçmek istiyorum.

Belki kafalarımız çarpıştığı zaman ben gelip geliyorum. Fakat kalplerimiz çarpıştığı zaman daima yenilen benim.. Çünkü, allah belsani

1931-11 Kânunusani

Kızım!

Nihayet bir mektup göndermek
lütfunu bulundunuz.. Tesekkür..
Kime âşık olursan ol! Bir mahpa-
sun dışardan aldığı kötü haberler
arasında, karusinen sevdiğini
o kadar da mühim değilmiş.. Bana
eski, tecrübeli hapislerden işitmiş-
tim... Mahpus için "gözden uzak
gönülden uzak!" demek değildir.
Çünkü demir parmaklıklar ada-
mın gözleri görmez ve bu görme-
yen gözlerin karanlığında dışardan
kalmış hayaller eski halleriyle
eseldarlar. Fakat dışardakiler
için "gözden uzak gönülden uzak"
sözü bir hakikettir. Hele gözden
uzak olan, demirlerin arkasındaysa!..
İstersen ona, tebrik mektu-

Kırdırmasın. Kötü bir erkek
kuskanglığına düştüğümü
zanetme. Bu mektup sadece
ihmal edilmiş bir arkadaşın
bir arkadaşına sitemidir...

Beni sanarlara selam.
Okumedi kucaklarım. Senden biraz
daha sık ve kendi görünüş işlerin-
den ziyade beni alakadar edecek
her paradisiyle dolu bir mektup
isterim.

Nazım B

56/11/1911
M. B. B.

kendini kandırıyor. "Beni bilirsin, lüzumundan fazla şairim. Her hadiseyi kafam yalnız şuurla değil, kalbim hisle de işler, yoğurur, ona en akla hayale gelemes şekiller ve ölçüler verir..." (Nazım'ın eşi Piraye Hanım'a yazdığı mektuptan alıntı).

Yatay Yayılan Kalem Vuruşları kendine güven, sezgisellik, sosyal kolaylık sağlıyor. Harf araları genişledikçe yazı soluk alıyor.

İçgüdü –hayat gücü (life force): kontrol zaafı görülüyor. **Kendine karşı kullandığı kalem vuruşları**, kendine zarar verdiğini düşündürüyor.

Zihinsel, duygusal ve içgüdüsel eğilimlerin organizasyonuna bakıldığında, yazı kendine verdiği önemin fazla olmadığını akla getiriyor. Ve bu önem zaman zaman çok azalıyor.

Duygulanım (Affect) seviyesi, yazının hayat alanında yükseliyor. Hayat gücü, biyolojik alanı ve hayatını dışa dönük yaşıyorken, zaman zaman kontrol zaafılarıyla içe kapanışlar yaşıyor; duygu seviyesinde dalgalanmalar oluyor.

Uyum ve uygunluk anlayışı yüksek. Boyut, ölçü ve estetik duygusunun büyüklüğü dikkat çekiyor.

Duygusal–sosyal alanda, bireylerle ve çevre ilişkilerinde geniş ve dengeli soluklarla nefes alıyor. Kendine güvenli, ötekilere açık, çevresiyle temas halinde, ancak zaman zaman kendisine karşı darbelerle geri dönüşler görülüyor.

Yazının Derinliğine gelince, içgüdüsel olan bu hayat gücünün enerji dolu olması en belirgin özelliği. Sadece bu enerjiyi kullanırken zaman zaman kontrol zaafı belirliyor. **Analiz-sentezleri**, derinliklerde yer yer zayıflıyor. Ancak bu zayıflamalar bütünü ritmini aksatmıyor. Bu enerjinin güzelliği ritmik oluşuyla ona has bir şekilde kağıda boşalmasında. Bu güven ritmi -tüm enerjisini boşalttığı için midir ki- insanı rahatlatan bir heyecan veriyor. Bütün bu el yazısı ipuçlarının entegrasyonu yazı karakterindeki gerilme ve gevşemelerde aynı ritim görülüyor. Adeta şiirleri...

*Ve dünya öyle büyük,
öyle güzel
öyle sonsuz ki deniz kıyıları,
her gece hepimiz
yan yana uzanıp yaldızlı kumlara
yıldızlı suların
türküsünü dinleyebiliriz..
Yaşamak ne güzel şey*

Bu ritim aynı zamanda zihin kontrolünü gösteriyor: Birikerek çoğalan, ilavelerle genişleyen (kümülatif –gittikçe artan-) düşünce yapısı. Ve sezgisel seviyesi maddeci (materyalistik) hayal gücünün özelliğini gösteriyor. İşte bu maddeci hayal gücü ile, Nazım'ın hayatı sezişi:

*Su başında durmuşuz
çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz
Su serin
çınar ulu
ben şiir yazıyorum
kedi uyukluyor
güneş sıcak
çok şükür yaşıyoruz
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze*

Elyazısı, onun hayata karşı, optimist kararlılık seviyesinin, güçlülük ve zaaf yönlerinde değiştiğini gösteriyor. Dikkat seviyesi ise detaylarla ilgili, onlarla çeliniyor.

Cezaevinden karısına gönderdiği bu mektuplardaki elyazmalarında Nazım, vuruşların duygusal ve sosyal alanında, bir de derinliklerinde kendini gösteriyor gibi. Yoğun duygulanımlarından o sorumlu! Sosyal davranış sorumluluğu da ona ait! Güçlü iradesi ve sadeliğinin tevazuunda adeta **cazibenin sosyalini** de görüyoruz:

*.....yağmurlu bir gün
yemislerden ve senden uzak
-daha bir tek ağaç bahar açmadı
kar yağması ihtimali bile var-
Bursa cezaevinde
acayip bir duyguya kapılarak
ve kahredici bir öfke içinde
inadına yazıyorum bunları,
kendime ve sevgili insanlarıma inat.*

Bu analizi 1933 tarihli, Bursa cezaevinde ve 31 yaşındayken yazdığı mektuplarından yaptım. Bu yazılarında öncekilere göre farklı bir şeyler var. 1928 Aralık ayında, 26 yaşlarındayken Nazım'ın kendi tabiriyle "Ankara zindanından" yazdığı el yazısıyla karşılaştırıldığında, el yazısının yapısında bir yıpranmışlık olduğu görülüyor.

Bütün verimliliğine ve üretkenliğine rağmen, 26 yaşından sonraki el yazmalarındaki performansında bir zorlanmayı görmezlikten gelemedim.

Ve bir daha onu, Nazım'ın kendisini düşündüm, şiirleri olmadan... Hüzne battım gene.

*seni böyle uzak
seni dumanlı, eğri bir aynadan seyreder gibi
kafamın içinde duymak*

Canım Nazım.

Bir Gün Yayınlanacağını

Aman gazateci, bir dane de bağa ver bahalım koca bahhal ne demiş?... deyi koşan koşana, çünküleyim ötekilerin kaç defa yalanları çıktı. Bahhal Bodos havyar gibi lafı dirheminden çekirdeğine hadar tartar, öyle söyler. Kaba söyler ama toğri söyler. Allah bir, gayri herkes ince yalandan, nazih ivir zivirdan bıhtı, marazlandı.

Yalnızca iki insan arasında, mahremiyet sınırları içinde ele alınan mektuplar, gönderen'in bir gün bir yıldız gibi parlayacağını bilen muhataplarının tarihî olmaya aday o sayfaları saklaması ve onları daha çok sevmek isteyen okurlarının arzusuyla kamusal okumalara açılıyorlar. Tartışılabilir bir şey bu. Bir yandan göz deliğinden bakmaya el veren, öte yandan farklı okumalara açılan bir kapı bu. Sadece yazar olduğu için kutsanan insanı, sadece insan olarak gösteren bir tanışma alanı. Ama mahremiyetin ihlali pahasına. Ama "özel olan kamusaldır" da bir bakıma.

Bir başka çatışma, mektubun yazarken gerçek; okurken tarih olması. Göndericiden alıcıya ulaşana kadarki sınırlı sürede de böyle, yıllar sonra okunduğunda da. Her satır, yazanı sadece o âna değil kişisel tarihine (olasılık, kültürel tarihe) sabitler. Oysa ki kaleme alınan "yazı" değil "söz"dür daha çok. Söz olarak uçmalı mı, yazı olarak kalmalı mıdır.

Bu seçkide, bu çatışma alanlarının sınırlarında duran mektuplar var.

"...hâlâ konuşuyorsun."¹

Eski Önasya kültürlerine ait önemli keşifler arasında başı çeken 1906 Boğazköy kazıları. Hititler yazılı belgeleri ile günümüze ulaşan ilk ulus. O zamanki adıyla Hattuşaş olan Hitit başkentinden, otuz bin parçalık yazılı belge çıkarılmış. Çorum-Boğazkale'de yapılan bu kazılarda; resmi belgeler, dinsel metinler, mitolojik öyküler gibi kapsayıcı metinler yanında; bağış makbuzlarına, ticari yazışmalara ve elbet mektuplara da ulaşılmış. Hitit çağı mektuplarının en ünlüleri arasında genç yaşta ölen Mısır Firavunu Tutankamon'un dul eşi Dahamunniş'in Hitit Kralı I.Şuppiluliuma'ya gönderdiği iki mektup bulunuyor. İlki şöyle: (Kullanılan resmi dil, Mezopotamya'da geniş bir zaman dilimi içinde konuşulmuş olan, günümüzde Arapça ve İbranice ile aynı dil ailesine giren Akadça'nın Asur lehçesi.)

"Kocam öldü. Oğlum yoktur. Senin ise bir çok oğlun olduğunu söylüyorlar. Eğer sen bana bir oğlunu verirsen, o, benim kocam olabilir. Kendime koca olarak hizmetkârlarımdan birini seçecek değilim!"

Bunları kaydeden kralın oğlu, 2.Murşili. O ânı şöyle anlatıyor: "Babam bunu işitince, ileri gelenleri görüşmeye çağırdı ve "eskiden beri böyle bir şey hiç duymadım" dedi." Haberin doğruluğundan şüphenen Şuppiluliuma, Mısır'a bir elçi göndererek gerçeği öğrenmek istiyor. Karşısında, "müstakbel koca" yerine "müfettiş elçi" bulan Mısır Kraliçesi, o elçiyle bir mektup daha gönderiyor:

"Eğer bir oğlum olsaydı, kendimi ve ülkemi küçültecek bir isteği, diğer bir ülkeye yazar mıydım?! Bana inanmıyorsun ve hâlâ konuşuyorsun. Oysa ben başka ülkeye yazmadım, yalnız sana yazdım. Senin oğullarının çok olduğunu söylüyorlar. Bana onlardan birini ver. O; bana koca, Mısır'a da kral olsun."

Hitit Kralı bunun üzerine teklifin ciddi olduğuna kanaat getirip, oğlu Zannanza'yı Mısır Kraliçesine göndermiş. Ama Hitit Prensi Mısır'a ulaştığında, artık çok geç:

O gidene kadar Mısır'da yönetim değişmiş, Dahamunniş'in hükmü kalmamış, Prensi bekleyen de "Kraliçe" değil, "ölüm" olmuş.

Ama öykü burada bitmiyor. Hitit Kralı oğlunun doğal nedenlerle öldüğünü yazan yeni firavuna inanmıyor, Mısır'a savaş açıyor. Gelin görün ki ölümünün, savaşta tutsak alınan Mısırlıların Anadolu'ya taşıdıkları veba sebebiyle olduğu sanılıyor.

Mısır ve Hitit arasındaki gerginlik iki kuşak daha sürüyor. Derinleşen çatışma, en sonunda M.Ö. 1275 yılında Suriye'nin güneyindeki Asi nehri kıyılarında, Kadeş Savaşı'nı başlatıyor. Savaştan güçlerini koruyarak çıkan Hititler, on beş yıl sonra barış çağrısı yapıyorlar Mısırlılara. Sonuçta, iki tarafın eşitliği ilkesine dayanan bir belge kazanıyor kil tabletlere; ünlü Kadeş Antlaşması. Antlaşmadan ondört yıl sonra, M.Ö. 1246 yılında, Hitit Kralı Hattuşili'nin kızı ile Mısır firavunu II.Ramses evlenince, ilişkiler iyice gelişmeye başlıyor. Mektup içeriklerine artık ailevî konular da dahil oluyor. Mısır firavunu II.Ramses'in, kayınpederi Hitit Kralı Hattuşili'ye gönderdiği mektup, mektup tarihinin en ilginç örneklerinden biri. Giriş bölümünden anlaşıldığına göre, Hattuşili, damadı Ramses'ten, kızkardeşi Matanazi'nin çocuk sahibi olabilmesi için ilaç hazırlayabilecek hekimler göndermesini istemiş. Buna, II. Ramses'in verdiği yanıt şöyle :

"Kardeşime şunu söylemek isterim: Kızkardeşini tanıyorum. O ellilik ya da altmışlık bir kadındır. Bu yaşta bir kadının doğum yapmasını sağlayacak ilaç yapmak imkansızdır. Güneş Tanrısı ile Fırtına Tanrısı -onun hatırı için- sihirli bir tedavi ile etkili olabilirler. Yetenekli bir sihir rahibi ile yetenekli bir hekim göndereceğim sana. Onun doğurması için bir ilaç yapacaklar!"

"...başka bir diyeceğim yok."

Rönesans'ın ne zaman bittiği sorusunu bazı tarihçiler, "Mikelanj'in ölüm tarihi olan 1564 yılıdır" diye yanıtlarlar (dğm.1475) . Bir çağı temsil etme gücü, tarihte çok az insana mâl edilmiştir.

Genç Mikelanj eserleri ile aranır olduğunda, kendisinden yirmi üç yaş büyük Leonardo da Vinci'nin en büyük rakibiydi. İkisi arasındaki anlayış farkı, başka çağların insanlarıymışcasına derindi. Mikelanj yalnızca Leonardo da Vinci ile değil "sanatla ilgili bütün bildiklerini benden öğrendi" dediği Raphael'le de çatışma halindeydi. Dönemin sanatçılarından resim ve heykel arasında karşılaştırma yapmalarını isteyen Floransa Akademisi Başkanı Benedetto Varchi'ye Mikelanj'ın verdiği yanıt şöyle:

"Kanımca resim, heykele yaklaştığı ölçüde iyi, heykel ise

resme yaklaştığı ölçüde kötüdür. Resmin ışığının heykel olduğuna inandım her zaman. Aralarındaki fark, güneşle ayın arasındaki farka benzer, diye düşünürdüm. Felsefi anlamda aynı sonuca yönelik şeyler arasında bir fark bulunmadığını söylediğiniz kitabınızı okuduktan sonra fikrimi değiştirdim. Eğer, zorlanma, çalışma ve teknik arttıkça soyluluk artmıyorsa, resim ve heykel arasında bir fark yoktur. Eğer bu doğruysa, her ressam, resim kadar heykel, her heykeltçi de heykel kadar resim yapmalıydı. Heykelden kütleyi yontarak yapılanı anlıyorum, çünkü kilden yapılan resme benzerdir. Kısacası resim ve heykel aynı kafanın ürünüyse barış içinde yaşayabilirler, tartışmaya da gerek yoktur. Çünkü tartışmalarla geçirilen vakit, heykel yapmaya ayrılan vakitten fazladır. Resmin heykelden daha soylu bir uğraşı olduğunu yazan kişi ..." (-yani Leonardo da Vinci-) bütün yazdıklarını bu bağlamda yazdıysa, hizmetkarım ondan iyi yazardı hepsini. Bu konuda söyleyecek başka bir sözüm yok." (Roma, 1549)

Mikelanj'ın mektupları içinde, yeğeni Lionardo Di Buonarroto Simoni'ye yazdıkları onun başka bir âlemi.

"Bana mektup yazma! Senden her mektup alışımda okumak için o kadar zorlanıyorum ve yoruluyorum ki ateşim çıkıyor. Yazı yazmayı nerde öğrendin bilmem. Sanırım, dünyanın en büyük eşeğine yazacak olsan daha çok özen gösterirdin. Derdime dert ekleme, başımdakiler bana yetiyor." (Roma, Haziran 1546)

İki yıl sonra değişen bir şey olmamış:

"Son mektubunu okuyamayıp ateşe attım. Sana kaç kez yazdım, senden her mektup alışımda hasta oluyorum yazını sökeceğim diye! Beni gerçekten pek az seviyorsun! Senden ricam bundan böyle bana mektup yazmaman. Söyleceğin varsa, yazı yazmayı bilen birine yazdır. Senin okunaksız mektuplarınla uğraşamayacak kadar meşgul benim kafam!"(Roma, Ağustos 1548)

Ne elyazısından vazgeçmiş Lionardo ne de hırçın amcasından. Mikelanj'ın ölümüne kadar (Şubat 1564) düzenli olarak yazışmışlar. Mektuplar genel olarak amcanın yeğenine öğütleriyle yeğenin amcaya yaptığı aynı yardımları içeriyor. "Gönderdiğin seksen altı armutu aldım..."

"Lionardo, son mektubunla birlikte, gönderdiğin güzel peynirleri de aldım, teşekkür ederim. Sağlığınızın yerinde olduğuna sevindim, ben de iyiyim. Senden aldığım mektuba yanıt veremedim, çünkü artık elimi hiç kullanamıyorum. Bundan sonra mektuplarımı başkalarına yazdırıp altına imza atacağım yalnızca. Başka bir diyeceğim yok." (Roma, Aralık 1563)

"heybede oturmuşsun!"³

Yaşadığı dönemde (1864-1944) küçük de olsa bir kütüphaneye sahip her evde, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bir kaç kitabı bulunurmuş. Sanatlı anlatımdan kaçındığı için kendi çevresinde eleştirilen yazar, gerçekleri güldürerek anlattığı için halk tarafından sevilmiş.

"Azizim, efendim (Refik Ahmet Sevengil'e sesleniyor), Dağ tepesinde tam bir münzevi hayatı yaşadığım için bizim evin misafirligi şehir ziyaretlerine benzemez. Bu nedenle bazı izahata lüzum görüyorum: Hanenin asıl kapısı garp cihetindedir; fakat keçilerin bile zor çıkacakları sarp bir mevkide olduğu için burası bir zincir ile daima kilitli durur. Şark tarafında bir kümes kapısı açtık, oradan girip çıkıyoruz. Lâkin üzerinde ne halka vardır ne de tokmak... ne çan ne de çingirak. Yerden iri bir taş almalı, kefareti budur diye aşındırıcaya kadar tak tak vurmali. Çünkü içeride ilk gümgüm'lere koşacak kadar hassas kulaklı insan yoktur. Bazı misafirler seslerini duyuramadan dönüyorlar. İnsan arasına karışmaktan hoşlanmayan birisi olarak bu sağır kapının çok faydasını görüyorum. Aziz meslektaşım, bu izahatı herkese vermem. Zedelemekten çekinmeyerek kapıyı açtırıcaya kadar taşlamalı; Diyojen'in fıçısından içeri girmelisin. "(Heybeliada, 1926)

Ömrünün otuz yılını Heybeliada'da geçirmiş Hüseyin Rahmi Gürpınar. Kendi köşküne geçmeden önce on yıldan fazla süreyle kiracıymış. Bugün Heybeliada'nın bir sokağına adı verilmiş olan evsahibi Hacı Sami Bey'e yazdığı uzun mektup (buradaki bir bölümü) "kiracılık ruh hali" bakımından çarpıcı.

"Hacı Sami Bey...Cenabı Hak, meskensizleri sizin gibilerin hırsından korusun. Aleyhimize mahkemeye müracaattan sıkılmaz mısınız? Bizden üç ayrı hesap üzerinden alacak isteğinde bulunuyorsunuz. Bunların hangisi doğru?! Bu karışık hesaplar, sakalınızın rengine asla uymuyor.(...) Bu derece ayıp bir haksızlığa sizi hemşireniz hanımın sevk etmiş olduğunu söylüyorlar. Servetinin kırk bin sarı İngiliz lirası olduğu Heybeliada'da mütevatirdir. Hak ziyade etsin. Fakat bu parayı yemeye dişiniz, vaktiniz kalmamış. Artık Azrail'in kanatları ara sıra vücudunuzu okşuyor. Hemşireniz Bedriye Hanım, başına tülbent değil adeta salaşpur örter; yüzünden başka bir tarafını açmaktan korkar; taassuba düşkündür. Kendisine söyleyiniz, o yaşta, o malül vücutla sokağa açık da çıksa bir şey lazım gelmez. Öyle umacı şekline girmek İslamiyette bir mecburiyet değildir. Müslümanlığın farzları başka şeylerdir Hacı Sami Bey. Siz ve hemşireniz dine riayetkâr ve Allah'tan korkar kimseler olsaydınız, mahkemeye alacağınızı doğru yazdırırdınız." (1933)

Bu tarihten on üç yıl önce, bu kez H.R.Gürpınar'a yazılan iki mektup, biçimiyle de içeriğiyle de eşsiz. Gönderen, İstanbul Balıkpazarı'nda bakkallık yapan Bodosaki Efendi. Yazarın, *İkdam* gazetesindeki köşesine yazdığı bir makaleye gönderme yapıyor. Yani okur mektubu bu aynı zamanda.

"Efendi! Sen bir muharrir adammışsın. Heybe'de oturmuşsun. İster muharrir ol ister mahrir, ister heybede otur ister çuvalda; ondan bağa bir keder yoh. Fakat ne deyi şu açlara ahıl öğretirsin! Nazara geldik kardaş. Bahhal çoğaldı, kâr azaldı. Peynir, tereyağ, havyar elmas gibi dirhemden kırat'a bindi. Malın böyle kıtlı zamanında sen ne deyi bir takım aç kimseleri çaşni yimeklige benim başıma salıyon? Zaten bu otlahçılardan ben bıhtım. ..." (1920)

Mektubun ilerleyen bölümlerinde Bodosaki, kendilerini alıcıymış gibi tanıtip dükkanındaki her şeyin tadına bakan, sonra hiçbir şey almadan çıkan kurnaz müşterilerden mustarip, yardım istiyor Hüseyin Rahmi'den.

"Aman efendi ocağına düştüm. O gazateye bir mahale çiziktir. Mal almayacak bir adam için bahhalın çaşnisini yemek haramdır de. Yarın ahiret gününde palamut tavası gibi cızır cızır yanarsınız de. Şimdiciim öbür dünyadan- yanmadan falan korkan kalmadı ya, işte ne dersen de. Gazatelerde bahhalların avukatlığını yaparsan, seni kuş sütüyle besleriz, ağınadın mı muharrir efendi! Hele bir yol balıhpazarına bizim dükkana uğra da, sana çaşni tattırayım bir göresin. Senin için helaldir, korkma. Zatiniza bol bol dualar ederik efendi. Biz sizin gibi ince kıyım nazik laflar bilmezih. Bahhal mektubudur bu, kusura kalma."

"Bodos Efendi! Mektubunuzu okurken neşelendim. Ne kadar tabii ve samimisiniz. Gazeteleri dolduran arşın boyu ciddi makaleler, birbirini ısırarak edebi sütunlar arasında sizin bu Balıkpazarı mektubu çok hoş oldu. Sözleriniz fazlaca pastırma-sucuk kokuyor ama anlatışınız ne kadar da saf. Gururlu zamane edipleri gibi, üslubunuzda kimseyi ağlatmak veya güldürmek iddiası yok. Hikmet satmayı aklınıza getirmeden filozof olmuştunuz. İstanbul'a indigim gün Balıkpazarı'na koşmakta kusur etmeyeceğim efendim!"

Hüseyin Rahmi, Bodosaki'nin mektubunu *İkdam*'da yayınlattınca olanlar olmuş; bakkal bu kez de muharrirlerden başını alamamış. İstedikleri şey onun deyimiyle "çaşni" olsa neyse, lâkin durmadan yeni bir mektup için sıkıştırıp dururlarmış adamcağızı. Hatta gittikçe yükselen paralar teklif ederlermiş. Her şey, saflığın ve açıksözlülüğün güzel çeşnisinden bir parça daha tadabilmek içinmiş. Bakkal Efendi bunun üzerine bir uzun mektup daha yazmış

Hüseyin Rahmi'ye :

"Muharrir Efendi, sağa geçen sene tatlı sert bir mehtup yazdım. Bilmem ki neden muharrirlik piyaçesinde bu mehtuba bu kadar itibar ettiler! (...) Elimin gazyağı ile beni ediplik işine mi bulaştıracahlar? Benim imlalarım güleçahlar, laflarımla alay edacahlar! Hele bir yol bağa bah! Gülecehseniz kendi imlalarınıza gulünüz. Turhçedir deyi kiminiz frenk gustosunda kiminiz arab çalımında kiminiz acem çaşnisinde cilvesi bozuk laflar yumurtluyursunuz. Tavuğun yumurtası fiyatça hergün üste koymakta, sizinkisi daima itibarını kaybetmekte! Çünküleyim tavuğun yumurtasından omlet olur, terbiye olur, olur da olur. Şu sizinkinden ağız tadıyla hiç bir matah olmaz. "

Bakkal Bodosaki sonraki bölümlerde "madem ki edip işlerine karıştım, malumatımı dinle gayrı" diyor ve köşe yazarlarını payandalı muharrir, salçalı muharrir, piyazlı muharrir diye adlandırıp (ki bu tespitleri sahiden çok komik) veryansın ediyor ve finali şöyle getiriyor:

"Aman gazateci, bir dane de bağa ver bahalım koca bahhal ne demiş?... deyi koşan koşana, çünküleyim ötekilerin kaç defa yalanları çıktı. Bahhal Bodos havyar gibi lafı dirheminden çekirdeğine hadar tartar, öyle söyler. Kaba söyler ama togri söyler. Allah bir, gayri herkes ince yalandan, nazih ivir zıvırdan bıhtı, marazlandı."

"bereket versin hademe yetiştii!"4

"Bu kadar sathi oluşuma sebep ne? Bilir misin öldürücü bir şey bunları düşünmek. Yemek olacağım yerde sofrada kaşık filan gibi bir şey oldum. Beni asıl müteessir eden kupkuru kalışımdır. Goethe benim iki manzumeyi yarım yamalak yazabildiğim bir sene içinde üç-dört eser yazıyordu. Çalışmak... Yarabbim, bu şıfayı bana ne vakit göndereceksin? Çalışabilsem, yapabilsem ve iyi olmasa ona da razıyım. Heyhât o da yok. Bu kadar yaşadığı dünyayı eskitmiş, tecessüs ve ihtirasını öldürmüş bir adam ne olabilir? Vâkıa bunun için vaktim de yoktu." (İstanbul, 1936)

Kusurlarını durmadan yüzüne vuran iç sesine herşeyden fazla kulak veren, bu yüzden kendisine küsen, kendisine küstüğü için huzursuz yaşayan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın (1901-1962) mektupları, özellikle bir dönem mektupları, her daim sıkıntılı bir insan portresi çiziyor.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, aralıklı da olsa ömrünün sonuna değin sürdüğü mesleği, öğretmenlik olmuş. (Yazarlık baş uğraşı ama, mâlum, meslek sayılmıyor) Üniversitede sanat tarihi, edebiyat, mitoloji ve estetik dersleri vermiş. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde çalışırken yaşadığı bir âni, yine Ahmet Kutsi Tecer'e anlatıyor.

"Kutsicğim, hocalığım fena değil, fakat dün ilk ve muazzam potumu kırdım. Eski Eserler Müzesi'nde geziyorduk. İskender'in lahdi diye sıradan bir lahtın karşısına geçip bir gece evvel hazırladığım traşı vermeye başladım. Bereket versin, hademe yetiştii ve kurtardı. Gaf dediğin bu kadar olur. Bugün mektebe nasıl gideceğimi bilmiyorum. Utandım. " (1934)

"Bereket versin hademe yetiştii"... Rezil olduğuna yandığından çok, öğrencilerde yanlış bilgi kalmadığıyla avunuyor. Cumhuriyet kuşağı... Bu arada sözü geçen lahit, Osman Hamdi Bey'in, 1887'de Lübnan Sayda kazılarında çıkardığı "Büyük İskender Lahti" olarak anılan eser –ki bu, şüpheli- hâlâ İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde.

"Sevgili Kutsi, Benim buradaki hayatım bir cehennemden farksızdır. Sebebi de parasızlık. Bütçem çok bozuk. Bu berbat bütçe ile ev döşemeye çalışmak ne kadar güç olur. Nihayet yapabildim. Şimdi oturabileceğim, çalışabileceğim, seni misafir edebileceğim bir köşem var. Her şeyi tamam, fakat perdesi yok. Hazin değil mi? Kepenk arkasında oturuyorum. Bunlar ne kadar basit şeyler, nihayet bir masa, iki sandalye, İngiliz, Amerikan, Alman, Belçika proleterinin en tabii şekilde kendisine temin ettiği bir refahın aksesuarı bile değil. Ve ben bir hocayım, üniversite falan, falan, falan. Buna da şükür, büsbütün perişan olmayalım da." (İstanbul, 1942)

Yeni dünyalar görmenin kendisini başkalaştıracağına inanmış hep, Avrupa'yı görmek en büyük düşü olmuş. 1953'te ve 1959'da kısa sürelerle Paris'e gittiğinde müzeleri ve sergileri gezdiği mutlu anlar dışında huzursuzluğunu atamamış. Fakat ilk zamanlarda kendisini kentin içine yerleştiremediğinden söz ederken, sonunda, Paris'e seyahat edecekleri öğütler verecek kadar Parisli olmuş yine de. Mehmet Ali ve Adalet Cimcoz'a bunları bir bir sıralıyor:

"1.Sakın iktisat bahanesiyle yer değiştirmeyin. Zaten olduğunuz yerden hiç çıkmayın. Bilin ki her teşebbüste biraz daha kötüsüne düşersiniz.

2. Meyve almak isterseniz sabah erken kalın. Çünkü bu dolu dolu kentte otele kaçta döneceğiniz belli olmaz ve meyvesi sokağa yayılmış memleketten meyva yemeden dönersiniz.

3. Rehberden telefon numarası bulamayacağınıza emin olun ve yanınızda daima bir telefon ve adres defteri bulundurun.

4. Bir Türk arkadaşınıza herhangi bir kahvede randevu vermeyin; ya siz şaşırırsınız, ya onlar...

5. Paranızı kat'iyen saymayın. Akabinde üç-dört bin

frank masrafınız çıkar. Zaten Türkiye, bütçe yaptıktan sonra iflas etmiştir. " (1953)

"İkmâl kalesini zaptedelim!"⁵

"Sana bir müjde vereyim Nihal Ablâ... Kitabım çıktı. Hayırlısı. Kalkar kalkmaz ilk işim sizlere göndermek olacak. Beni beğenenler çok Nihal Ablâ. Memleketin en tanınmış edipleri yazılarımı çok beğeniyorlar. Hele hele hiç bir şey beğenmeyen ve çok titiz olan Ahmet Haşim bile bana "bravo" diyor. Sevincime payan yok. Kitap çikâlı üç dört gün olduğu halde epey satıldı. Hele tenkitler de yazıldıktan sonra daha fazla satacağına eminim." (İstanbul, 1933)

Tek ihtirası şiirde başarı kazanmak olan Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956), ilk kitabı *Ömrümde Sükut*'tan söz ediyor. Kendisinden üç yaş küçük kardeşi "Nihal Ablâ"ya (Nihal Erkmenoğlu) yazdığı mektupların ailesine yazdıkları içinde özel bir yeri var. "Karşımda şeker Nihal, gözlerim gözlerinde... / İçimde cazbandlı bir kahkaha uzamakta".

Cahit Sıtkı Tarancı, Nihal Ablâ'ya mektuplarının çoğunda karamsar. Özellikle, dış görünüşünden duyduğu ızdırabın karşısına "iyi şiirler yazma" hırsını koyduğunu anlatan mektubu hayli sarsıcı. Basılmış bile olsa, çok özel kabul edilmesi gereken bu mektubun sadece bir cümlesi: "Beni tanıyanların vücudumdaki kusurların yanında ruhumun bir çok meziyetleri olduğunu takdir etmelerini isterim. Mesut olamadıktan sonra muvaffak olabilmek büyük bir tesellidir." (1929)

Nihal, ailesi ile birlikte, doğdukları kent Diyarbakır'da, Cahit Sıtkı ise Galatasaray Lisesi'nde öğrenci 1930'lu yıllarda. Ağabeyin derslerle arası hiç iyi değil. Büyüklerin deyimiyle, "buna şaşmamak lâzım":

"Geçen seneden beri gezmeğe öyle alıştım ki! Bu adeta bende bir iptila halini aldı. Hele güneşli günlerde hoca derse gelmedi mi hemen dışarı fırlıyorum. Kendimi ışığın, havanın ve renklerin içinde hissetmekten o kadar hoşlanıyorum ki! Nihal Ablâ, ben duran değil yürüyen bir adamım. Bu yürüyüş iptilasını güneşli günlere münhasır değil. Yağmurda ve karda da dolaşmağa bayılıyorum. Artist Greta Garbo yağmurlu havalarda, sırtında muşambasıyla, elleri ceplerinde, ılık çalarak ıslak kaldırımlarda alabildiğine yürümeği çok severmiş. Ben de bu artistle beraberim." (İstanbul, 1933)

Sık sık ikmale kalması Cahit Sıtkı ile babası arasında sorun olmuş. Babasının güvenini yitirmekten duyduğu korku, mektuplarına sık sık yansımış. Ama ikmale kalmak konusunda yalnız değilmiş Cahit Sıtkı:

"Sevgili Nihal Ablacığım, gerek kendi kusurumuz gerek talihsizliğimiz, bu sene -nasıl olduysa- ikmale kaldık. Sanki büyük bir cürümmüş gibi bunu daima yüzümüze vuranlara cephe alalım ve kendi kudretimizle ve elimizde bulunan zeka ve gayret silahlarıyla, ikmâl kalesini zaptedelim ve muvaffakiyet bayrağını bu kale üstüne alkışlarla dikelim. Sınıfta kalacaksınız ayıp değil mi diye serzenişlerde bulunanlara karşı cevap vermek, çürük iddialarını hezimete uğratmak günü gelmiştir! Büyük söylemek gibi olmasın, ben kendimden olduğu gibi senden de eminim. Ve yine eminim ki benim muvaffakiyet toparım burada gürlediği vakit seninkiler de bana oradan aynı şiddetle cevap verecektir."

*

Sonuçta... Yazanı şöhretli ya da şöhretsiz, bütün mektuplar fotoğrafın bir türü olarak ilgi çekici. Yeter ki bir gün yayınlanacağı hesaba katılmaksızın yazılmış olsun.

↓

Notlar

1 *Hitit'lerin Mektuplaşmaları*. Sedat Alp, Eskiçağ Bilimleri Enst. Yay., İstanbul, 1997.

Tabletler Hititleri Alatıyor. Bilim ve Teknik, TÜBİTAK Yayınları, Eim 1999.

2 *Mikelanji'nin Mektupları*. Çev.: Atilla Tokatlı, Düşün Yayınları, İstanbul 1983.

3 *H.R.Gürpınar'ın Mektupları ve Tiyatro Eleştirileri*. Hrz.: Abdullah-Gülçin Tanrıninkulu, Özgür Yayınları, İstanbul 1989.

4 *A.H.Tanpınar – Mektuplar*. Hrz.:Zeynep Kerman, Ankara 1974.

5 *C.S.Tarancı – Evime ve Nihal'e Mektuplar*. Hrz.: İnci Engingün, TDK Yay., Ankara 1989.

İmzasız

Sayın Kaymakamım,

Yaklaşık 18 aydır Vekil Kaymakamlarla haftada bir gün yönetilen Yenipazar'da göreve başladınız. Önce hoş geldiniz deyip yeni görevinizde başarılar dileyerek satırlarıma başlamak istiyorum.

Ben Yenipazar'da yaşamını sürdürmek zorunda kalan ve toplumun %10'unu oluşturan özürliülerden birisiyim. Maalesef hemen hemen tüm devlet dairelerinde olduğu gibi, Yenipazar'daki hükümet konağı da benim gibi yürüme engellilere uygun dizayn edilmediği için yüce makamınıza çıkıp, en güzel geleneklerimizden olan "HOŞGELDİNİZ'e gelemedim; hoş görmenizi dilerim.

Oysa çok bir şey değildi bizim istediğimiz, sadece hükümet konağının dışındaki merdivenlere yaşlı insanların da çıkarken tutunabileceği bir korkuluk yapılmasıydı. Bir çok defalar sözlü istemde bulunmamıza karşın maalesef halimizden anlamayan yöneticiler bu isteğimize kulak tıkadılar. Umarım kalabalık kent gürültüsüne alışık kulaklarınızı, Yenipazar'ın cennet sessizliğindeki bu istemim cıgılık olup rahatsız eder.

Sayın Kaymakamım, Satırlarıma son verirken yanınıza çıkamadığım için, makamınıza çıkamayan tüm engelliler adına "Yenipazar'a Hoş Geldiniz" der, görevinizde başarılar dilerim...

Tüm bu mektuplar ve yazışmalar hakkında bilgiler, bir yazının malzemesi olmak üzere toplanmışlardı. Özellikler arası yazılı iletişimin yapısı üzerine düşünmeyi amaçlayan kalem, her mektubun ve her yazılı ilişkinin çarpıcı biçimlerinin büyüsunü bozmaktan başka bir şey yapamayacağını fark edince kalakaldı. Yok-yazar bir sonsuzluk yığını içinden rastgele seçilmiş malzemesini sizlere sunuyor. Kendi mektubunuzu yazmanız için tüm bu olanlardan... Mahsus selam ederek gözlerinizden öper.

Federico Fellini ve Georges Simenon, 1969'dan 1989 yılına dek birbirlerine yazdılar. Fellini, Satyricon'un çıkışı üzerine L'Express'de yayımlanan söyleşisinde yazara hayranlığını açıkladığında başlayan dostlukları, yönetmen ölünceye kadar devam etti. Efsanevi yönetmen ile unutulmaz polisiye yazarını birbirine bağlayan benzerliklerden biri de, her ikisinin de iflah olmaz birer Jung hayranı olmalarıydı. Simenon şöyle diyordu: "Her ikimiz de çoğu zaman açıklanamayan iç itkilerine itaat eden koca çocuklar olarak kaldık". Fellini altmış yaşını aşmanın korkularını yatıştırmak için Simenon'un Quand j'étais vieux (Ben yaşlıyken) adlı günlüğüne başvururken yazar, Amarcord'un yönetmenini bu kitabı o yaşı geldiğinde yazdığını ve sonrasında gençleşmeye başladığını yazarak teselli ediyordu. Aralarındaki 17 yaş, Simenon'u, Fellini'ye yol gösteren bir ağabey kılmıştı ki, Fellini 1993 yılında son nefesini verirken son sözleri "Giacomina, Simenon üzerine çalışmanı bitirdin mi!?" olmuş.

Blaise Cendrars ile Elisabeth Prévost arasında yıllarca süren yazışmadan geriye kalan sadece 1983-1940 yılları arasında yazılmış 31 mektup oldu. 1938 Şubat'ında ilk karşılaştıklarında Prévost 27 yaşında, Afrika'dan dönen bir gezgindi ve 50 yaşındaki yazar Cendrars, roman kahramanlarına benzeyen bu genç kadından son derece etkilenmişti. Hatta 1945'de yazdığı L'homme foudroyé'de onun portresini çizdiği söylenir. Cendrars, savaş muhabiri olarak cepheye gitmeden önceki iki yılı Paris ile Prévost'la birlikte atların arasında yaşadığı Ardennes arasında gidip gelerek geçirir. Cendrars, gazetecilik yapan, tavşan yetiştiren, çok iyi bir balık avcısı olarak tanınan Prévost'u yazması için ikna etmeye çalışır ama o, ilk hikayelerini ancak Cendrars öldükten sonra yazmaya başlayacaktır. Ardennes'deki evde çıkan yangında, birbirlerine yazdıkları yüzlerce mektuptan kurtulan 31 mektubu koruyan, bir sandığın dibindeki binici çizmelerinin içine gizlenmiş olmalıdır.

Dean Allen Vietnam'da savaşan bir Amerikan subayydı. 10 Temmuz 1969'da Vietnam'dan karsına yazdığı mektupta iyi bir müfreze komutanı olmanın zor bir iş olduğunu söylüyordu.

"Burada hiç kimseyi gerçekten tanımak istemiyorum çünkü bir adamı kaybetmek zaten zor, bir arkadaşı kaybetmeyi hiç istemeyeceğimden eminim... Her ne kadar onlara bulaşmamaya çalışsam da onlardan hoşlanmaya ve yakınlaşmaya başlıyorum...

Allen, bu mektubu yazdıktan dört gün sonra bir mayına basmış ve ondan üç gün sonra da ölmüş.

Bundan yaklaşık bir yıl önce başka bir Amerikan askeri, Stephen Daniel ailesine gönderdiği bir mektupta şöyle demiş:

"Dün gece bir denizci öldü. Ailesinden ve bizden başka hiç kimse duymayacak ve umursamayacak...Adı Lee Clark'tı... Uğruna savaşmaya değmeyen bu lanet olası ülkede ölmeyi haketmedi...Deniz kuvvetlerinde ve Vietnam'da 38 günü kalmıştı. Yeniden yaşamaya başlamak, dünyayı, evi görmek için 38 gün... İnsan hayrete düşüyor."

Sekiz ay sonra Daniel bir keskin nişancı tarafından vuruldu. Ondokuz yaşındaydı.

Tanımlayamıyorum, otoyoldaki sahneyi diyorum. Artık yatışmış olan kırmın ortasından,

ayışığında sürüp giderken Allah kahretsin, Allah kahretsin diyerek bakıyorduk hepimiz... Arabada, gözleri sonuna kadar açık, sessiz bir çılgınlıkla donmuş ölü bir Iraklı vardı... Sanırım son on yılda öyle çok oynadım ki, alıştırmalardan çok da farklı değildi. Çok daha zor saha sorunlarıyla karşılaştığım olmuştum. Öncesindeki bekleyiş ve endişe, bunu yapmaktan çok daha zordu... Burada olup biten dehşetin farkına varabilmem için birkaç gün geçmesi gerekti... Ve sanırım bunca zaman almasının nedeni, bizden birkaç istisna dışında neredeyse tamamen onların gitmesiydi..."

8 Mart 1991'de yukarıdaki satırları yazan Dan Welch savaştan sonra astım, hafıza ve denge sorunları yaşadı. O dönemden sonra askerlikten emekli oldu.

Trinidad'dan A.B.D'ye göçmüş olan Rupert Trimmingham'ın Yank dergisine gönderdiği mektup, 28 Nisan 1944 dergisinde yayınlandı.

"Ben ve benim gibi sekiz zenci asker, Los Angeles'da Claiborne kampından Arizona'da Huachuca kalesine doğru yola çıkmıştık... Çevredeki yokantalarda bir fincan kahve bile satın alamıyorduk... Bildiğiniz gibi İhtiyar Adam Jim Crow iş başında. Ama hepsi bu değil; öğlene doğru 11.30'da iki düzine Alman savaş esiri ve iki Amerikan muhafızı istasyona geldi. Lokantaya girdiler, masalara oturdular, yemekleri geldi, konuştular, sigara içtiler, bayağı iyi zaman geçiriyorlardı. Dışarıda durup baktım... Biz, bu ülke için savaşmaya ve gerekirse ölmeye yemin etmiş Amerikan askerleri değil miydik?"

Trimmingham, mektubunda anlattığı olaya dek son derece dindardı. Savaştan sonra elektrikçi olarak çalıştı, Singer için dikiş makineleri tamir etti ve bir kütüphaneci ile evlendi. 1985 yılında öldü. Sözünü ettiği Jim Crow, Amerikan İç Savaşı'ndan sonra Güney eyaletlerinin kabul ettiği ayrımcı yasalara verilen genel isimdi. Afrika kökenli Amerikan yurttaşlarının okullara, lokantalara, sinemalara, otellere, hamamlara ve otobüslere girişlerini, beyaz ırktan insanlarla evliliklerini yasaklayan bu yasalar, 1960lardaki yurttaşlık hareketlerine kadar geçerli kaldı. Coca Cola otomatların in üzerinde bile "Sadece beyaz adamlar içindir" yazısının okunabildiği bu döneme damgasını vuran Jim Crow adının kaynağı tartışmalıdır. Ancak 1830larda beyaz bir aktörün, yüzünü siyaha boyayarak yarattığı tembel, şarkı söyleyip dansetmekten başka bir şey yapmayan zenci tiplemesinin adının Jim Crow olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Britanyalı sendikacı Tom Mann Birinci Dünya Savaşı sırasında yazdığı mektup yüzünden altı ay hapis yattı. Tüm Askerlere açık Mektup, Cinayet cinayettir diye başlıyordu.

"Erkekler! Yoldaşlar! Biraderler!

SİZ ordudasınız. BİZ de öyle. SİZ İmha Ordusunuz. Biz, Sanayi ya da İnşa ordusundayız. BİZ madende, değirmende, demirhanede, fabrikada ya da limanda, insanların yaşamasını mümkün kılan malların, giysilerin, eşyaların vs. üretilmesinde ve taşınmasında çalışınız. SİZ ÇALIŞAN İNSANLARIN OĞULLARISINIZ.

Bereketli ovaları ve yuvarlak tepeleri, maden kaynakları, denizleriyle dünya, bize çağların mirasıdır.

SİZ kuşkusuz yoksulluk ordusuna katıldınız.

BİZ yoksulluğumuz yüzünden, azıcık ücretlerle zor işlerde uzun saatler çalışırız. Ve hem SİZİN hem BİZİM yoksulluğumuz dünyanın kaynaklarıyla birlikte sadece birkaç kişiye ait olmasından kaynaklanır.

Dünyaya sahip olan bu azınlık. BİZİM işlerimizin sahibidir.

İslamiyet'i yaymak için misyonerliğin yöntemlerine benzer yöntemleri kullanmayı doğru bulan bir cemaatin Türkiye dışındaki üyeleri, bulundukları yerlerden haberler veriyorlar:

"Esselamu Aleyküm ve Rahmetullahi ve Berekatuhu, Aziz ve Muhterem Ağabeyler,
Bu mektubu size Rusya'nın Volga boyu bölgesinde yerleşen Gorki şehrinden yazıyorum.
Elhamdülillah 6 ay ewel burada da derslane açmak nasip oldu. (...)

Artık derslerde 10-15 kişi olur. Onların içinde Tatar, Rus, Dağıstanlı, Azeri vs.. milletler var.
Bu kardeşler diyorlar ki, bu şehirde derslane açıldıktan sonra, hayatımızda inkılap oldu.
Sanki sahile atılmış bir balığı yeniden denize bıraktın. Burada bir Yura kardeş var, kendisi
Rus'dur. Diyor ki, ben derslaneye girende sanki bir kaleye giriyorum.

Şimdi Elhamdülillah Cenab-ı Hak'ın ihsanıyla tercümanımız da çıktı. Elsen kardeş kendisi
Arab ve Rus dili tercümecisidir. Bir kaç sene Arabistan'da, Suriye'de, Libya'da harbi
hisselerde tercümanlık yapmış. Risale-i Nuru okuduktan sonra, ben aradığımı buldum
deye kendini hoşbaht biliyor.

Bu yakınlarda rüyada Peygamber efendimizi [SAV] görür. Peygamberimiz genç, uca
boyolu, altından dikilmiş bir elbisedeydi. Rüyada Peygamberimizle Arabça konuşuyor.
Soruyor ki, Kıyamete ne kadar kalmış. Peygamberimiz de cevaben, sülüsühe yani 3 de
biri. Ben sordum ya Rasulullah hangisinin 3 de biri, burada yaşadığının mı yoksa orada
olduğunun vaktin mi 3 de biri? O da bana bakıp gülümsedi, bir şey demedi. Elini bana verdi,
ben de elini öpüp uyandım. Sonra başka bir rüyada Üstadı görmüş, elini öpmüş, Üstad
da onun başını okşamış. Bu rüyadan sonra sanki Üstad beni tercüme yapmağa teşvik
etti[...]O kardeş çok tesirli bir mektup yazmış. "Bu kitaplar ittiham ve yasak olursa bütün
kitapların yasak olması gerek", "Bu kitaplar bütün dünyada, o cümleden Avrupa'da
rağbetle karşılanıyor" diye ifadeler var. "

[...]Tanıştığımız kişilerin mümkün olduğu kadar e-mail adresleri, yoksa en azından
ulaşabileceğimiz bir telefonunu muhakkak alıyor ve hangi Risaleleri almışlar, ne gibi
sualleri sormuşlar ise, ufak notlar halinde yazdık ki, irtibatımızı sürdürme imkanı olsun.

"E
sselamu Aleyküm,

Uzun zaman oldu yazışmadık. Bizler elhamdülillah iyiyiz. Geçen hafta içinde Endonezya
da Üstadla ilgili iki ayrı şehirde konferans oldu[...]Elhamdülillah ikisi de çok hoş olmuş.
Palembang şehrindeki konferansta Malezya'daki dershanelerden bahsedilmiş. Demişler
ki madem öyle, buraya da bir medrese açın demişler. Ev hazır dayalı döşeli, üniversite
kampüsünün içinde. Türkiye'den iki kişi bekliyorlar ki burada kalsın. Bunlar burada ya
mastır yapacaklar İslami ilimler üzerine veya Arapça ya da Endonezce dil kursuna
gidecekler. Sizin de bildiğiniz gibi yurt dışında vize alabilmek için ya öğrenci olmanız
gerekıyor ya da bir yerde çalışmak gerekiyor[...]

Avustralya'dan bir abi anlatıyor. Papua Yeni Gine'ye gittiklerinde havaalanında çok yaşlı,
100 yaşlarında, çökmüş bir insan görüyorlar. Bu abiyi karşılayan kişi diyor ki:--Bu adamı
tanıyor musun?

-Yok

-Bu kişi buraya 50 sene önce gelen ilk misyoner bütün bu insanların Hristiyan olmasına
vesile olan kişi. Şu an vazifesini bitirmiş, ülkesine geri dönüyor.

Şu an Papua Yeni Gine'nin % 95 i Hristiyanmış.

Haydi biz bu adam gibi de yapmayalım. 50 seneyi kimse göz önüne alamaz. Ama mesela
Türkiye'de çok yeni vakıf kardeşler var, bir seneliğine iki seneliğine hizmette kalan. Bu
kardeşler yine hizmete devam etsinler. Ama Kayseri'de dershanede duracağına,
Endonezya'da dershanede durabilir.

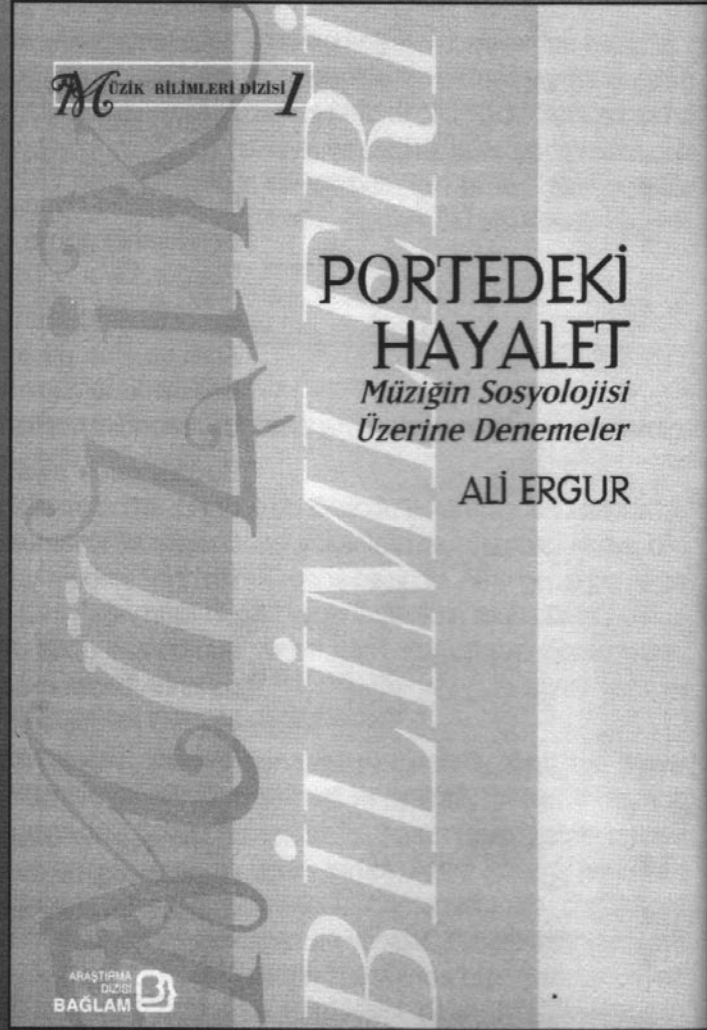
Hasılı, Kayseri'den fedakar abilerimize burada ihtiyaç var. Eğer bu kadar kon-feranslardan
sonra biz 230 milyonluk Endonezya'ya bir derslane açmazsak Cenab-ı Hak bunu bizden
soracaktır."Bunlar benim acizane hissettiklerim. Bütün abilerin hürmetle ellerinden
öpüyoruz.

PORTEDEKİ HAYALET

**Müziğin Sosyolojisi Üzerine
Denemeler**

Ali Ergur

“Müzik, kitle insanı için katalizör etkisinin yanı sıra, ondan çok daha dehşet verici bir işlev yüklenmiştir; boşluk doldurmaktadır! Üretimin gitgide sanallaşması, buna mukabil insanların her geçen gün daha fazla meşgul (busy) hale gelmeleri, yalnızca bu meşguliyet üzerine kurulu bir ekonomik etkinliğe (business) mahkûm (ve, kelimenin her anlamıyla, medyun) günümüz insanının dolan gündemine karşılık ruhunda açılan boşlukların yarattığı sıkıntı hissini en süreğen ve yüzeysel şekilde tatmin etmek için müziği başlıca kurtarıcı addetmesine yol açmaktadır. Müziğin bunca tekdüzeleşmesinin ardında böyle bir uyuşturucu etkisinin olması bizi şaşırtmamalı. Müzikle umutsuzca doldurulmaya çalışılan, zamanın aşırı doluluğundan, paradoksal olarak, türeyen zaman boşlukları ve önceden tasarlanmış yaşam biçimlerine bağlanmanın sonucunda gelen genel sıkıntı halinin yol açtığı akıl gedikleridir.”

BAĞLAM YAYINCILIK Ankara Cad. 13/1 34410 Cağaloğlu - İstanbul

Tel: (0212) 513 59 68 Tel-fax: (0212) 243 17 27

www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

Anlamanın Uç Beyliğinde

Ali Ergur

Kimi zaman Fransızca,
kimi zaman Almanca,
kimi zaman da
anlaşılmaz bir dilde
sürüp giden bir söz
karmaşasıdır Message.
Adının imlediğinin tam
aksidir aynı zamanda;
çok şey söyleyip, çok
ses çıkartıp hiçbir şey
anlatmayan, Türkiye’de
hayli moda bir deyişle,
herhangi bir mesajı
olmayan bir mesajdır
Hölszky’nin yapıtı; tam
bir karmaşa halini,
insanın en acınası
hallerinin fevkalade
satirik bir ifade edilişidir.
Karikatürleşmiş insan
müsveddeleri dolaşır,
Message’ın ses
koridorlarında.

Bir tükenişe tanıklık etmek, toplumsal etkinliği daha çok düşünsel alanda
oluşanlar açısından çok farklı sonuçlar verebilir. Modern dünyanın içten içe
çözülmesinin belirtilerini algılayan entelektüeller için de bu böyle olmuştur.
Bugün hâlâ neresinde olduğunu tam bilemediğimiz modernliğin bilimsel,
kuramsal eleştirilerinin genellik kazanmasından önce bu dönüşümü hissedener
sanatçılardı. Endüstri uygarlığının mekanik ve verimlilik ilkelerine göre
biçimlenen toplumsal örgütlenmesinden belirgin bir genel refah, sürprizlere
mümkün olduğunca az yer veren bir düzen ortaya çıkmıştı ama, bununla birlikte,
çok daha fazla eşitsizlik, yarıldıkça yarılan sınıflararası uçurumlar, keskinleşen
hükmetme stratejileri, bolca savaş, insan kırımı, kurumsallaşmış sıkıntı da
modern kapitalist dünyanın temel özellikleri olmuştur. Bu sürekli adaletsizlik
üreten toplum düzenine karşı çıkanlar, öncelikle bunca iyi kurgulanmış olduğu
iddia edilen düzenin nasıl olup da bütün kötülüklerin kaynağı olabildiğini
sorgulamak istemekteydiler. Ama zaten sistemin ana mantığı bu noktada
yatıyordu: Dünyanın modern algılanışı, iyi-kötü, ahlâklı-ahlâksız gibi ayrımların
yerine, işlevsel olup olmamakla, maddi bir getiriye dönüştürülebilirlikle ölçülür
olmuştu. Yeryüzünde mevcut her ne var ise, ancak piyasa ölçütleriyle tanımlanır
hatta varlığı kabullenilir olmuştu. Kapitalist dünyada değerli bulunabilen şeyler,
ancak meta haline gelebilenlerdi. Üstelik bu, piyasanın mümkün olduğunca
çeşitlerini artırmaya ve git gide daha büyük kitleler halinde üretmeye çalıştığı
nesneler kadar, içerikleri, anlam bütünlükleri, tarihsel derinlikleri, içlerinde
yerleştikleri kültürlere göre farklı göndermelere yol açan kavramlar için de
geçerliydi. Maddi olmayan unsurların piyasada işlenebilir hale gelmelerinin
sonucunda elde edilen, bunlara bağlı değerlerle ortaya çıkan bir tüketim
olanakları zinciri değildi kuşkusuz; aynı zamanda, kapitalist üretim
örgütlenmesinin gereksinimlerine göre eğilip bükülmüş, kimi zaman içeriği
boşaltılmış ve tarihsel bağlamından koparılmış kavramlarla, kendi meşruiyetini
kurucu nitelikteki söylemleri de inşa edebiliyordu piyasa. Diğer bir deyişle,
maddi olmayan unsurlar, kapitalizmin öğütücülüğünde, çarpıtılıp
güdükleştirilmekle kalmıyorlar, buradan hareketle sistemin yeniden üretimini
sağlayıcı özellikteki ideolojik göndergelere dönüştürülüyorlardı. Piyasa
değerlerinin oluşması, böyle bir yeniden işleme sürecinin sonunda
belirginleşmekteydi. Buhar çağı kapitalizminin temel düstur edindiği düzen ve
ilerleme, insan topluluklarına belli bir ölçüde daha iyi yaşama koşulları sunmakta
idiyse de, bu yeniliklerin maliyeti gün geçtikçe artmakta, bunlardan, en azından
layıkıyla yararlanabilenlerin sayısı mutlu bir yönetici azınlığın çapına denk
düşmekteydi. Bu nedenle, sınıfları keskin sınırlarla ayrılmış, son derece eşitsiz bir
toplumsal yapı oluşması kaçınılmazdı. Ancak kapitalizmin bu doğal davranış
şekli, aslında pusulasız bir yol alışı; kendi buhranlarını hazırlayacak sonuçlara
yol açması kaçınılmaz görünmekteydi. Bu arada, kalabalık gruplar halinde
üretim ortamlarında bir arada bulunabilen emekçi kitleleri, sömürünün gemi
aziya almaya başlaması ile birlikte örgütlenmeye başlamışlardı. Ancak bu
dayanışma cephelerinin oluşturulmasında, ortak üretimin oluşturduğu yazgı

birliğı bilinci kadar, kırdan kopuşun, kentte kentli unsurlar olarak yalıtılmış ve geleneksel destek mekanizmalarında yoksun kalınmış olmasının da önemli ölçüde payı olduğu göz önüne alınmalıdır. Sosyalizmin dalga dalga, çeşitli yorumlarla farklı yöntem algılamalarına bölünse de yayılması bu nedenle ne tesadüfi ne gelip geçiciydi. Ancak sermayenin de silahları vardı; en büyük ve etkili silahı ise, kendi içsel bozukluklarını düzene sokmaya yarayan savaştı. Çeliğin işlenebilmesi bütün sektörlerde çok büyük sıçramaları mümkün kılmışsa da, en büyük getirisi, herhalde silah üretiminin başlı başına bir sanayi kolu haline gelmesidir. Bu gelişme çizgisi, özellikle yirminci yüzyılda müthiş bir hızla kapitalizmin vazgeçilmez dinamiğı haline gelecek dev bir üretim alanını yapılandıracaktı. Ama zaten 1910'lara gelindiğinde, özellikle son otuz yılın baş döndürücü gelişmelerinin hasadı alınmaya başlanmıştı bile. Bir yanda, çoğu amatör mucitler olan araştırmacıların icatlarının yaygın kullanıma açılması, toplumsal yaşamın boyutlarını dönüştürüyor, diğer yandan ayrıntılanan bu yeni üretim alanları, büyük hacimdeki bir silah endüstrisini besliyordu. Üstelik, silah endüstrisi, artık yalnızca silah tasarımı anlamına gelmemekteydi; hızla gelişerek işlevsel ve etkili kullanıma erişen muhabere teknikleri, kimya endüstrisi gibi yan kollar da bu sürece dahil edilip silah endüstrisinin savaş endüstrisine dönüştürülmesine yardımcı oluyorlardı. Sömürmede kantarın topuzunu iyiden iyiye kaçırmış olan burjuvazi, artık zaptedilmez şekilde kaynamaya başlayan emekçi kitlelerini köktenci bir yolla susturmanın çaresini bulduğunda, bir yandan sistemin gelişmesini sağlayıp üretimin artışına neden olan yeni teknolojik olanaklarını deneme, diğer yandan aynı dinamizmin biriktirdiğı stokların eritilebilmesi için yeterli büyüklükteki bir tüketim kanalının açılması fırsatını bulmuştu. Bütün bunların yanı sıra, kapitalizmin mevcut yapısı, gelişen teknolojilerin işleyebileceğı büyüklükte hammadde girdisini gerektirmekteydi. Bu amaçla zaten dört yüz yıldır kendi topraklarının dışına açılan *düvel-i muazzama*, hem sömürgeleri daha da genişletmek hem bunlar üzerinde artık stratejik öneme sahip bulunan kimi doğal kaynakları denetim altına almak hem kendi aralarında yeni paylaşım çatışmalarını halletmek zorundaydı. Böyle büyük paylaşımların güzelleşmesi beklenemezdi elbette. Birinci Dünya Savaşına uzanan emperyalist motivasyon bu şekilde ortaya çıkmış oluyordu.

Dünyanın o güne dek tanıdığı bu en kapsamlı ve en iyi hesaplanmış kitle kırımı sonucunda, yeni bir kapitalist paylaşımın da kurallarının belirlendiğı bir gerçektir. Toprak kazanmanın ve elde tutmanın tek ve en etkili sömürü düzeni olduğu bir rejimden daha *temsili* bir sermaye yoğunlaşmasına

geçilmesi için köklü değişikliklerin yapıldığı geçiş dönemi başlamaktaydı; Birinci Dünya Savaşı, eskiyle bağların koparıldığı ilk aşama müdahale olacaktı. Savaş sırasında bir yandan buhar çağının vardığı son teknolojik gelişme noktası tüketilirken, diğer yandan yeni bir ekonomik düzenin temelleri atılıyordu. Bir taşla bir çok kuş vurma şansını yakalayan burjuvazi, hem savaşı zamana ve mekâna yayılmış büyük bir laboratuvar haline sokup geçilmekte olan yeni üretim düzeninin öncüllerini deneme olanağı buluyor, hem kendisini daha esnek bir kapitalist örgütlenmeye alıştırıyordu. Savaş, bir anlamda yılanın ardında bıraktığı deriydi; geride kalan, kol gücüyle, fiziki emekle dönen bir düzendi aynı zamanda. Piyade birliklerinin hâlâ yaygınlıkla egemen olduğu savaşta, yeni unsurlar da devreye girmektedirler: Henüz bir muharebenin etkili parçaları olamamışlarsa da ilk kez paletli ve zırhlı taşıtlar, tanklar savaş alanına çıkmışlardı. Top teknoloji, işi şansa bırakmayacak kadar gelişmişti bile; yalnızca karada değil denizde de vurucu bir güç oluşturulmasında bu teknolojinin payı büyüktü. Uçaklar, ilk kez amatör çaptan çıkıp az da olsa, stratejik değerde rol oynayacak kadar geliştirilmişlerdi. Muhabere araçlarının, özellikle telsiz iletişimin mümkün kılınmış olması, taktik açıdan müthiş bir sıçramaya işaret ediyordu. Hepsinden daha çarpıcı olan, her ne kadar tarihte eşdeğeri kimi silahlara rastlansa da, öldürücü gazların bu denli kapsamlı bir şekilde kullanımı ilk kez gerçekleşiyordu. Bu, aslında teknolojik olmaktan çok ahlâki bir kırılma noktasını da işaret ediyordu. Eskisinden çok daha mekanikleşmiş bir dünyaya doğru evrilmekteydi; buna mukabil, bu yeni düzenin değerler sistemi, eskisine oranla çok daha kaypak, ilkesiz, pragmatik ve sinsi bir *ethos*'un meşruiyetini kurmaktaydı. Değişimini iyice temsili hale gelmiş bir düzlemde gerçekleştirmeye yönelmiş yeni kapitalist zihniyet için bu ahlâki seyyaliyet vazgeçilmez bir özellikti. Zaten meta değerini piyasa koşullarında belli bir zenginlik stokuyla özdeşleştirerek temsil etmesi için yaratılmış olan simgesel nitelikteki para, bu kez de o temsil ettiği birikimden kopuyor, kendi salt değerinden başka bir şeyi imlemeyen bir göstergeye dönüşüyordu. Savaşın hemen ardından, 1919'da, tedavüldeki banknot miktarının rezervdeki altın toplamına bağlı olması ilkesinden vazgeçilmesi, bu kaypak *ethos*'un da kurumsallaşması anlamına geliyordu.

Tolkien'e Yüzüklerin Efendisi'ni düşlettirip yazdıracak bu savaş, başka bir çok sanatçıya da, kapitalizmin yeni kırılma noktasından belirlenen yeni toplumsal rotaya tepki gösterme olanağı vermişti. Duyargaları bilenmiş sanatçılar, yaklaşmakta olan kitle çağının standartlaştırıcı kişilişleştiriciliğine, insanı piyasa terimleriyle ifade eden indirgeyici mekanikleşmeye, her buhrandan daha

güçlenmiş çıkan kapitalizmin ikiyüzlülüğüne, ama hepsinden önemlisi, bu etik omurgası olmayan değerlerin egemen olduğu anlamsızlaşmış toplumsal düzene aynı anlamsızlıkla karşı çıktılar. Sistemin şeyleştirici özelliğine karşı, başka bir model önermekten çok, anlamsızlığı açığa çıkaracak bir estetiğin tasarlanmasına katkıda bulundular. Burjuvazi semirip fütursuzlaştıkça, onun temsillerine karşı geliştirilen tepkinin dozu ve şiddeti de artmaktaydı.

Savaş karşıtı aydınlar, değişik ülkelerden gelip İsviçre'ye sığınmaktaydılar. Ortak paydaları rejim aleyhtarlığı ve Avrupa kültürünün korunması olan bu insanlar, özellikle Zürih'te, orada da daha çok Hugo Ball'ın 1916'da işletmeye başladığı Cabaret Voltaire lokalinde toplanmaktaydılar. Düşman ittifakların üyesi devletlerin sanatçıları, tarafsız bir bölgede, gitgide anlamsızlaşmakta olan bir dünyanın kuruluşuna dair itirazlarını dile getirmeye başladılar. Muhalif dil, yinelenmenin, farksızlaşmanın, şiddetin çıplak gerçeğini, bu tahakküme mâruz kalan kitlelerin yüzüne çarpmayı amaçlıyordu. Bu yüzden kargaşanın özgürleştirici gücünü öne çıkaran ve bizatihi anlamsızlığı araç edinen bir sanat anlayışı bu yalıtılmış bohem yaşamından türedi. Berlin'de de paralel bir Dada oluşumu gözlemleniyordu; ancak buradaki entelektüel çevre, özellikle siyasi koşullar nedeniyle farklı bir çizgi ortaya çıkarmıştı. Berlin'de biraz daha angaje bir sanat anlayışının filizlendiği söylenebilir. Bununla birlikte, köktenci söylem ve eylemlerinde aynı hareketlilik göze çarpmaktaydı. Üstelik dönemin bütün muhalif akımlarının birbirleriyle az ya da çok temasları vardı. Dada zaten Marinetti'nin önderliğinde daha 1909'da ortaya çıkan Fütürizm'e belli bir yakınlık duymaktaydı. Ayrıca Picasso ve Braque'ın fırçalarıyla parçalı kıldıkları bir dünya tasavvuru, elbette kargaşadan özgürleştiricilik uman Dada için en azından teğet durulabilecek bir açılım sağlamaktaydı.¹ Aynı şekilde benzeri bir kesişme de gerçeküstücülüğün yörüngesiyle gerçekleşmekteydi. Sürekli kaynayan bu düşünce kazanında son derece etkin, hareketli bir sanatsal yaşam gözlemleniyordu. Eşi benzeri görülmemiş sergiler, fuarlar, gösteriler yapılıyor, bu yeni anlayışla şekillenmiş tiyatro oyunları sahneleniyor, şiir geceleri düzenleniyordu. Manifestoların, bildirilerin havada çarpıştığı bir çağ yaşanıyor. Bu çalkantılı ve coşkulu dönem bir süre sonra hızını yitirdiyse de, yirminci yüzyıl sanatına hep içkin olacak bir muhalefet damarının belirginleşmesini sağladı. Liberal söylemin ve politikaların iniş ve çıkışlarına da bağlı olarak, parlak günler yaşayan ya da görece gerileyen anti-burjuva sanatı, biçim ve üslup farklılaşmaları geçirerek keskin dilini, vurucu imgelemine, sarsıcı karakterini, tabu yıkıcı stratejisini pek değiştirmeden varkalabilmeyi başarmıştır; en kapsamlı ve iyi donanımlı

son liberal saldırı, direnen muhalif sanatın önemli bir kısmını teslim alana dek. 1980'lere gelindiğinde piyasanın kuşatıcılığı altında sahte-eleştirel yönelimlere yozlaşan muhalif sanat, günümüzde büyük oranda, gösteriselleşmenin tuzağına düşmüş görünüyor. Bu açıdan, iniş-çıkışların, köktencilikle-konformizmin bütün salınımlarının üzerinde en açıkça okunabildiği sanat dalı müzik sayılmak gerekir. Zira müzik, hem iki kerteli oluşuyla iki aşamada soyutlanabilmekte, böylece üzerindeki düşünsel yoğunlaşma daha mesafeli bir bakışa izin vermektedir, hem toplumsal yayılım sahası ister istemez daha geniş olmaya eğilimli olduğu için yüklendiği kodların göndergesel değeri çok daha merkezi bir öneme sahip olabiliyordu. Her ne kadar görsel sanatlardaki ve özellikle tiyatrodaki dışavurumsal üslup, doğası gereği, ilk andaki algılamalar açısından sarsıcı olabiliyorsa da, müzik, işitme duyusundan bütün bir imgelem evrenine açılabilmenin gizemini barındırdığı için, son kertede, egemen ideoloji açısından daha tehlikeli bir siyasi göndermeler bütününü olabiliyordu. Tiyatrodaki görece anlık yıkıcı gizilgüç, müzikte zaman ve mekâna yayılmış, daha da ötesinde, bireylerin zihniyet örüntülerine aşamalı olarak nüfuz etme yeteneğine sahip bir şekilde barınıyordu. Görsellik dolayımıyla kitlelere ulaşan sanatlarda, özellikle tiyatrodaki, genel bir parçalı ve mantık bağları kopmuş kurgulama söz konusuydu. Oyun kişileri simgesel değerler kazanmışlar, yazarın düşünsel-ideolojik vurgusu vurucu bir şekilde ön plana çıkmıştı.² Plastik sanatlarda aynı görsel kuşatma, görece durağan bir düzlem üzerinde ama aynı sarsıcı güce sahip olarak kurulabilmekteydi. Kübizmin temel sorunsalı da belki bu noktada yatmaktaydı; dünyayı bir yandan bildiğimiz anlamından, alışkanlıklarımızın gölgesinden görmeyi reddetmek, görüntünün altındaki gerçekliği keşfetmek, diğer yandan o bütünlüklü toplum dokusunun parçalanmakta olduğunu hissettirmek. Artık yeni bir üretim örgütlenmesine geçilmekteydi; el emeğinin belirleyici özelliği aşamalı olarak azalmaya başlıyordu. İşçilerin, üretim sürecinde ve toplumsal yaşam içinde bu denli toplu bir arada bulunuşlarının sakıncaları çoktan anlaşılmıştı; artık ideolojik bütünleşikliği olan, sınıfsal uçurumlar derinleştikçe keskinleşen bir proletarya yerine, ondan, mümkün olduğunca bölünebilen, kişisel zaafı kendisine eğlence ve tüketim olarak pazarlanabilen, bu suretle bütünlüğü parçalanabilecek bir *kitle* yaratmak gerekiyordu. Daha fazla esnekliğe gereksinim duyan yeni ekonomi örgütlenmesinde emeğin görünürlüğü ve hele ideolojik yoğunluğu azar azar ortadan kalkacaktı.

Savaşı izleyen iki on yıl kimilerine çok daha fazla zenginlik getirirken, büyük kitleler için uzun sürecek yoksulluk ve

yıkım yılları başlatıyordu. Bu sürekli ama inişli çıkışlı buhran döneminin, ideolojik uçları törpülemeye varan bir huzursuzluk büyüttüğü kesindir. Özellikle ulusal bütünlüklerini geç kuran toplumlarda, kendinden kategorik olarak daha aşağı "ırkları" sömürme hakkını kullanamamanın, diğer bir deyişle emperyalist dünya düzeninde kalkınmakta olan endüstrisi için kaynak bulamamanın sıkıntısını derinden hisseden toplumların, bu gecikmiş arayış için gerekli ideolojik altyapıyı oluşturmaları bir anlamda kaçınılmazdı. Zaten yükselen bir emekçi huzursuzluğuna karşı sürülebilecek, kitlelerin de her zaman şehvetle sarıldıkları en etkili silah ırkçılık ve aşırı milliyetçilik olmuştur. Yine de, endüstri kapitalizminin ülkeleri yaygın bir sol uyanışa da tanıklık etmekteydiler. Kitlesele kırım taktiği ikinci kez denenecek, yine başarılı olacaktı. Birinci Dünya Savaşı ne kadar kapitalizmin makro ve yapısal revizyonunu, emperyalist yayılmanın yeni bir dengeler sistemine dahil edilmesine vesile olmuşsa, ikincisi de o ölçüde kitlelerin tamamen tektipleştirildikleri, devrimci niteliklerinin eritildiği bir siyasal-toplumsal yeniden yapılanmayla son bulmuştu. Ücretlerinin düşüklüğü, yaşam koşullarının güçlüğü, kamu hizmetlerinin yetersizliği nedeniyle isyan etmeye hazırlanmış proletaryadan, savaşı izleyen yıllarda pek eser kalmamıştır. Akılcı sermaye, bütün bu talepleri önemli ölçüde tatmin ederek sosyal devleti yaygınlaştırıyor, böylece ne uğrunda mücadele verilmek istenen bir sınıf davası kalıyor ne *bir gün mutlaka* olacağına inanılan devrim düşleniyordu.

Bütün bu çalkantı dönemi aslında egemen ekonomi politığe geniş çaplı bir çeki düzen verme operasyonu olmuştur. 1950'lere gelindiğinde, doruğuna varmış bir kitle toplumu çoktan yaratılmıştı. Yenileyici olmaktan çok yineleyici bir yaşam döngüsüne dayanan ve asal erekselliği bireyi sürekli olarak üretim bandının üzerinde tutmak olan bir sistem, *boş zaman* kullanımları, tatil paketlemeleri, ortalama gustoların *management*'ıyla birlikte bir bütünsel varoluş dayatmaktaydı. İş ve iş-dışı olarak bölünen bir dünyanın içinde, bireylere serbest zamanları olduğunu düşündürten bir eğlence sektörünün gelişmesi boşuna değildir. Sahte-etkinliklerle süslenmiş bir yaşamın temel amacı üretimin piyasa gereklerine uygun olarak devam ettirilmesidir; bu nedenle, sahte-etkinlikler üretimin parodilerinden oluşur.³ Böyle bir kitleleşmiş toplum kavrayışı içinde filizlenen sanat, büyük ölçüde piyasa işlevlerine uygun, bu tekdüze döngüsellliği besleyen bir yapıda birçok tüketim alanı açmaktaydı. Ancak aynı zamanda, yüzyıl başındaki tepkisel akımların açtığı patikaları genişleten bir sanat da her zaman var olmuştur; bir yanıyla yıkıcı olmasından dolayı, kendi biçimselliğinde yitebilen bir eğilimdi bu. Ama diğer yanıyla bunca totaliter bir yaşam kurgusunu mümkün kılabilecek

umudu yeşerten de aynı öncü sanattı. Bu noktadan bakıldığında, bildik görsellik ve işitsellik önkabullerini kökten dönüştürmeye aday bir sanat anlayışı yükselmekteydi. Müziğin yapısal gizemiyle taşınan nüfuz etme özelliği, ses ve tını politikalarındaki öncü yönelimlerin, kitle insanınca kabulünü daha da güçleştirmekteydi. Öncü müziğin bestecileri, on iki toncular kuşağının yaptığından çok daha köktenci deneylere soyunmaktan çekinmemişlerdir. Onlarla birlikte, kompozisyonun mantığı, sesleri kullanma tercihleri dönüşmekle kalmıyor, müzik üretilen malzemenin, bizatihi besteleme ve dinleme eylemlerinin anlamı sorgulamaya açılmıştır. Bu gelişmeler elbette, düşünsel bir bağlamın dışında ortaya çıkmamışlardır. Jacques Derrida logos'un tarihsel baskıcılığına karşı çıkıp "-dır"ın üzerine çizerek yazarken, John Cage dinleyiciyi sessizliğin sesini dinlemeye davet eden 4'33"ü *besteliyordu*. Bu yalnızca kavramsallaştırmadan ibaret kompozisyon anlayışı, besteleme ediminin kendisini yadsıyan bu tavır, yapısı başlı başına baskı aracına dönüşmüş toplum sistemine irkiltici bir kararlılıkla karşı çıkışı gösteriyordu; peşinde koşulacak bir anlam yoktu; köktencilik, olsa olsa yapıbozma eyleminin kendisi olabilirdi.

Bildik ve yineleyici malzeme ile müzik yapmaya karşı duran öncü akım, yirminci yüzyılın ilk yıllarından itibaren, doğal olarak farklı kırılma noktalarından geçmişse de, özündeki eleştirel yıkıcılığı genellikle yitirmemiştir. Böyle bir muhalefet üslubu, estetik kurgu açısından, birçok bestecinin örneğinde biçimin öncelenmesiyle son bulabilmektedir kuşkusuz. Ancak eğer öncü müziğin temel amacını yineleyici kapitalizmin dayatılmış estetik kabullerini sürekli bozma çabası olarak düşünürsek, bu alandaki verimlerin toplumsal muhalefet cephesine epeyce bir katkıda bulunduklarını göz ardı etmememiz gerekir. Çok farklı müzikal malzemelerle geniş bir üslup yelpazesi oluşturan bu besteciler arasında, teatral unsurları müziğine yansıtan Adriana Hölszky'nin *Message*'ını bu noktada dinleyebiliriz belki.

Romanya'daki Alman azınlığın mensubu olarak 1953'de Budapeşte'de doğan, bugün Almanya'da yaşayan Hölszky, insan sesini, bir çalgı gibi kullanıp bundan estetik bir anlatım aracı oluşturmayı düşünmez. Tersine, Hölszky'de insan sesi, bizatihi insanın tragedyasını bütünlüksüz bir akışa dahil eder. Hölszky'nin kurduğu anlatı, sanki bir sahne performansının, teatral bir kurgunun banda alınmış hali gibidir. Yapıtın herhangi bir başlangıcı ya da sonu olduğunu düşünemeyiz; zira işittiğimiz yapıt, ürkek, korkak, baskılanmış insanımsı yaratıkların, yer yer şarkılı ama çoğunlukla ünleyen seslenişlerini, fısıltılarını, çığlıklarını anlatır bize. Aslında bu ses-yaratıklar, bu trajik

hallerinin gizlediği bir açığözlüğe, hinliğe, hatta kıyıcılığa da sahiptirler. Kitle insanın totaliter bir toplum yaşayışında ne denli ikiyüzlü ama ezik, korkak ama işbirlikçi, kırılgan ama gaddar olabildiği gerçeğinin fazlaca çarpıcı bir şekilde ifadesidir. 1990-91'de bestelenmiş *Message*, aslında Ionesco'nun (başka bir Romen kökenli sanatçı!) *Les Chaises (İskemleler)* oyunundan esinlenmiş, dahası oyunun metninden geniş ölçüde yararlanmıştı. Kimi zaman Fransızca, kimi zaman Almanca, kimi zaman da anlaşılmasa da bir dilde sürüp giden bir söz karmaşasıdır *Message*. Adının imlediğinin tam aksidir aynı zamanda; çok şey söyleyip, çok ses çıkartıp hiçbir şey anlatmayan, Türkiye'de hayli moda bir deyişle, herhangi bir *mesajı* olmayan bir mesajdır Hölszky'nin yapıtı; tam bir karmaşa halini, insanın en acınası hallerinin fevkalade satirik bir ifade edilışıdır. Karikatürleşmiş insan müsveddeleri dolaşır, *Message*'in ses koridorlarında. Yapıt, yer yer çalgıların gestusumsu müdahalelerine karşın, genelde insan sesiyle belirlenen bir yapı arz eder. Başlangıçta, bir çöplükte uykudan uyanan garip insanların çekingen, çevresini tanımak için mekânı sesiyle yoklayan kuşkulu tavırlarını işitiriz. Vurmali çalgıların ayırdığı sahnelerde git gide dozu artan bir cesaretle daha girişken bir ruh hali egemen olmaya başlar. Ardından görgüsüz şölenler, egosu fazla gelişmiş söylevlerden parçalar, hesaplı insanımsıların birbirlerini tartan dialogları duyulur; bunları şiddetin baskın olduğu (kamçılama sesleri, koyunlaşmış kitlenin korkulu sürüklenişi, baskının gölgesindeki fısıltılar, vb.) bir bölüm izler. Sonrasında, entelektüalizmi, elitizmin kapalı dilini tiye alan bir sözcük-yoğun bölüm işitilir. Otoriter başkanların, şeflerin, *führer*'lerin sağa sola umutsuzca emir vermeleri, korkuya, dedikoduya, tapınma-benzeri kalabalık seslerine yol açar. Bir cam kırılma sesininin devamında yetke sahibini onaylayan ("c'est vrai, c'est ça") bir kadının bunu ritmik olarak tekrar etmesi duyulur. Gülmüşlerle, kahkahalarla kurulan/bozulan doku, yapıtın sonuna doğru, çeşitli düzeylerde sürekli tekrar edilen vedalaşmalarla ("adieu, adieu") yeni bir mecraya girer. Sanki gelmesi bir türlü gerçekleşmemiş bir Godot'ya, bu kez sonu gelmez bir şekilde veda edilmektedir; belki de edilememektedir; Godot'nun gelmeyen varlığı, gitmeyen yokluğuyla çatışmaktadır. Yine bir kırılma sesiyle sessizleşen ses-mekân, tekil gürültülerle, sızlanmaya bile mecali olmayan seslerin azar azar yitip gitmeleriyle son bulur. Bütün yapıt boyunca varlığını hissettiren şarkılı girişler, eşlikler, bir anlamda karikatürleşmiş opera parçaları gibi zevksizlik göstergeleri haline gelmektedirler: Gizli totalitarizmin açığa en çok çıktığı yer, belki de poplaşmış yani kitle standardına uygun tektipleştirilmiş yineleyici ürünler ve bunların sanat olarak algılanışıdır. Bu anlamda "meşhur operaların en güzel aryları" ya da "en tutulan şarkılar" gibi seçkilerin

barındırdığı sterilleştirici gizilgücü düşünürüz ister istemez; totaliter ama demokrat söylemli bir toplumda, insan ruhunu en derinden teslim alan unsurların en masum kültür ürünlerinde gizlenebilmektedirler. Onlarla *verilmek istenen mesajın* ne denli bireysel özgürleşmeden uzağa demir attığını böylece saptayabiliyoruz.

1900'lerin başında uç veren dışavurumcu ironiden Hölszky'nin *Message*'ine uzanan tarihsel çizgide, kapitalizm, kendisini bir önceki yüzyıldan çok farklı bir yapıya büründürecek dönüşümler dizisini geçirmiştir. Büyük kitleler halinde yapılan, birbirinden farksız ürünlerin yine kitlesel tüketimine yönelik bir üretimin biçimlediği toplumların vardıgı nokta, bireyin sayısallaştırılabildiği bir tükenişe yol açmıştır. Sanatçılar, daha Birinci Dünya Savaşı başlamadan bu kâbusu öngörmüşlerdi. Bugünkü soğuk-savaş sonrası kırılmada daha da tehlikeli bir rotaya girmeye hazırlanıyoruz; sistem bu kez bireylere, sahte-farklılıklar üretip pazarlamakla meşgul; teknolojinin oyuncakları sayesinde bu yapıntılar galerisinde âvâre dolaşmaktan çok hoşlanıyoruz. Sözün, genel bir söylemselleşme dolayısıyla bunca kuşatıcı olduğu bir çağda, Hölszky'nin *Message*'i, endüstri toplumunun sıkıntısını ilk sezen öncülerden günümüzün stilize edilmiş farklılaşmalarının peygamberlerine uçurulmuş bir mektup gibi; anlamın uç beyliğinde çarpışanların hep yolladığı türden boş bir zarf aslında bu; içine yalnızca kendi özerkliğimizin özgün ifadelerinden oluşan bir mesajı yazabilelim diye.

↓

1 Aziz ÇALIŞLAR (haz.) (1993). **20. Yüzyılda Tiyatro**, Mitos BOYUT Yayınları, İstanbul, ss. 83-85

2 Sevda ŞENER (1982). **Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi**, Adam Yayınları, İstanbul, s.209

3 Theodor W. ADORNO (der. J.M. Bernstein) (1991). **The Culture Industry: selected essays on mass culture**, ["Free time"], Routledge, Londra, s.168

Kayıp oğul kayıp babanın peşinde

Eksik Taşlar
Yigit Bener
364 s.

Eksik Taşlar, yaşama kültürüyle kitaplardan gelen kültürün uyumlu bir bileşimi. Yigit Bener'in elleri insan yüreklerine dokunuyor.

FETHİ NACİ

Eksik Taşlar'i keyifle okudum. Hayatta tutunmakla hayatı iskalamak arasındaki o ince çizginin ne kadar acımasız olabildiğini düşündürdü bana.

HASAN CEMAL

7 yaşında 12 Eylül'le karşılaşan genç bir erkeğin babasının geçmişine doğru Brüksel'den Paris'e, İstanbul'dan Cunda'ya çıktığı bir yolculuk. Babasını tanıma sürecinde sürgün'le, aile'yle, cinsellik'le hesaplaşmalar. Büyük tartışmalar yaratan, yaratacak olan bir ilk roman.

YAPI KREDİ YAYINLARI KİTAPBEVLERİ: • İSTANBUL: 212-293 08 24 / 502 • İZMİR: 232-463 82 90 • ANKARA: 312-435 85 94
E-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr • Web Sitesi: www.yapikrediyayinlari.com • İnternet satış: www.estore.com.tr/bulvar/yky
www.teleweb.com.tr 0 212 473 0 444 • YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. 212-293 08 24, 252 47 00

Anlatacak hiçbir şeyi olmayan Pinget'den sevgilerle...

Mösyö Songe
Robert Pinget
Çeviren: N. Feyza Zaim
112 s.

1997'deki ölümüne dek münzevi bir yaşam sürmüş, sadece bir kez televizyonda görünmüş, üstelik her zaman, anlatacak bir şeyi olmadığını söylemiş Robert Pinget'den bir sahil kasabasında hizmetçisiyle birlikte yaşayan ve gündelik sıkıntılarından kurtulmak için yazıya tutunan Mösyö Songe'un monoton, sıkıcı, takınaklı (iç) yaşantısı.

Beckett'in yakın arkadaşından başı ve sonu olmayan, sayıklamalar ve sabuklamalarla dolu, gündelik dili, argoyu, gürültüleri ve hatta kulağa çalınan sesleri yüksek bir eşikte kullanan, yeni roman çizgisini aşmış bir kitap, bambaşka bir düzyazı.

Post-Scriptum:

Ahmet Bozkurt

ahbozkurt@yahoo.com

Gönderilmeyen Mektup

"Siz bu mektubu okurken ben ölmüş olacağım"

Knut Hamsun, Victoria.

Çoğu zaman gerçek birer yolculuktur mektup. Ne göndereni ne de adresi belli olmayan bir yolculuk. Bir yalnızlık ve bu yalnızlığın bir yazgı olarak kendi boynuna yüklendiğini bilen bir kişi için yola çıkardığı her mektup, adresi belli olsun olmasın, en nihayetinde bir yurt edinme tutkusuyla doludur.

Bir mektup neden yazılır? Çoğu zaman yanıtı kendi giziyle birlikte bir gölge gibi aramıza karışan yanıltıcı bir sorudur bu. Tıpkı bir mektup yazmak isteyip de adresini bilmeyen Oğuz Atay'ın ironik kurgusal anlatısında olduğu gibi. Öyleyse bir mektup adresi belli olsa da olmasa da neden bir "başka"sına gönderilme ihtiyacı içerisinde yazılır? Yazılıp da gönderilmeyen bir mektup yok mudur?

İlksel bir yazı deneyimi olarak mektup pek çok anlatım biçiminden çok daha farklı bir biçime ve ayrımsal bir özdenliğe sahiptir. Bu anlamda da zaten bir mesaj iletiminden çok daha ayrı bir şeydir. Göndereni ve alıcısı apaçık belli olan bir iletişime sahip olması onu gündelik yaşamdaki aktarım ve anlatım biçimlerinden ayıran özsel bir dolayımına sahip olmasını sağlamıştır. Anlatılan şeyin anlatı kişisi tarafından yazıya aktarıldığı metinsel bir yapı olarak mektup duyguların daha dolaysız dile geldiği bir uzama sahiptir. Onun için de zaten göndergesi olan nesne ile çok daha köklü bir uzlaşımına sahiptir.

O halde bir mektup giderek nasıl bir yazı yitimine (agraphia) yol açabilir?

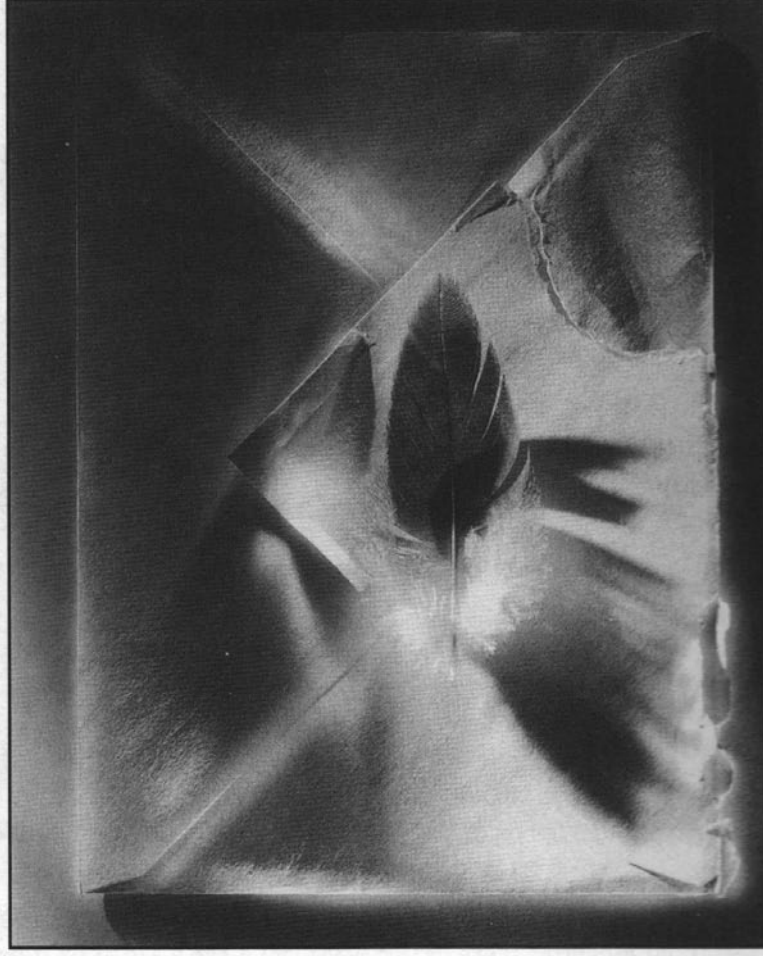
Küçük Harvey'nin kedisi Charles'ın ezilmesi üzerine yazdığı "Sevgili Tanrı" diye başlayan mektubunu hatırlayalım. İlksel ve ebedi bir yalnızlık ve bu yalnızlığın bir yazgı olarak boynumuza yüklendiği imsel bir çıkış noktası değil midir bu mektup? Küçük Harvey gönder(eme)diği mektubunda bir açıklama ister "Sevgili Tanrı" dan: "bunu sen yaptırdıysan, niye yaptırdığını söylemek zorundasın bana."

Düpedüz tutsaklık yaratan bir türdür mektup. Geçmiş bir gelecek imgesinin bellekte iz bıraktığı unutulmama anının yazı sayesinde "öteki"ne iletildiği bir bilincin akışı olması onu hep zihinsel bir sürekliliğin hayatın anlamını soğurtan imgeselliğin aracı haline getirmiştir.

İşte bu yüzden mektup uzak, çok uzak bir geçmiş imgesinin silinmesinden korkan bilincin yazıya döküldüğü son çabadır. Fazlaca bir şey beklemez: her doğal dil gibi söylenemez olanı dile getirir, sınırlar çizer ama hiçbir zaman son noktayı koymaz. Dolayısıyla gönderilip gönderilmeme kaygısı olmaz kimi mektuplarda. Hele ki aşk mektuplarında.

Sunun şurasında becerebildiğimiz tek şey değil mi "öteki"nin belleğinde bir kalıcılık bırakmak. Ardı arkası kesilmeyen yüce bir dinginlik duygusu. Sözün noksan kaldığı, tükendiği anda yazıya dökülen kendi belleğimizden arta kalan son pişmanlık sözleridir biraz da mektuplarda dile gelen. Kendi dünyasından sürgün edilmiş insanoğlu için bulup bulabileceği en son sığınak en son yurttur mektuplardaki satırlar. O satırlar arasından sızan aşk ve sevgi sözcükleri. En çok da gönderilemeyen ve gönderilemediği için de hiçbir zaman unutulmayan bir yürek burkuntusu olan mektuplar.

İnsanın kendi yazgısını kelimelere döktüğü biricik yalnızlığı, varolma biçimidir mektup. Bir gölge gibi zamanı kovalar mektuptaki her satır, her cümle, her nokta.

Fotoğraf, Hans Noleman

Hayatın durağanlığına virgül, süreçliliğine ise bir nokta koyma telaşı içerisinde. Dile getirdiği anlamı yoğunlaştırarak onu dolaşıma sokan bir özelliğe sahip olması da hep bundan olsa gerek.

Gönderilemedikleri müddetçe mektupları, yerleşiklik duygusunun dile geldiği mekansal bir bağlam içerisinde hep sınırın ardında yatan imgeleme duyulan özlemin açığa çıktığı ve neredeyse kendisini bir zorunluluk olarak dayattığı birer üst-anlatı olarak görmek yerinde olacaktır.

Zira, çoğu zaman gerçek birer yolculuktur mektup. Ne göndereni ne de adresi belli olmayan bir yolculuk. Bir yalnızlık ve bu yalnızlığın bir yazgı olarak kendi boynuna yüklendiğini bilen bir kişi için yola çıkardığı her mektup, adresi belli olsun olmasın, en nihayetinde bir yurt edinme tutkusuyla doludur.

Biraz da bundan olsa gerek: bir yere, bir yöne doğru atılan adımların ağır aksak ilerlediği kör metinler ortaya çıkarır mektuplar. Öyle ya da böyle bir yön seçmiştir kendisine. Marquis de Sade'ın Vincennes hapisanesindeyken eşine, Halil Cibran'ın Mey Ziyade'ye, Kafka'nın Milena'ya, Oğuz Atay'ın ise kırılğan okurlarına gönderdiği mektuplarda hep böylesi bir yön seçme duygusunun ağırlığı hissettirir kendisini. Belleğimizi yakıp kalemin ucunu düğümleyen soru

da bu noktadan sonra hissettirmez mi kendisini: Yazılan bu mektuplar kendilerine nasıl bir yön duygusu sermişlerdi ki şimdi önümüzde gerçek birer post-scriptum olarak durabilsinler?

Her şeye rağmen yazmak: En çok da unutmamak, kayda geçmek için yazmak. Mektubun hayatımızı yönlendiren en belirgin özelliklerinden biri de bu olsa gerek. Kimi zaman unuttuklarımızı yeniden bilinç düzeyine çıkartmak gibi bir çabaya alet olur mektuplar. Geçmiş ve gelecekteki şimdiyi açığa çıkartmanın en özgün yoludur mektup yazmak. Bir unutulmuş ırmağı (Lethe) içerisinde yer alan bilincimizin önümüze çıkardığı tuzaklara karşı bundan daha etkili bir yol ne olabilir ki?

Zaman içinde yazıya sinmiş gerçekliğin varlığını bir başkasına onaylatan bir nesne olmaktan çıkar mektup. Yitirdiğimiz nesnelere karşı duyduğumuz bağlılık duygusundan kaynaklanan bir yüceliktir bu. Kişinin varoluşunun en temel göstereni, en mahrem alanını imler böylece. Varlığa içkin ama hayata tamamen kapalı bir metindir. Hayata düşülmüş son bir not, son bir derkenardır artık.

Hiç yazılmamış bir mektup gerçek bir mektup değil midir?

↓

Geçmiş

İskender Savaşır

Dinlensin

Gerçi bu satırları yazarken artık kime yazdığımı da kestiremiyorum. Böyle yazmamdan hoşlanmazsınız, biliyorum; İtiraf'ları sevseniz de fazla "sübjektiflenmiş" gelir size bu yazı tarzı. Ama zaten Boğaz da hiçbir zaman ağır aksak akmadı; şimdi de çoğu zamankinden daha hızlı akıyor..

Bir defter nasıl kapanır? Yanıt verilmesi güç bir soru...

Çok fazla değil, bazen, arada sırada bazı telefonların geldiği oldu, barlarda karşılaştığım bazı insanlar oldu,

- "Dalgın Sular'ın ikinci cildini ne zaman yazacaksın (yazmayacak mısın)?" diye soran... Sorduklarında artık cevabı bilmiyordum. Şimdi de bilmiyorum.

Nasıl yazacağımı bilmiyorum ama yazacağımı tahmin ettiğiniz, edebileceğiniz gibi olmayacak.

"Bir tavra"... Diyeceksiniz. Ama baştan beri öyle değil miydi?

Bugün dönüp Dalgın Sular'a baktığımda, metne kılavuzluk eden eğretilmeler arasında en önemlisinin, ama gerçekten eğreti olan eğretilmelerden en önemlisinin "hayallerine yenik düşmüş insanları örgütleme çabası" olduğunu görüyorum (düşünüyorum? zannediyorum?).

Kapanan bu defteri ilk kim açmıştı? Daha da güç bir soru...

Bir vaad vardı. Birinin "görüşlerinize katılmasam, aranızdan herhangi biri bu defter uğruna çalışmaya devam ettikçe ben itiraz etmeyeceğim, burada bulunmaya, katkıda bulunmaya gayret etmeye devam edeceğim" dediğini hatırlar gibiyim.

Kimdi o? Bünyamin mi, İskender mi? Ya da ikisinden de daha güçlü olan biri, bir şey mi? Neyse o şey, onu, terimlerin içeriğini nasıl dolduracağımız konusunda anlaşamamak bile, "bir tür solculuk", "solcu inadı" gibi terimlerle nitelendirmek konusunda herhalde hâlâ anlaşırız, anlaşıyoruzdur.

Bir zamanlar yazdığım her şeyi bir mektup gibi yazmakla eleştirilmiştim. Belki haklısınız. Ama nedir ki bir mektup...? Bir yazışmanın uğraklarından biri...? Yazı ile bir dostluk değilse de hiç değilse bir ilişki arasına gerilmiş bir ifade biçimi...? Zamirlerin zaten dildeki en kahpe, en oynak kelimeler olduğunu biliniyor. Gündelik dilde bile "ben" dediğimizde, sorulduğu takdirde bu "ben"i içeriklendirmekte güçlük çekiyoruz.

"Ben"den ve "sen"den bahsediyoruz; daha da açıkçası benden ve sizden, "siz" kimseniz ondan; aramızdaki mesafeden- artık yitirmiş olduğumuz ya da hiç değilse öyle, belki uzaklıktan belki fazla yakınlıktan yitirilmiş gibi görünen bir mesafe... Ama o mesafe, yani bizim aramızda bir zamanlar varolmuş olan mesafe, yazışmanın ima ettiği mesafeden farklı- biz yazışmıyorduk, ortak bir deftere yazıyorduk. Ortak bir deftere yazmak, yazışmaktan farklı bir şey(di).

Evet haklısınız, Derrida'yı düşünüyor, okuyorum bunları yazarken (The Postcard). Ama yüzyüze ilişkilerin, hatta mümkün her ilişki biçiminin yazı gibi örüldüğünü iddia ettiğinde (ediyorsa eğer), ona katılabilemiyorum. Belki anlamadığımdan, belki de ona atfedilen konumun ima ettiği nihilizm beni çok ürküttüğünden....

Öğrencilerinden biri onun kuramsal söylemini ileriye götürülebilmesinin yegâne aracının onun kendi kendisini öldürmesi olduğunu iddia etmiş. İddiaya, öğrencinin soruyu ("Neden kendinizi öldürmüyorsunuz?") sormaktan aldığı zevke ve kendinin

de bu soruyu yanıtlamak durumunda kalmaktan aldığı zevke işaret ederek yanıt vermiş (s.13).

Gerçi kendisi buna bir "yanıt" demiyor; bir "pirouette", bir dans hamlesi diyor. Ancak yüzyüze ilişkilerde, Derrida'nın yapı bozumuna uğratmaya çalıştığı mevcudiyet, vücut bulmuşluk koşulları yine de geçerli olduğu takdirde başvurulabilecek bir jest... Bir zevk....

Baştan almaya çalışayım... Bir mesafeden sözettim: Mesafe, önerme içeriğinin, "o"nun, parmakla işaret ederek gösterilemeyeceği bir durumun adıdır. (Arap dil bilginleri üçüncü tekil şahıs zamiri için "al gaibu", "kayıp olan" diyorlardı.) Ama "sen" karşımda durduğun, seni omuzlarından sarsabildiğim, senin içine girebildiğim ya da içime alabildiğim sürece "o"nun ne olduğu üzerinde anlaşabilir, hiç değilse çalışabiliriz.

Evet bir mesafe, yüzyüze ilişkileri yazılı ilişkilerden ayıran bir mesafe... Belki bizim bir şekilde ortak bir defter aracılığıyla kapatmaya çalıştığımız bir mesafe...

Bunları yazarken bir yandan da Derrida'yı yeniden okuyorum. İlk okuduğumda sizden önceydi; elimdeki kopyaları 1993 yılları sularında okumuş olmalıyım- daha çok söyleşileri üzerinde durmuştum; bir de yas üzerinde yazdıkları beni çarpmıştı. Şimdi okurken gözüme çarpanlar farklı; başka satırların altını çiziyorum.

"Bir çocuğun ne olduğunu bilmedikçe hayallerinde de, demek ki bilginin de ne demek olduğunu bilmezsin. Ne demek istediğimi" (s. 39) yani ortak bir defterin hangi tatmin edilmemiş hayallerin enerjisinden çaldığını elbette biliyorsunuz. Voltaire'in çocuğu olmadı; ne de Diderot'nun ve diğerlerinin. Rousseau'nun kendisi kadar kimsesizler yurduna terkedilen çocukları da aydınlanmanın skandalıydı.

Bizim de hayatla ilişkimiz hep cılız, bir çocuğa yetmeyecek kadar cılız oldu. Bir yorum: Belki bu yüzden defterimiz aramıza bir çocuk doğduğunda düdüldü; ondan sonra oynanan inkitalardı.

Lâfı çok uzattığının farkındayım... Son birkaç cümle daha... Şu dizeyi kaçınız hatırlarsınız:

Sweet Thames run softly till I end my song

Gerçi bu satırları yazarken artık kime yazdığımı da kestiremiyorum. Böyle yazmamdan hoşlanmazsınız, biliyorum; İtiraf'ları sevseniz de fazla "sübjektiflenmiş" gelir size bu yazı tarzı. Ama zaten Boğaz da hiçbir zaman ağır aksak akmadı; şimdi de çoğu zamankinden daha hızlı akıyor..

Yine de belki bir kez daha bana kulak kabartmanızı, hayatla (ve evet ölümle) kurmaya çalıştığımız cılız ama yine de kıymetli bir zamana dair bir anıyı hatırlamanızı isteyebilirim.

Hegel sayısı çıkarmaya çalışıyorduk. O zamana kadar çıkardığımız en kötü sayının ardından- üstelik benim yüzümdendi sayının o kadar kötü olmuş olması... Yardım için başvurduğumuz arkadaşımızın (abimizin?), bize olsa olsa bir sayı için yardımcı olacağını ummaya cesaret edebiliyorduk. Oysa o akşamki toplantıda "demek defterine beni de yazın" dedi. Ben -ya da başka biri- "körün istediği bir göz, Allah verdi iki göz" dedi(m).

Sonra yemeğe çıktık. Arkadaşımız (ya da abimiz)

- "Bizim hayatımız bir mazgal gibi "dedi. "Mazgal" dedi ama kasdettiği "labirent"ti. "Farklı farklı yollar deniyoruz her birimiz. Ama eninde sonunda bulacağımız birbirlerimiz olacak."

"Evet ama bütün bunlar geçmişte kaldı" diyebilirsiniz, hatta büyük bir ihtimalle diyorsunuz da, biliyorum. Aranızda hatırlayanlar olabilir, benim ilk yayınladığım şey bir şiirdi, başlığı "Erken Bir Yenilgi için Şiirler".... Artık yenilgilerden bahsetmiyorum. Burada yenilgi ya da zafer önemli değil; bizim için denemek, gayret etmek önemli, bir daha, bir kere daha.... Yeniden görüşünceye kadar, hayalet bir gemiden de olsa,

Hoşça kalın.

↓

94.9

AÇIK
RADYO

KARŞIDAN SESLER

İskender Savaşır

Her Çarşamba 21:00-22:00

To/Bedri

Ayfer Tunç

From/Joan

Babamın ölümünün ardından, âdet olduğu üzere bütün eşyalarını dağıtmışlar. Çok küçüktüm, neyi vardı, kime verildi, bilmiyorum. Ancak ölümü kavradıktan, daha doğrusu annemin yokluğunu tahayyül edip ürpererek ne olduğunu hissettikten sonra, ondan kalan birkaç şeyin sırrını ve o günün ayrıntılarını merak ettim.

Annemin gardırobunun alt gözünde kahverengi deriden, eski, küçük bir bavul bulmuştum. İçindeki siyah deri evrak çantasında bir güneş gözlüğü, üstten basılan bir çakmak, beş-altı adet sigara paketi büyüklüğünde ajanda, nüfus cüzdanı, bir yığın mektup, resimlerine baktığım bir yığın kartpostal vardı. Bavuldan bir de limon yeşili ile saman sarısı renginde, çizgili, kesilip teyellenmiş, ama dikilmeden bırakılmış bir elbise çıkmıştı. Babamın öldüğü gün annemin dikmekte olduğunu, uğursuzluğuna inandığı için bitirmediğini ve giymediğini çok sonra öğrendiğim bir elbise.

Annem beni bavulu ve evrak çantasını açmış, içindekileri sağa sola saçarken yakaladı. Babamın yokluğuna hâlâ alışamamıştı, bu yüzden saçtıklarını görünce bir süre sessiz kaldı. O sırada tam da başında taç, göğsünde mavi bir şerit, şeridin üstünde bir broş, broşun üstünde de kırmızı bir haç olan, mavi gözlü, boynunda müthiş bir gerdanlık parlayan genç bir kadının kartpostalına bakıyordum. Annem dağıttıklarını toplayıp yeniden bavula doldurdu. Hiç konuşmadı.

Aradan yıllar geçti, annem babamdan söz edebilir hale geldi. Ölümünü kabullenmişti. Babamın eşyaları evin muhtelif yerlerine dağıldı. Evrak çantası ve güneş gözlüğü benim odamdaki dolaba kondu, çakmağını annem kullanmaya başladı. Mektuplar evrak çantasına konmuş, ama çanta sınıksız kilitlenmişti. Babamın nüfus cüzdanı, ajandalar annemin çekmecesinde dururken, kartpostallar ise aile albümünün arasına karıştı.

Annem yüzük parmağında hep çift alyans taşıdı, babamın alyansını da kendi parmağına takmıştı.

Evin çoğu zaman olduğu gibi kalabalık ve neşeli olduğu bir gündü. Yenilip içiliyor, ortaya çıkmış albümler ve kutular içindeki aile fotoğrafları kimbilir kaçınıcı kez elden ele dolaşıyordu. Artık okumayı öğrenmiştim, başında taç olan kadının resmi olan kartpostalın ön yüzünde Queen Elizabeth II., arka yüzünde ise "to/ Bedri from/ Joan" yazdığını okudum. "Kim bu Joan?" diye sordum. Annemin ilk tepkisi "Ne? Joan mı?" oldu. Birden elimden kartpostalı kaptı, belirgin bir sinirlilik göstermişken duraksadı, gülmeye başladı, yüzü yumuşadı.

Yıl 1955-56 olmalı, çünkü ablam doğmuşmuş. Babam İngilizcesini ilerletmek için birkaç İngilizle mektuplaşıyormuş, mektup arkadaşlarının içinde Joan adlı bir İngiliz kız da varmış. Akşamları annemle birlikte oturup mektup yazarlarmış. Annem şundan söz et, bundan söz et der, babam da annemin önerilerini kaleme almış. Fakat en sık ve en uzun mektup yazan Joan'mış.

Başlangıçta zararsız mektuplarmış bunlar. Memleket hallerinden söz ediyorlar, birbirlerine ülkelerini övüyorlarmış. Bir süre sonra Joan kendinden fazla söz etmeye başlamış. Babasının soylu bir fabrikatör olduğunu, işletmeleri bulunduğunu, emrinde bilmem ne kadar işçi çalıştığını ve buna benzer varlık gösteren şeyleri yazmaya

başlamış. Annem de Joan'dan geri kalmamış, babama akıl vermiş, bunun üzerine babam da Sakarya boyunda çiftlikleri olduğunu, at yetistirdiklerini, bölgenin patates ve şeker pancarı tarlalarının üçte birinin kendi ailesine ait olduğunu yazmış; evli ve bir çocuklu bir öğretmen olduğunu yazmamış.

Doğrusu annemle babam çok

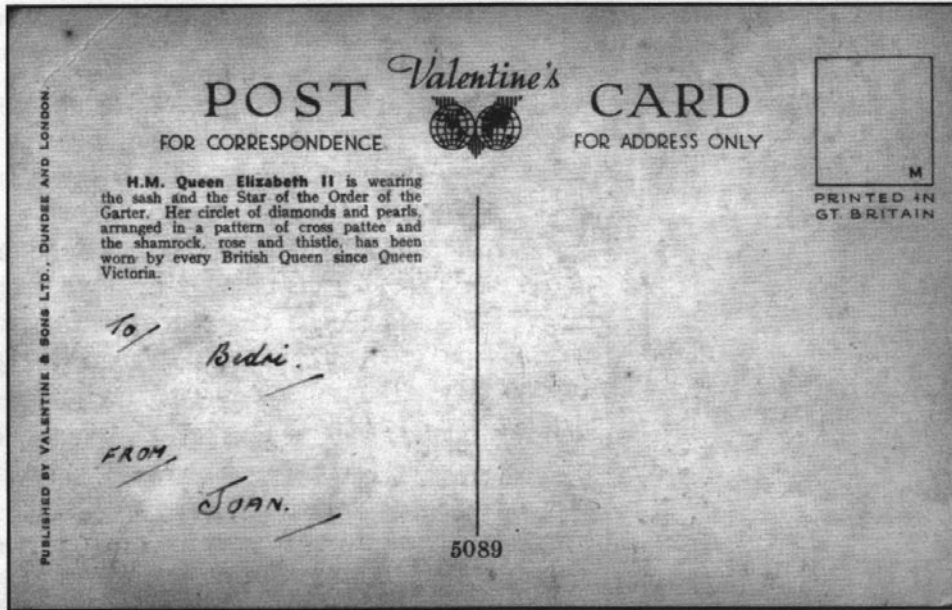
eğleniyorlarmış. Annem fotoğrafını da göndermiş olan bu çipil gözlü İngiliz kızını asla kendine rakip olarak görmediği için atıp tutmakta bir sakınca görmüyormuş. Babama ait, gerçekle hiç ilgisi olmayan bir hikâye uydurmuşlar ve mektuplar aracılığıyla yavaş yavaş örmüşler. Uydurmanın güzelliğini birlikte keşfetmişler. Babam her mektuba gayet inandırıcı ayrıntılar ekliyormuş. Yeni doğan yedi taydan en güzeline Joan adını verdiği, Sakarya boyundaki kavakların kesilme vakti geldiği için bir süre işçilerin başında duracağı, yeni yaptırdığı çiftlik evine işçi alınacağı ve bu işin çok sıkıntı verici olduğu, bu sene fındık hasadının çok iyi gittiği yalanlarını her mektuba usul usul iliştirirken kendini yalan söylüyor gibi hissetmiyormuş.

Fakat bir gün Joan'dan bir telgraf gelmiş. Babasının onunla tanışmak istediğini, üç gün sonra İstanbul'da olacaklarını bildiriyor ve kendilerini karşılamasını istiyormuş. Babamın eli ayağı tutuşmuş. O güne kadar, yazdığı yalanlara Joan'ın inanmış olabileceğine hiç ihtimal vermemiş. Çünkü kendisi de Joan'ın yazdıklarına hiç inanmamış. Soylu bir İngiliz'in kızının işi gücü yokmuş gibi, oturup da Türkiyeli birine mektup yazacağını hiç düşünmemiş. Bunun karşılıklı oynadıkları bir oyun olduğunu sanıyormuş.

Son bir yalan kaleme almış. Babasının ölüm döşeginde olduğunu, ne yazık ki onları karşılamaya gelemeyeceğini, hatta bir süre yazışmalar daha iyi olacağını bildiren bir telgraf çekmiş ve mektup arkadaşlıklarına son vermiş.

O gece evde yaşanan krizde Joan'ın bütün mektupları ve resimleri yok olmuş, iki kartpostal nasılsa bu kıyımından kurtulmuş. O telgraftan sonra gelen mektuplar okunmadan, hatta açılmadan yırtılıp atılmış – annem tarafından. Annem bu nedenle Joan'ın adını duyunca başlangıçta tepki göstermiş. Ama üstünden yıllar geçtikten sonra babamın yokluğu bir taş kadar katlaşıncaya, Joan da tatlı bir anı olmuş.

Annemin aile tarafından bilinmeyen bu hikâyesi kahkahalar

ichinde dinlendi. Yengelerden biri Joan'ın yüzünü çok merak etti ve "keşke resmini yırtmasaydın, şimdi bakardık," dedi. Bir başka yenge "Rahmetli, öyle yakışıklıydı ki..." diyerek Joan'a hak verdi. Ama beş on dakika içinde konu dağıldı, Joan ve Kraliçe Elizabeth II. unutuldu gitti.

Bu hikâye,

babam için olduğu kadar benim için de hâlâ muammadır. Joan gerçekten soylu bir İngiliz'in kızı olabilir miydi? Olmasa babamın ülkesine geleceğini bildiren telgrafi çekecek cesareti gösterebilir miydi?

Babasını babamla tanıştırmaya kalkacak kadar ileri gitmiş olan Joan romantik kartpostallar seçmek varken, neden kraliçesinin portresini göndermişti? Elimde tuttuğum kartpostal olmasa, arkasındaki "to Bedri from Joan" yazısını okumasam, bunu uydurduğumu sanacağım. 1955'te 18-20 yaşında olduğunu varsaysam, şimdi 65-67 yaşında olmalı. Yaşıyor mu? Nerede?

Acaba telgrafına acı bir cevap veren o yalancı Türk'ü hatırlıyor mudur? O hayırsız Türk'ün, aslında hiçbir kötü niyeti olmadan, ulusal ve kişisel komplekslerine yenilerek, bir Batılı ile yazışabilmek için yalanlardan bir dünya oluşturduğunu ve her yalanın illa kötülük değil, bazen de bir kırıklık ve eziklik içerdiğini düşünüyor mudur? Güneşin batmadığı imparatorluğun soylu vatandaşı, kendini kraliçesinin taçlı fotoğrafıyla ifade eden çipil gözlü Joan, kendi soylu vatandaşları arasında bulamadığı aşkı, aslen Balkanlı olan sarışın ve mavi gözlü bir Ortadoğulu'nun egzotik arazisinde bulacağına sahiden inanmış olabilir mi?

Bilmiyorum, inanmıyorum. Belki de basit bir işçi kızdı, gri ve soluk hayatını renklendirmek için yalan söylüyordu. Bir ihtimal bu Ortadoğulu'nun –babamın– zengin ve ahmak olduğuna inanmış olabilir. Bir ihtimal, kendi yoksul hayatını sınırlar ötesinde bir ülkede silbaştan yenilemek istemiş olabilir. Belki de hiç inanmamıştır, tıpkı babamın eğlendiği gibi, o da eğlenmiştir.

Babamın inanamazlığının bende de sürmesi, bilincimin gerisinde hâlâ yatan, eşitsiz gelişmeye dair bir kompleks olabilir mi?

Yazı Kalır

E-terapi yani internet üzerinde terapi daha yeni sanabilirsiniz ama biliyor musunuz ki ilk internet denemeleri 70li yıllarda iki Amerikan Üniversitesi arasında yapılan terapi içerikli yazışmalardı... Herkesin terapiye gittikçe daha çok ihtiyaç duymaya başladığı bir dönemde, internet sayesinde daha hızlı, ucuz ve erişilebilir terapi aracına kavuşmamız ne büyük bir şans! E-terapiye karşı olanlar (özellikle klasik terapistler) "yazarak" açılmanın ve kendini ifade etmenin gücünün henüz farkında değiller.

O eski uzun mektuplardan elimize kısa mesajlar kaldı şimdi. O kadar kısalar ki, kelimeler bile kısaltılmış durumda. Çoğunda sesli harfleri yazmayarak tasarruf yoluna gidebiliyoruz ve karşımızdaki insan buna alınmadığı gibi ne demek istediğimizi de hemen anlayabiliyor. Bu sadece teknolojinin zorunlu kıldığı kısaltma değil, bal gibi karakter kısıtlaması olmayan durumlarda da aynı kısaltmaları kullanıyoruz ve böylece yazılı dil bulunduktan bin yıllar sonra insanoğlu yazılı kısaltılmış dili günlük hayatına sokuyor. Yakında tek kelime ile tüm derdimizi anlatabilme yeteneğine erişebilecek olmamız, hızlı tüketim toplumunda işimizi kolaylaştırırken, insana ait derin düşünceleri tembelleştirecek, kimin umurunda! Ve değil mektup yazmak, belki cümle kurmanın bile tadını ve ayrıcalığını unutacağız.

Oysa kelimeler iç dünyamızı sihirli bir aynaya çevirebilirler. Her ne kadar kelimelerin sihirli dünyasından uzaklaşsak ve kendimizi daha az kelimeyle ifade etmeye çalışsak da "yazarak kendimizi anlatmak" hiç olmadığı kadar hayatımızın içinde aslında. Mektuplar, mesajlara dönüşmüş olsa da herkes hiç yazışmadığı kadar yazışmaya başlamış durumda.

Yeni aşıklardan tutun, çocuğunun izini takip etmeye çalışan ebeveynlere kadar herkes SMS çılgınlığına düşmüş durumda. Bu yıl tüm dünyada atılan SMS sayısının yarım trilyonu aşacağı hesaplanıyor! Her ne kadar cep telefonlarından atılan kısa mesajlar gündelik hayatımızın vazgeçilmez parçaları olduysa da, e-postalar kadar "derin" anlamlar ifade etmiyor. E-postalar, icat edildiği günden beri internetin en çok kullanılan özelliği oldular. Yeni versiyon iletişim ağının parlak yıldızı e-postalar, tüm dünya insanlarını birbirlerinin özeline o kadar yaklaştırdı ki, iletişimin daha ne kadar özel hayatlarımıza sızacağını merakla bekliyoruz. Bir arkadaşına hayata dair sıkıntı ve soru işaretlerini oldukça içten bir e-posta ile anlatan bir kişi, birkaç ay içinde binlerce e-posta adresine gönderilmiş bir şekilde bu mektubunu bambaşka bir kişiden kendisine iletilmiş bulabilir! Düşüncelerinizin binlerce insana ulaşmasını istiyorsanız, güzel bir e-posta yazın, sonra onu elinizdeki tüm adreslere yollayın. Bakalım size ne zaman dönecek? Evrensel olmak istiyorsanız e-postanızı ingilizce de yazabilirsiniz. Eğer belli bir süre sonra birileri size bu mesajı iletmezse, anlayın ki yazdıklarınız zannettiğiniz kadar da "etkilil" değilmiş.

Günde ortalama 10-15 milyar e-posta dünyayı bir örümcek ağı gibi saran internet sisteminde dolaşıyor. Neler yok ki bu e-postalarda... Milyonlarca insanın hayatının acı tatlı ama en önemlisi de gündelik hayatları ve hisleri mevcut. İş güç ve hatır sorma mesajlarını atarsak neredeyse herkesin e-postaları iç dökme, iç hesaplaşma veya karşılıklı hesaplaşmalarla dolu. Artık aşk mektuplarının yerini aşk e-postalarının aldığını kimse inkar edemez. Ama en çok da hayatı sorgulayan, özellikle sıkıcı iş hayatının içinde ofisteki bilgisayar başında tüketilen bir gün içinde yazılan "hayatın anlamı nerde" konulu yazışmalar internet ağını sarmış durumda. E-posta icat edilmeden yüzyıllar önce, zamanın düşünürlerinin felsefenin taşlı yollarında bıraktıkları izleri mektuplarından takip ederken, bugün felsefeyle yakın ilgisi olmayan sıradan insanların, hayatın anlamını sorgulayan yazıları e-posta kutularını dolduruyor. Ve ilk mektup yazıldıktan (nerede ve ne zaman gerçekleştiği konusunda hiçbir bilgim yok) binlerce yıl sonra ilk e-postalar hayatı sorguluyor...

hadi bakalım hayırlısı bigosum! belki tutar. bu tip adamlardan burda da çok var. bir süre icmiyosun gerçekten. ondan sonrası ise tamamen size kalmış bir durum. eğer gerçekten bırakmak istiyorsan, sigara içmek istemiyorsan, eski dostunu artık hayatından söküp atmak istiyosan...bir daha içmemek elinde. ben sigarayi, o çok havalarda, ne istediğini bilmez, hem eğlenen hem huzunlenen, sevdaya hasret ama dostluk içinde yaşadığımız GUZEL ilkgenclik yıllarımızdan bana kalan en güzel hatıra gibi tutuyorum hala elimde. o kadar özel dönemlere ait olmasa, o kadar güzel günleri hatırlatmasa inan elimden bırakmak çok daha kolay olurdu. ama sigarayi bırakmak benim için bir DEVRE elveda demek ve gerçekten yeni bir DEVRE gecis yapmak. ve inan bana hala içimdeki çocuk beni ilk gençlik yıllarındaki coskulu halime bağlamaya çalıştığında sigarayi bırakmam simdilik mümkün diil! aslında onu bırakırsam, yani gençlikten koparsam neye tutunacağımı bilemiyorum. hayatımda hep ayaklarım yere basmadan yaşamak istedim. ne yalan soyliyim bunu bir şekilde basardım da. ama ZAMAN denen şey çok acımasızca kovalıyo hayatlarımızı. geçen gün o çok sevdiğim bogaz vapurunda kadikoyden besiktasa geçiyodum. ve tam 33 yıldır her şeyin ne kadar aynı olduğunu düşündüm. içimde kocaman bir boşluk belirdi bigem. neyin boşluğu olduğunu inan bilmiyroum ama ordaydı neredeyse boşluğa elimi daldıracaktım o kadar gerçektil! iste böyle bigem, hal böyleyken eski dostumu bırakmam mümkün diil. o beni mutlu olduğum dönemlere bağlayan en kuvvetli şey! umarım sen basarırsın. çünkü sen yeni DEVİR acmaya benden çok daha yakınsın. artık olgun bir kadın olmaya yaklaştın :) gençlik sevdamız sigarayi bırakabilirsin. ama buraya geldiğinde ben pufur pufur karsında tuttururken ne yaparsın bilemem :)))

Mektup yazmanın en güzel ve özel dışavurumların başında geldiği düşünülürse, internetin nimetlerinin terapi ortamına taşınmasına da şaşırılmamak gerekir. Gelecekte bir zamanda e-terapi (oldukça yakın bir zamanda) o kadar yaygınlaşacak ki, terapiden geçmeyen kimse kalmayacak. E-terapi yani mektuplaşarak terapi almak modern dünyanın, kullanıcılarına sunduğu hızlı hizmetlerden biri. Bu terapi modelinde terapi alan kişi ile terapisti bilindik yüz yüze görüşme yöntemi ile değil, yazışarak ilişki kuruyorlar. Hatta işi abartan bilgisayar programcıları, AI (Artificial Intelligence-Yapay Zeka) ile terapi yöntemi üstünde çalışmalarına devam ediyorlar ve çok uzak olmayan bir gelecekte insanlar, terapist programlar tarafından tedavi edilmeye başladıklarında kimsenin buna şaşırarak hali kalmamış olacak. Hatta günün her anı cep telefonuna gönderilecek kısa mesajlarla "anlık yönlendirme" sistemi gibi işlevlerle, her an ve her yerde terapistin gözleri kişinin üstünde olabilir. Tüm bunların bilim kurgu olmadığını ve çok yakın bir gelecekte hayatımızın birer parçası olacağını kabul etmeliyiz. Şimdilik AI programlarının terapidde kullanılması söz konusu olmamakla birlikte, e-terapi yöntemi uygulanmaya başlandı bile. Çünkü internet ve dijital ortamlar bize son derece geniş bir iletişim olanağı sunmuş

durumda. Artık konuşmaktan çok yazıştığımızı kim inkar edebilir? Yeni iletişim araçlarımız bize yazmayı yeniden keşsettirmiş durumda. Fazla zaman harcamadan, sadece birkaç dakikanızı verip, derdınızı tasanızı, aşkınızı ıstırabınızı, gününüzü anınızı, istediğiniz kişilere bildirebiliyorsunuz. Yıllardır görüşmediğiniz bir arkadaşınıza sayfalarca mektup yazana kadar 160 karakterlik bir kısa SMS atıp gönlünü bir çırpıda alabiliyorsunuz. Ve işin doğrusu, telefonun uzun yıllar unutturduğu yazma kabiliyetimizi, e-posta ve kısa mesajlar derken yeniden hatırlamaya ve hayatımızın göbeğinde bir yerlere oturtmaya başladık. Ama kısa, ama öz, ama güdük veya yüzeysel, kim ne derse desin, sonuçta hepimiz yeniden mektuplaşır olduk!

E-terapi yani internet üzerinde terapi daha yeni sanabilirsiniz ama biliyor musunuz ki ilk internet denemeleri 70li yıllarda iki Amerikan Üniversitesi arasında yapılan terapi içerikli yazışmalardı... Herkesin terapiye gittikçe daha çok ihtiyaç duymaya başladığı bir dönemde, internet sayesinde daha hızlı, ucuz ve erişilebilir terapi aracına kavuşmamız ne büyük bir şans! E-terapiye karşı olanlar (özellikle klasik terapistler) "yazarak" açılmanın ve kendini ifade etmenin gücünün henüz farkında değiller. Oysa mektuplarıyla düşünce hayatına yön veren, sanata, bilime, tarihe ışık tutan onlarca insan tanıyoruz. Goethe'nin mektupları yaşanmamış aşkların tarihine, Nietzsche'ninkiler felsefenin bu dev adamının iç hayatına, Nazım'ınkiler sürgün denen şeye tuttukları en içten, en gerçek, en samimi itirafları değil mi? Nietzsche'nin mektupları olmasa, Wagner'in karısına duyduğu aşkın onu ne hale getirdiğini nasıl öğrenebilirdik?

İşte şimdi, hepimiz yeniden yazmaya başlıyoruz. Kişisel tarihlerimiz e-posta kutularımızda elektronik olsa da bir o kadar içten mektuplarımızla birikmeye başlıyor. Bir aşkın tüm izleri, hayatın göbek deliğine atılmış irili ufaklı taşlar, bir sıkıntının tüm kıvrımları, bir tedavinin perde arkası, bir dedikodunun izleği... hepsi ama hepsi e-posta stoklarımızda birikiyor. Dönüp hepsini baştan okuduğumuzda, kendimize ait kişisel bir tarihin en içten ayrıntılarının satırlara serpiştirildiğini hayretle görebiliyoruz.

İster iyi, ister kötü anılar olsun, sizden bir şeylerin kelimelerin büyüğü dünyasında yaşıyor olması hoşunuza gidecek. E-postalarımızda silmeye kıyamadığımız mektuplarımız çoğaldıkça, kendimizi ifade etmenin en güzel yollarından birini yeniden keşfetmenin hüzünlü mutluluğunu yakalayacağız. Çünkü yazmak rahatlatır, çünkü yazmak içtendir, çünkü yazı saftır, çünkü eskilerin dediği gibi "söz uçar yazı kalır".

Güneş aşklarını daha da parlak gösteriyor. Yürüdükleri yolun başındaki büyük posta kutusu onlar için bir şey ifade etmiyor. Çünkü onlar bedel ödemiyor.

Kolektif s. Fr. Birçok kimseyi veya nesneyi içine alan; birçok kişi ve nesnenin bir araya gelmesi sonucu olan; ortaklaşa.

Sözlükten rasgele bir sayfa açıyorum ve ilk olarak bu kelimeyi görüyorum. Böyle bir soru gelir mi? Gelebilir. Ama herhalde kalkıp da "Kolektif ne demektir?" diye sormazlar. Büyük bir olasılıkla tanımı verecekler ve sonra da sunucu o yüzünden bir türlü eksik etmediği 'bana açılabilirsin yavrucuğum' gülümsemesiyle Eda'nın birbirine yakın dört yanıt karşısında nasıl terlediğini izleyecek.

Soru 7: Bütün ortakların sorumluluğu tam ve sınırsız olan ortaklık aşağıdakilerden hangisidir?

a. kolektif b. limited c. imcece d. anonim

Eda, bir konuya yoğunlaşmaya çalıştığı zamanlarda yaptığı gibi alt dudağını kemirecek önce. Belki huzursuzluk vücut diline yansıyacak ve azıcık öne eğilecek. Gözlerini hafifçe kısıarak, önündeki ekrana yaklaşıp. Yüzüne vuran mavi ışıpta, alnında biriken ter parlayacak. Sonra rahatlamış gibi arkasına yaslanacak. Herkesin yanıtı vereceğini sandığı anda titreyen bir sesle soruyu yineleyecek. O sırada izleyiciler sunucunun 'yoksa ticaret hukukuna yeterince çalışmadın mı yavrucuğum' bakışına kendilerini kaptırıp, bu zavallı genç yarışmacının bilgisizliğine üzülecekler. Stüdyoyu dolduran gerilim dolu müzik, bir yükselecek bir düşecek. Cehennem kırmızısı spot ışıklarının altındaki arenada herkes bunalmaya başlayacak. Tam şeytanla kölenin dövüşünü kimin kazandığının ilan edileceği anda Eda mırıldanacak: "Sey... Anonim olmadığına eminim... İmcece zaten olamaz... Geriye sadece kolektif ve limited kalıyor." Derin bir nefes alacak ve sol elinin işaret parmağıyla, o güzelim küçücük burnunun ucunu kaşıyacak. Çocukken izlediği bir çizgi filmdeki kahramanın burnunu kaşımaya hayran kalıp nasıl taklit etmeye başladığını ve zaman içinde bunun bir şey düşünürken yaptığı istem dışı bir harekete nasıl dönüştüğünü bana anlattığı günü anımsamayacak o anda. Yoo, belki de birden kelime bulmaca oynadığımız o günün anıları canlanacak, üzüntüsünü gidermek için yaptığım taklitler gelecek gözünün önüne ve sunucunun 'anladığım kadarıyla bir şeyler biliyorsun ama acaba yeterli mi yavrucuğum' bakışlarına aldırmadan belli belirsiz gülecek. Anlayış kumkuması sunucu, bu bekleyişin izlenirlik oranlarını artırdığına inanarak ellerini ovuşturan yapımcılar, başparmaklarını aşağı döndürüp infaz emrini vermeye hazırlanan izleyiciler, çekim bitse de eve gitsek diye düşünen kameramanlar ve günler sonra bu yarışma programı yayınlandığında mutlu yuvalarında televizyonun karşısındaki kanepeye kurulup izleyecek olanlar Eda'nın o anda en sevdiği şeyi yaptığını bilemeyecekler: Oyun oynadığını, yanıtını çok iyi bildiği bu soru karşısında bilerek, isteyerek duraksadığını, kendisine sözlüye kalkmış bir ilkökul öğrencisi havası vermekten garip bir zevk aldığını. O gece biz de televizyon karşısında olacağız ve kolumu çekistirerek "Bak tam şimdi çaresizlik içinde kıvranıyormuş gibi bir yüzle yanıtı vereceğim," diyecek: "Ben 'a' şıkkı demek istiyorum... Evet, evet... Kolektif olması gerek." Yanımda zıplayıp gülmesinden, sunucunun 'bak sana son bir şans vereceğim, emin değilsen rezil olma yavrucuğum' ses tonuyla söylediklerini

duyamayacağım. Sonra birden gerilim dolu müzik neşeli ve oynak bir havaya, korkutucu kırmızı ışıklar aydınlığa, izleyenlerin asık suratları gülüşlere dönüşecek. Sunucu 'ben sana baştan beri güveniyordum zaten' diyen kaş hareketiyle bir sonraki soruya geçecek.

"Bazı aşklar, önceki mutsuzlukların bedelidir, biz de bir bedel ödüyoruz birbirimize her gün biraz daha yaklaşıyoruz." Bir arkadaş toplantısındaki tanışmanın yavaş yavaş bir beraberliğe dönüştüğü günlerde söylemişti bu sözü Eda. Çoğu insan okudukları kitaplardaki güzel cümleleri, şiirlerin can alıcı dizelerini, sinema tarihinin kilometre taşı olmuş filmlerindeki en vurucu sözleri aklında tutar da ben bunu bir türlü başaramam. Ama ne zaman Eda'nın uzağında olsam ve onu düşünsem bu sözünü anımsarım: "Bedel ödüyoruz." Önceleri böyle ağdalı bir laf etmesini büyük sözler söylemekten zevk alan biri olmasına bağlamış, üstünde durmamıştım. Tamam, o günlerde ikimiz de aşk acısı çekiyorduk (ben üç yıllık kız arkadaşım, o da evlilik aşamasına geldiği sırada nişanlısından ayrılmıştı) ama yine de birlikteliğimizi böyle bir ruh halinde olmamıza bağlamak bana saçma geliyordu. Ortak arkadaşlarımız bizi yara almış iki insan olarak görüyordu. Tedavi belliydi; birlikte olmamız. Açıkçası ben onu daha ilk gördüğümde beğenmişim ve böyle bir tedaviye itiraz etmeyi kesinlikle düşünmedim. Kısacık sarı saçları, yeşil gözleri, varlığıyla yokluğu belli olmayan minik burnu, konuşurken sürekli ellerini kullanması, sarhoş olduğunda durmadan gülmesi, okuduğu kitaplar, dinlediği müzikler; ne bileyim işte, onunla ilgili her şey hoşuma gidiyordu. Hem insan bir başkasından hoşlandığı zaman şu özelliği bana göre, bu özelliği harika diye düşünmüyor ki! Sadece seviyor; kimi zaman kirpiklerini, kimi zaman her uyanışında "Günaydın yeni gün," demesini. Güvendiğim bir arkadaşım Eda'yla çıkmaya başladığımı duyduğunda beni içmeye götürüp bütün gece uzun bir birliktelikten sonra kurulan ilk ilişkilerin kısa ömürlü olduğunu anlatıp durmuştu. Ben de ona ilişkilerin son kullanma tarihlerinin olmadığını, olsa bile o güne kadar yaşamanın ne zararı olacağını söylemiştim. Ben Eda'yı seviyordum ve bu ilişkiyi yeni ayrılmış olmanın acısıyla sarıldığım bir can simidi olarak görmüyordum. Onun bana bir kere bile bir sevgi sözcüğü söylememiş olmasına da aldırımıyordum. Dedim ya, söylemediği sözlerin hesabını yapmadan, söyledikleriyle mutlu oluyordum.

Kütüphanemi uzun süredir derleyip toparlamadığım için aradıklarımı bulmakta zorlanıyorum. Türkçe sözlük, İngilizce sözlük, Fransızca sözlük... Üniversitedeyken aldığım bir Almanca sözlük de olacaktı ama gel de bul bu karmaşada. Peki başka neler gerekebilir? Tabii ya! Coğrafya atlası. İyide bu atlas en az yirmi beş yıllık. Bu sürede dünya tümüyle

değiştii. Sınırlar kalktı, sınırlar konuldu. Hay aptal kafam, anatomi atlası bile buldum da, şu coğrafya atlası işini nasıl düşünemedim? Neyse, artık yapacak bir şey yok. Soruların hazırlıklı olduğum konulardan gelmesi için dua etmekten başka tabii ki. Tıp, matematik, fizik, kimya...

Soru 8: Bir elementin bütün kimyasal özelliklerini taşıyan en küçük birimi aşağıdakilerden hangisidir?

a. elektron b. proton c. atom d. nötron

Eda böyle şaşırtmalı bir soruya kanmayacak kadar akıllıdır. Örneğin ben olsam yarışmanın gerilimiyle aklım karışabilirdi ve 'en küçük birim' sıfatından yola çıkarak nötron, proton ve elektron arasında gidip gelebilirdim. Ama Eda soğukkanlılığını asla kaybetmez ve tansiyonu dilediğince yükselttikten sonra yanıtı sunucunun 'ne o bayrakları indirdin mi yavrucuğum' ifadeli suratına yapıştırır: Atom. İşte sonuca, büyük ödülü kazanmaya bir adım daha yaklaştım sevgilim. Birkaç soru sonra, o bol sıfırlı çeki eline alacak ve sunucunun 'yahu hiç beklemiyordum ama iyi de oldu, epeydir kazanan olmuyordu, sayende program prim yaptı' tebriklerini kabul edeceksin. Gülererek. Mutlulukla. Sonra koşarak yanıma geleceksin. Sarılacağız. Ben seni öpmeye çalışırken sen heyecanla çekimde yaşadıklarını anlatacaksın. Yerinde duramıyor olacaksın. Ben "Haydi biraz dinlen" deyince, evde oturmak istemediğini, önce güzel bir yemeğe gitmek ardından da sarhoş olana kadar içmek istediğini söyleyeceksin: "Bu gece deli gibi eğlenelim," diye kolumdan çekistireceksin beni. Geçen yaş günümde aldığın mavi gömleği giydireceksin bana. Sen de üstünde küçük sarı çiçekler olan portakal rengi elbiseni giyeceksin. Her zaman gittiğimiz meyhaneye gitmeyeceğiz, bu gece özel bir gece. Burası pahalı bir yer midir? Olsun, ne fark eder ki? Nasıl olsa paramız var artık, paran var. Çok paran var artık. İstedikğin yerde yemek ısmarlayabilirsin bana. Bu mavi gömleğin krem rengi olanını beğenmiştik ya, onu da alırsın istersen. Yine de bitmez paran. Hemen yazışmalara başlayabilirsin. Amerika'daki üniversiteler, İngiltere'deki üniversiteler. Ne? Kanada'yı da düşündüğünü söylememiştin daha önce. O üniversitenin doktora programlarının çok iyi olduğunu Batur'dan mı öğrendin?.. "Batur kim?" diye sorduğumu duymayacaksın bile. Sarabın bordosuyla nemlenen dudaklarına bakacağım ve bir kıskançlık rüzgârı esecek yüreğim. Her şeyi unutup benimle ilgilenmen için, biraz sıkılmış gibi yapacağım. Oralı olmayıp hangi üniversitenin hangi olanakları sunduğunu sıraladığını görünce, garsonu çağırıp bir paket sigara isteyeceğim. Sigara içmem üzer seni, bıraktırına kadar akla kararı seçmiştin hani. "Sigara olmaz," diyeceksin, "beyefendiye puro getirin bu gece." Purodan da, puro içenlerden de nefret ettiğimi kaç kere söylediğim halde bunu demen daha da sinirlendirecek beni.

Bardağımdaki şarabı bir dikişte içeceğim, damağıma bir burukluk yayılacak. İçim burulacak. Birden şu elimdeki kimya sözlüğünde okuduklarım gelecek aklıma. İlişkileri elementlere, bizim birlikteliğimizi de bir atoma benzeterek seni etkilemeye çalışacağım. İlişkimizin çekirdeğindeki artı yüklü protonları sevgi sözlerine, yüksüz nötronları gündelik hayata benzeteceğim. Hiç değilse böyle bir gecede senden güzel bir söz duymak için verdiğim çabayı görmezden gelip, o rezil puroyu yakmama neden olacaksın dediklerinle: "İyi de o çekirdeğin etrafındaki eksi yüklü elektronlar olmasa hiçbir atom, diğer atomlarla kimyasal bağ yapamaz ki."

Çay içmeliyim. Mutfağa gidip ocağı yakıyorum, çay suyunu koyuyorum. Kibriti üfleyerek mi sallayarak mı söndüreceğime karar veremiyorum. O gece de böyle olmuştu. Kibriti nasıl söndüreceğimi düşündüğüm bir anda söylemişti Eda yarışmaya katılmak istediğini. Ne yapacağımı bilememiştim. Boş boş yüzüne bakarken de parmağımı yakmıştım. Ben sızlayan parmağımı emerek acımı hafifletmeye çalışırken Eda yarışmaya katılmak istemesinin nedenini açıklıyordu. Ahh!.. Parmağımı yaktım. Hemen musluğu açıp soğuk suya tutuyorum elimi. Ama içim serinlemiyor. Yurtdışında doktora yapmayı ne kadar çok istediğini biliyorum. Onu mutlu edeceği için bunu ben de istiyorum... Hayır, yalan söylüyorum. Hem ona hem kendime yalan söylüyorum. Gitmesini, ayrı kalmamızı istemiyorum. Bunu söylediğimde "Aptal olma," diyor, "eğer yarışmayı kazanırsam o kadar çok paramız olacak ki istediğimiz anda birbirimizi görebiliriz. Yıllık iznini aldığı anda yanıma gelirsin. Ben o zamana kadar gittiğim yerin kurdu olurum, seni bir güzel gezdiririm." Sonra uzak diyarlardaki bir şehrin sokaklarında dolaştırmaya başlıyor beni. Yumuşuyorum. Tarihi bir çeşmenin önünde fotoğrafımı çekiyor, iki kişilik bisikletle şehir turuna çıkıyor, müzelere götürüyor, bir sokak satıcısından soslisli sandviç alıyor bana, elimi tutuyor... Hafta sonu onun yaşadığı şehirden başka bir şehre, hatta başka bir ülkeye gidiyoruz hızlı trenle. Hızlı yaşıyoruz. Yeni arkadaşlarıyla tanıştıyor beni, hepsi de çok şeker insanlar. Onlara 'kafası otobüse sıkışmış yolcu' taklidi yapmamı istiyor. Yapıyorum. Gülüyorlar. Herkes çok mutlu. Ama nedense benim içim acıyor bir anda. Yüreğim yanıyor. Elimi musluğun altından çekiyorum...

Soru 9: Dava, Şato, Cezalılar Kolonisi gibi hikâye ve romanlarının yanı sıra sevgilisi Milena Jesenska'ya yazdığı mektuplar da edebiyat tarihinin büyük eserleri arasında olan, dünya edebiyatının önemli yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

a. Jaroslav Hasek b. Franz Kafka c. Rainer Maria Rilke
d. Bertolt Brecht

Kafka... Doğru yanıtı ben de biliyorum. Kafka'nın Almanca

yazdığı mektuplara, Milena'nın Çekçe verdiği yanıtlar... İki ayrı dil... Aşk... Mektuplar... Postacı... Postacı... Gri bir üniforması var postacının. Okuldan döner dönmez önlüğümü bir kenara atıyor, sokağa fırlayıp top oynuyorum. Tam annem pencereye çıkıp "Haydi eve gir artık," diye bağırmaya başladığı sırada yolun başında görünüyor postacı. Sokaktaki apartmanların çoğu gri, postacının üniforması gibi. Oynamayı bırakıp bizim apartmanın önüne gelene kadar bekliyorum. Yüzünü görmeye çalışıyorum. Gülümsüyor mu? Evet, kalın bıyıkları dudaklarını örtse de gözlerinden belli oluyor güldüğü. Demek ki babamdan mektup var. Postacı beni tanıyor. Mektubu elinden kapar kapmaz puluna bakıyorum. Belki bu sefer farklıdır. Değil. Önceki mektubun puluyla aynı. Kocaman mavi binaların önünde mavi yüzlü, sakallı bir adam var. Annem zarfın sağ üst köşesini dikkatle yırtıp bana veriyor. Ben de o parçayı içine su doldurduğum bir çay tabağına koyup pulun kağıttan ayrılmasını izliyorum. Sonra kurutup pul defterime yerleştireceğim onu. Sakallı adamın pulundan sayfalar dolusu var ama olsun. Ben büyüyünce bu pullar çok değer kazanacak, ben de onları satıp annemi babamın yanına götürüleceğim. Oraya kadar gitmişken babamın geçen yaz geldiğinde anlattığı oyuncakçı dükkanına girer, kendime uzaktan kumandalı yarış arabası alırım belki. Ben annemin verdiği eski cımbızla pulu kenarından tutup bir an önce kurusun diye sobaya yaklaştırıyorum o bana "Dikkat et bir tarafını yakacaksın," diyor, "hem öyle yaparsan sarartırsın o zaman da hiçbir işe yaramazlar, bak baban sana büyük boy pul defteri yollayacakmış." Sonra mektubu katlayıp salondaki büfenin en üst rafında duran kutuya koyuyor. Diğer mektupların yanına. Bazen masaya oturup kareli bir defterden kopardığı sayfaya o da bir şeyler yazmaya başlıyor. Bazen de pencerenin önündeki divana ayaklarını altına alarak oturuyor ve uzun uzun sokağa bakıyor. Babamın neler yazdığını merak ediyorum ama o kutuya dokunmam yasak. Pulum kuruyor. Yine sobaya çok yaklaştırdım herhalde, biraz sarardı. Annemin bunu görüp kızmasından korkarak yan gözle divana doğru bakıyorum. Annemin yüzü de biraz sarı gibi geliyor nedense. Annem hep yola bakıyor.

Telefon çalıyor. İnce sesli bir kızla konuşuyorum. Adımı soyadımı soruyor. Yarışmanın kurallarıyla ilgili birkaç şey söylüyor. Yarışmacının yanıtlamadığı bir soru olduğunda, isteği doğrultusunda beni arayacaklar. Yanıtın yarışmacının bir yakını tarafından verilmesine "joker" diyorlar. Kendimi oyun kartlarındaki damalı elbisesi, sivri burunlu pabuçları ve zilli şapkasıyla herkesi hem güldüren hem sevindiren adama benzetiyorum. Kralın soytarısı. Sorunun sorulması dahil yirmi saniye içinde yanıt vermem gerekiyor. Evde televizyon ve

radyonun açık olmamasını, soruyu dikkatlice dinleyip anlaşılır ve net bir şekilde yanıt vermemi, süre kısıtlı olduğu için yarışma dışı konularda konuşmamın yarışmacının zararına olacağını anlatıyor. Bütün bunları Eda bana daha önce defalarca anlattı zaten. Bizim planımız belli: Yirmi saniyelik süre başlar başlamaz Eda önce beni kaynak kitaba yönlendirecek. "Bir sosyal bilimler sorusunda sıkıştım," ya da "bir edebiyat sorusunu bilemedim," diyecek. O, soruyu tane tane okurken ben kaynak kitabı önüme çekmiş, hazır bekliyor olacağım. Yanıtları okurken kendisine daha yakın gelenleri vurgulayarak belirtecek. Gerisi benim bilgime, hızıma ve şansıma bakıyor. Eğer yanıtı bilmiyorsam ya da bulamadıysam net bir şekilde "Bilmiyorum," diyeceğim. Bu durumda o da yarışmadan çekildiğini söyleyecek. Çünkü çekilmeyip devam eder ve yanlış yanıt verirse o ana kadar kazandığı paralar da uçup gidecek. Telefondaki kız bana başarılar diliyor. İncecik bir sesi var. Yumuşacık. Bir anda ona adını sormak istiyorum. Susuyorum. Eda'nın sesini duyar gibi oluyorum. Kendisinden önceki sevgilimin adıyla ilgili tatsız şakasını yineliyor: "Demek benden önce Seda'yla çıkıyordun. Demek ki benden sonra Da adında bir kızla nişanlanacak, en sonunda da A diye bir kızla evleneceksin."

Salondaki masada oturuyorum. Bütün kitaplar önümde. Kol saatimi çıkarıp hemen kitapların yanına koyuyorum, zaman önemli. Kaynayan çay suyunun ıslığı duyuluyor. Aceleyle mutfığa koşup, ocağın altını kapatıyorum. Su buharı porselen çaydanlığın pürüzsüz zemininden, yarışma heyecanı yaşayan bir sevgilinin alnındaki terler gibi kayıyor. Şu anda ilk soruları yanıtlıyordur Eda. Oyun oynamaya başlamamıştır. Zamanı istediği gibi kullanacaktır. Acaba nasıl bir soruda beni aramalarını isteyecek? Belki de buna hiç gerek kalmaz. Telefon çalar ve karşıma Eda çıkar. "Senin yardımın olmadan bitirdim yarışmayı joker," der, "artık istediğim ülkede doktora yapacak kadar param var." Nasıl bir süreç yaşayacağız sonra? Hiçbir şey bilmiyorum ki? Yazışmalar, başvurular, görüşmeler, sınavlar ne kadar zaman alır? Hemen mi gider Eda? Gider gitmez telefon eder. Cep telefonundan konuşamayız, çok pahalı olur. Belli saatlerde arar beni. Birbirimize elektronik posta yollar, sohbet odalarında yazışırız. Kurduğu cümlelerden ruh halini anlamaya çalışırım. Kısa cümleler; acelesi mi var? Neden hep soru cümleleri kuruyor; canı mı sıkılıyor? Daha önce hiç sevgi kelimeleri kullanmazdı; başka birine aşık oldu da bunu saklamak için mi yazıyor bunları? Mektuplar gelmeye başlar. Zarflarla kağıtlar aynı desende olur. Benim gönderdiğim mektuplarda postanenin damgası, onunkilerde pul olur. Babamın Almanya'dan anneme gönderdiği pullardaki sakallı adam yine çıkar karşıma belki. Geçen yıl tatile gittiğimizde aldığımız ahşap kutuya koyarım mektupları. Kutunun üstündeki karpuz desenlerini her görüşümde balkonda

kurduğumuz karpuz çekirdeklerini boyayıp kartona yapıştırarak tablo yapmaya çalışmamız gelir aklıma. Pulları zarflarından ayırır, sarartmadan kurutup çocukluğumu kaybolmayan tek anısına, küçük pul defterime koyarım. Söz verdiği büyük pul defterini yollamadığı için babama küfredirim. Eda'nın mektupları da seyrekleşir babaminkiler gibi. Uzaktan kumandalı yarış arabası satan dükkanı görmek gibi, bulanıklaşmaya başlayan bir hayal olur iki kişilik bisikletle şehir turuna çıkmak. Onun mektupları kısalдықça ben sayfalar dolusu yazmaya başlarım. Kareli bir defter alır, duygularımı olduğu gibi akıtırım o küçük kutuların içine. "Bana hiç sevgi sözcüğü söylemedin bu güne kadar, oysa ben senin kirpiklerine aşığım," derim. Yoo, hayır, "Aşığım," demem, "aşkıttım," derim canının acıması için. Onu üzecek şeyler yazmaya başlarım. Çok hasta olduğumu söylerim artık iyice seyrelişmiş telefon konuşmalarından birinde. Takım elbiseli bir adamın evimize gelip anneme bazı kağıtlar verdiği ve babamın hayatımızdan bir daha dönmek üzere çıkıp gittiğini öğrendiğimiz günden sonra zavallı kadının kullanmaya başladığı küçük pembe hapları almadığım zamanlarda yolun ortasında bayıldığımı söylerim. Bayılıyorum ben de annem gibi, yere düşerim, yakındaki dükkandan fırlayan bir garson bir şişe su tutuşturur elime. Yıkılır Eda, ağlar uzak diyarlardaki küçük odasında. Ağlar mı? Ağlamaz... Mektuplar yerlerini kartpostallara bırakır zamanla. Müzelerden alınmış kartlar, tatil yerlerinin kartlarına dönüşür. Sonra azalır onlar da... Derken bir gün... Bir gün kırarım bütün posta kutularını. Gri apartmanların giriş katlarındaki ahşap kutuları parçalar, koca bir çekiçe ezerim içi boş meta kutuların kapaklarını. Sonra bir gün...

Telefon çalıyor.

Aniden yerimden sıçıyorum zil sesini duyunca. İrkiliyorum. Evimdeyim. Salonda. Masanın başında. Bir sürü kitabın karşısında. İnce sesli kız kısa ve net konuşuyor: "Şimdi size yayına alacağız. Başarılar dilerim." Birden heyecanlanıyorum. Ağzımın kuruduğunu hissediyorum. Kesik kesik öksürüyorum. Bütün o saçma düşünceleri unutmalıyım. Şimdi görev zamanı. Terleyen ellerimi pantolonuma siliyorum. Hazırım.

"İyi akşamlar. Şu anda Eda hanımla yarışıyoruz ve bir soruda biraz zorlandık. Sizin yardımınız gerekiyor. Bu soruyu bilerseniz büyük ikramiyeye bir adım daha yaklaşacak, bilemezseniz ancak teselli ödülü denilebilecek bir parayla uğurlayacağız kendisini. Eda hanımın söylediğine göre sinema konusunda iddialıymışsınız, öyle mi?"

'Anlayışlıyım ama iddialı diyerek de bilemezsen rezil olman için hazırlık yapıyorum' ses tonuyla konuşan sunucuya karşı ne diyeceğimi bilemiyorum. "Bana hemen Eda'yı verin," demek istiyorum birden.

"İddialıyım diyemem ama elimden geleni yapacağım."

"Biliyorsunuz soru sorulduğu andan itibaren yirmi saniye içinde yanıtı vermeniz gerekiyor. Şimdi sizi Eda hanımla baş başa bırakıyorum. Başarılar."

Evet ben de bunu istiyorum. Beni Eda'yla baş başa bırakın. Kimse kalmasın çevremizde. Bütün düşündüklerim için özür dilmeliyim ondan. "Ben seni mektuplarınla da severim," demeliyim... Ne oluyor bana? Toparlanmalıyım. Sunucu bir sinema sorusu olduğunu söyledi değil mi? "100 Yılın 100 Filmi" kitabını önüme çekmeye çalışırken Eda'nın sesini duyuyorum aniden:

"Başrollerinde Jean-Paul Belmondo ve Jean Seberg'in oynadığı ve bir çok eleştirmence modern sinemanın başlangıcı sayılan 1960 tarihli 'Serseri Aşıklar' adlı Fransız filminin yönetmeni aşağıdakilerden hangisidir?"

Serseri Aşıklar, Senser Aşıklar. İçindekiler sayfasında hızla dolanıyor gözüm. Hah, işte. Senser Aşıklar, sayfa 217. Ben sayfayı bulmaya çalışırken Eda aceleyle yanıt seçeneklerini sıralıyor. Ama onu duymuyorum bile.

İşte buldum. Senser Aşıklar. Yönetmeni, yönetmeni...

Eda yanıtları okumayı bitirdi herhalde. "Biliyor musun?" dediğini duyuyorum hayal meyal. Saate bakıyorum. Hay aptal kafam! Soruyu sormaya başladığı anda saniye ibresi neredeydi acaba? Ne kadar zaman kaldığını anlayamıyorum. Heyecandan harfler gözümün önünde uçmaya başlıyor. Yönetmenin adını göremiyorum. Eda'nın dediklerini de duyamaz oldum. Keşke bir bardak çay içseydim, belki o heyecanımı yatıştırırdı. Belki o zaman yönetmenin adının şu koca resmin yanında yazdığını rahatlıkla görebilirdim. Sunucunun 'fısıldayarak konuşmam sizi germesin, ben aslında dostum' sesiyle kendime geliyorum: "Beş saniyeniz kaldı."

5

Koca bir resim... Filmden alınma bir kare. Başında fotr şapka, dudaklarının kenarında sigara, kravatını gevşek bağlamış, zayıf bir adam uzaklara bakıyor. Gözlerinin içi gülüyor. Belli ki yanındaki kısa sarı saçlı kız onu mutlu edecek bir şeyler söylemiş. Belki de onu sevdiğini söylemiştir.

4

Uzun bir yolda yürüyorlar. Adamın elleri ceplerinde. Kızınsa bir elinde küçük, sevimli, torbayı andırır bir çanta, diğer elinde katlanmış gazeteler var. Belki de o çantada bir fotoğraf makinesi var. Az önce tarihi bir çeşmenin önünde adamın fotoğrafını çekmiş olabilir. Onu müzelere götürmüştür. Şimdi de bir sokak satıcısından sosisli sandviç almaya gidiyorlar. Arkadaki eski model arabalardan biri onların olabilir mi? Hafta sonu o şehirden başka bir şehre, hatta başka bir ülkeye gidecekler arabalarıyla belki de. Hiç ayrılmayacaklar.

3

Adam dik duruyor. Belli ki hiçbir zaman bayılmayacak. Pembe haplar kullanmayacak. Zaten kız buna izin vermez ki! Adamı seviyor çünkü, kulaklarına sevgi sözleri fısıldıyor. Belki bazen kavga da ediyorlar ama sonra hemen öpüşüp barışıyorlar. Çünkü yan yanalar.

2

Güneş aşıklarını daha da parlak gösteriyor. Yürüdükleri yolun başındaki büyük posta kutusu onlar için bir şey ifade etmiyor. Çünkü onlar bedel ödemiyor.

1

...

94.9

AÇIK
RADYO

UBOR-METENGA

Ayfer Tunc, Murat Gülsoy ve Yekta Kopan

farklı okuma biçimlerine açık

bir edebiyat yolculuğunda kurmacanın izini sürüyor.

Her Salı 23:00-00:00

Biz küçük cihaddan büyük cihada avdet ettik.

H. Muhammed

Mektubun içinde ihtiva ettikleri ya da salt mektup yazmak eylemi basitçe his, düşünce ya da hezeyanların dışı vurumu olamaz. Bu tam anlamıyla bir ritüeldir ve özellikle kişisel yaşanan her ritüelde olduğu gibi derin bir sembolizmle bezelidir.

Yedinci mektubumu da göndermedim. Gerçekliğe uymayan bir dramatismle gözyaşlarının ıslatıp buruşturduğu üç sayfalık arkalı önlü bir mektup bu. Yarısı mektubun ortalarında biten lacivert bir tükenmez, diğer yarısı da mürekkebinin tüküren kalın uçlu bir dolma kalemle yazıldı. Yazdım değil yazıldı diyorum, çünkü yazı bitirilince yabancılaşılın en garip araçtır, bu bir mektupsa amacı tümüyle kişisel olduğu ama yine tümüyle başkasına yöneldiği için yabancılık katman katman katlanır.

Yorgunum; duygularımı, kelimelerimi, geçmiş tahayyüllerimi loş bir ışığın aydınlatığı değil, hayır, bulandırdığı bu sarı sayfalara, gözyaşlarımla beraber döktüm. Edebiyat yeteneğim basit hayatım için hunharca kullandığım bir petrol rezervi. Yazı ülkemi zengin kılıyor, çalışmıyorum, dansözler oynatıyorum akşamları, bembeyaz giyiniyorum. Bir daha giymemecesine, selpak gibi kullanıyorum kağıttan giysilerimi. İşte şimdi de rezervlerimi küçük fakir hayatımla oynamak, evirip çevirmek için ve bir muhatap olarak da çoktan terketmiş bir sevgiliyi seçerek kullandım, belki de tükettim, çünkü yorgunum ve gelecek sisli. Ama gerçekten muhatabım o mu?

Sağ gözümün altında kuru tuzlar. Mektuba tabii ki bu "tuzu kuru/kuru tuz" esprisini koymadım. Aklıma geldi ama dramatik bir oyundu planladığım ve eğlencesi ve gururumu okşayışı da buradaydı. Saate bakıyorum, henüz on bir ya da artık on bir. Çok geç ya da erken olabilir ama yoğun ve his yüklü, ağır bir mektup için çok az bir zamanda yazıldı. Üst raftan beyaz bir zarf alıp mektubu onun içine koyuyorum. Üstüne ne isim ne de adres yazmadan defterimin arasına yerleştiriyorum. Görev tamamlandı. Esas muhatabımın beni reddetmeye doymamış sevgili olmadığı buradan anlaşılıyor. Gözümde tuzu kuru yaşımın "ee sıradaki" havasında neşeye yakın bir ruh haline giriyorum. Sırada ne olduğunu, ya da nasıl birşey olması gerektiğini bilmiyorum. Ama pirinci yıkadım, yağı erittim, pirinci üzerine gürültüyle cazırdatarak boca ettim, suyu da bir yangın söndürür gibi onun üstüne. Kapağını kapattım, pilavın yanına ne pişirsem diye düşünebilirim, buzdolabında ne kalmış diye kontrol edebilirim, olmazsa hemen şuracıtaki markete, yanıma sadece cüzdanım ve anahtarımı alarak gidip yarımşar, birer kilo sebze alabilirim.

Yenilgimin açtığı kapının sadece bana ait kaygan, belirsiz, sessiz bir zaman dilimi olduğunu görüyorum. Bu benden bana giden spiral bir yolun, bir tünelin dozerlerce genişletildiği, uyku vakumlarında temizlendiği, uyanışlarımda günışığına çıkıp gözümün kamaştığı bir seyir yaratıyor. Genişleyen tünelin gayesi, sanmayınız ki, çift şerit yaratıp karşılıklı ya da yanyana geçişi temin etmektir. Maksat; aracım yalnız ve özgür, geri geri gitmeden U dönebilsin, çaldığım müziğe ya da havanın durumuna göre neşeli, sarhoş ya da hüzünlü zigzaglar atabilsin. Çünkü, trafik kuralları araç ya da yaya sayısı biri geçince geçerlidirler.

Mektubun içinde ihtiva ettikleri ya da salt mektup yazmak eylemi basitçe his, düşünce ya da hezeyanların dışı vurumu olamaz. Bu tam anlamıyla bir ritüeldir ve özellikle kişisel yaşanan her ritüelde olduğu gibi derin bir sembolizmle bezelidir. Ruhu daraltan, hayata, beyine müdahale eden ve adına zaman zaman aşk, zaman zaman nefret, zaman zamansa bulantı denilen hisler düğümünün serimlenip çözülmesi bir kağıt üzerine lineer bir biçimde sıralanması bir klasik tezyinatçının ağır ağır çizip boyadığı desenler gibidir. Arkasında bütün bir gelenek, tortu diye adlandırılması ayıp bir birikim.

Doldurulmuş, bezenmiş, döşenmiş üç-beş kağıt parçası yazılarak doldurmayı değil de tam tersine birşeylerin boşaldığını tescillemek adına imzalanır. İçindekilerin dökülmesini engellemek ve geriye hiçbir tortunun -şimdilik- kalmadığını simgelemek adına da -ağız ıslatılarak kapatılmasa da- zarflanır. Zarfı defterin arasına koymaksa tarihsel bir arşivleme ve bu ritüeli acımasızca gözden ırak ederek sonlandırmak ve geçmişe terketmektir.

...

Yenilgimin hediyesi muzaffer yalnızlığında enseme kaşıyarak masadan ayağa kalkıyorum, birinci viteste ağır ağır giderek banyodaki lavaboda, gözümde kalan kuru tuzları duru suyla yıkıyorum. Havlunun sıcak karanlığına ıslak yüzümü gömüyorum.

↓

Aşk Postası

İbrahim Yıldırım

iyildirim_2000@yahoo.com

Rüyanızda bir sevgiliye
aşk mektubu yazmak,
sevineceğinize delalet
eder. Sevdiğiniz bir
kimseden beklediğiniz
bir aşk mektubu
aldığınızı görmek,
mutlulukların en
büyüğüdür. Böyle bir
mektup almak, sevinçli
haber alacağınıza
işarettir.

Bugüne değin, isteyerek gönderdiğim "arkadaş mektupları"nın sayısı onu geçmez. Ama çok sayıda aşk mektubu yazdım, çok sayıda asker mektubuna yanıt vermek zorunda kaldım!

(2) Ne zaman bir postacı görsem telaşlanırım. Çünkü, onlar hiçbir zaman bana iyi haber getirmediler. Elime tutuşturulan, ya da kapı altından atılan zarfların içinden ya bir ödeme emri, ya da bir mahkeme celbi çıktı.

(3) Yıllar önce her hafta, posta kutuma bırakılan; hayatımı karartan asker mektupları olmasaydı, postacılar ve onların getirdikleri konusunda daha iyimser olabilirdim.

(4)Yalnızca bir kez aşk mektubu aldım.

(5) Nabokov'un mektup konusundaki düşüncelerine katılıyorum: "Kısacık bir mektup yazmak, önce bir zarf, sonra doğru adresi arayıp bulmak, pulu satın almak, mektubu postalamak (bir de acaba altına imzamı attım mı diye düşünüp durmak) yerine binlerce mil yol tepmek bana daha kolay gelir."

(6) Aşk mektupları konusunda ise farklı düşünüyorum. Onlar sonuca ulaşmak için yazılır. Bu konuda deneyimliyim.

(7) Çok az mektuba yanıt verdim. Bunların çoğu, yağsız tuzsuz hasta çorbalarına benzeyen; bana mektup gönderen kişilere ayıp olmasın diye yazılan şeylerdi. Ne zaman bir mektup alsam, yanıt vermem gerektiğini düşünerek kıvrınmaya başlar, hatta hastalanırım. Bu denli takıntılı birinin göndereceği mektup doğaldır ki hasta çorbasına benzeyecektir.

(8) İstmeden yazdığım her şeyi kalemime, zihnime haksızlık olarak görürüm. Bunun bir nedeni de askerlik yapan bir yazar arkadaşımın, yıllar önce bana çektiydikleridir: Çok sevdiğim bu dostum hemen her hafta bana mektup gönderir, sevgilisi ve edebiyat ortamı hakkında bilgi isterdi. Onun özel olarak bastırıldığı antetli zarflar ne zaman elime geçse sancılanır, Zırhlı Piyade Tugayı'nda yedek subaylık yapan arkadaşşıma sövgüler yağdırdım.

(9) Ruhum,on sekiz ay süren bu işkencenin izlerini hâlâ taşıyor, çok sık olmasa bile ara sıra mektup rüyaları görüyorum!

(10) Ebu Sait El Vâiz'e göre, birine zarfın arkası mühürlü bir mektup gönderdiğini görmek pek hayırlı bir rüya değildir. Hele diğer kişi bu mektubu almayıp geri çevirirse rüyayı gören kişi işlerinde başarısızlığa uğrar, zarar eder!

(11) Aşk Mektubu rüyası ise hayırlı rüyalar sınıfına giriyor:

"Rüyanızda bir sevgiliye aşk mektubu yazmak, sevineceğinize delalet eder. Sevdiğiniz bir kimseden beklediğiniz bir aşk mektubu aldığınızı görmek, mutlulukların en büyüğüdür. Böyle bir mektup almak, sevinçli haber alacağınıza işarettir." (Büyük Rüya Tabirleri Ansiklopedisi- Yazar: Nebil Fazıl Alsan)

(12)Yukarıdaki tabirin son cümlesi konumuzla ilgili değil, ama ben bir sakınca görmeyip onu da alıntılıyorum: "Rüyada aşka dair roman okumak veya bir

kimsenin aşka tutulmuş olduğunu görmek hafif bir hastalığa tutulacağına ve kısa zamanda iyileşeceğine delalet eder."

(13) Para kazanmak için yazdığım reklam metinlerinin ve yanıt vermek zorunda kaldığım mektupların zihin hücrelerimi yiyip bitirdiğini biliyorum. Çünkü bu tür, yazın dışı (gerekli – gereksiz) her eyleminin ardından günlerce boş bir kafayla gezer, hiçbir şey yazamam, gündüz düşleri görür, karabasanlar yaşarım!

(14) Çok fazla sayıda aşk mektubu yazdım: tam 101 tane!

(15) Yirmi beş yıl önceydi, her gün şiirimsi bir metni, limon küfü rengindeki zarfa özenle yerleştirip, bir genç kızın adresine gönderiyordum. Bu uğraşım 101 gün sürdü çünkü, mektuplarıma olumlu yanıt, son mektubu postaladığım gün geldi. Aldığım tek aşk mektubu buydu ve tek sözcükten oluşuyordu: "Evet!"

(16) O genç kızla, yirmibeş yıl önce evlendik, iki çocuğumuz var.

(17) 102 mektup, bir kutunun içinde saklanıyor, öldükten sonra ünlü bir yazar olursam, çocuklarım o mektupları kitaplaştırabilirler.

(18) Kitabın adı "Ülgen'e 101 Aşk Mektubu" olabilir!

(19) Ahmet Mithat, Sıhhiye Meclisi Başkanlığı'ndan emekli olduğu gün, oğlu galip'in gösterdiği pakete bakıp şunları söyler: " hayat-ı içtimaiyyemiz bugün Avrupadaki gibi olsaydı bu mektupların neşredilmesinde bir beis görmezdim. Maamafih bunların tarih-i edebiyatımıza mal olmasını isterim. Sen meraklısın. Al bunları sakla, elbette neşri kabil olacak bir zaman gelecektir."

(20) Ahmet Mithat'ın oğluna teslim ettiği paketin içinde aşk mektupları vardır. Bu mektuplar 1948 yılında Vakıf Matbaası tarafından yayınlanır. Kitabın adı " Ahmet Mithat ile Şair Fitnat Hanım'dır.

(21) Kitabın kapağında yalnızca Ahmet Mithat'ın fotoğrafı var, üstelik adı kadın şairimizden büyük yazılmış. Oysa, Fitnat Hanım'ın mektupları, hem aşkının şiddeti hem de yazınsal değeriyle eşitliği hak etmiş:

. "Midhat'ım, ah sen sevilmez misin hiç. Bu yazdıkların nedir Allah aşkına. Katherin'e söylettiğin gibi diyeyim bari: Bunlar söz müdür, sen mi söylüyorsun! Yoksa dehen-i manevi-i uluhiyetten mi dökülüyorlar! Bitirdin Midhat artık beni. Ben benliğimden tamamen tecerrüd ettim!"

. "Siz Türk değilsiniz, Müslüman değilsiniz, şarklı değilsiniz Frenk de değilsiniz; siz bunların cümlesinin fevkinde bir kadınsınız. (...) Fikir, kalem, zerafet, şairiyet cihetile en büyük erkeklere faiksiniz. Evet bir galat-ı tabiatsınız"

(22) "Ülgen'e 101 Mektup"un kapağında eşitlik istediğimi çocuklarıma söylemeyi unutmamalıyım.

(23) En iyisi kitabın adını değiştirmek: "Ülgen'e 101 Mektup/ ya da Dünyanın En Güzel Aşk Mektubu: Evet" Uzun ama daha anlamlı bir başlık!

(24) Gala, Paul Elluard'ın gönderdiği her mektubu, kartpostalı, telgrafi özenle saklamış, bunları kızları Cecil'e teslim etmiş. Cecil'in Galimard'a verdiği dosya, 1984 yılında "Gala'ya Mektuplar" adıyla yayınlanmış.

(25) Elluard'ın yazdığı aşk mektuplarının bazıları, Gala'nın Max Ernst'ten uzak durması ister, hüznü uyarılarla biter: "Max'a yazma sakın. Marie- Berth'e senin aleyhinde konuştu. Dövüştük. Barışmamak üzere darıldık. Ama sen sakın ol. Ben şimdi tamamiyle sakinleştim. Hiçbir şey olmaz artık. Yemin ederim sana. Unutalım onun varlığını. Bundan böyle herkes ondan nefret edecek, Tapıyorum sana, biliyorsun. Sen tatlı ve güzel kızsın benim. Her yerini öpüyorum."

(26) Gala, kısa bir süre için de olsa Max Ernst bir ilişki yaşamış, ardından Salvador Dali'yle birlikte olmuş, ancak Elluard ona mektup göndermekten hiçbir zaman vazgeçmemiş.

(27) Gala'ya Mektup'lar'da Gala'nın Elluard'a yazdığı mektuplar da var. Bu mektupların kimileri çok güzel. Keşke kitabın adı "Gala'ya Mektuplar/ Elluard'a Mektuplar" olsaydı. Çünkü aşkı yaşayan da kitabı oluşturan da iki kişi!

(28) Aşıkane dostluk, 1946 yılında Semih Lütfü Kitabevi tarafından yayınlanmış. Kitabı Nasuhi Baydar Çevirmiş.

Yazarı ise, üç yıldız: ***

(29) Yazarı üç yıldız(***) olan bu kitap, Denis Tremors ile Phippe de Luzy'nin birbirlerine gönderdikleri aşk mektuplarından oluşuyor. Kitabın önsözünde Stendhal'ın Aşka dair'inden iktibas edilmiş parçalar var.

(30) Aşk'a Dair'in yazarı Stendhal bir rekora sahiptir: yazılarında, kitaplarında yüzyetmiş yakın takma ad kullanmıştır.

(31) Asıl adı Marie-Henri Beyle olan bu rekortmenin en ünlü takma adı M. de Stendhal'dır.

(32) Üç yıldız (***) büyük olasılıkla Marie- Henri Beyle'nin takma adlarından biridir.

(33) Aşıkane Dostluk'un yazarları Philippe ve Denis olduğuna göre, Stendhal aradan çekilmeyi ve okuru, - takma da olsa- herhangi yazar adıyla belirlememeyi uygun görmüş olmalı...

(34) Bir gün, Ülgen'e yazdığım mektuplar kitaplaşırsa, çocuklarımdan istediğim şu : lütfen kapağa adım yazılmasın!

Dünyadan

Mark Twain

Derleyen Özlem Denli

Mektuplar

Konuşmayan hayvanlar
alemindeki türlere
topluya verdiğim ahlaki
özelliklerin her birinden,
tüm insanlara değişen
şekilde ve miktarda
bahşedeceğim
—cesaret, korkaklık,
yırtıcılık, yumuşaklık,
adalet, doğruluk,
kurnazlık, hainlik,
alicesaplık, acımasızlık,
kindarlık, iftiracılık,
şehvet, bağışlayıcılık,
acıma, saflık, bencillik,
sevimsilik, şeref, aşk,
nefret, bayağılık, asalet,
sadakət, iki yüzlülük,
açık sözlülük, ihanet....
Her insanda bunların
her birinden bir parça
olacak ve bu da insanın
doğası olacak.

Yaratıcı tahtında oturmuş düşünüyordu. Arkasında semanın sonsuz kıtası, ışık ve renk parıltısına bulanarak yayılıyor, önünde fezanın koyu gecesi bir duvar gibi dikiliyordu. Haşmetli varlığı bir doruk gibi sarp yükseliyor ve kutsal başı uzak bir güneş gibi parlıyordu. Ayaklarının dibinde duran dev gibi üç cisim -başmelekler- yanında nerdeyse sonsuz biçimde küçülmüş, ancak ayak bileklerine ulaşabiliyorlardı.

Yaratıcı, düşünmesi bitince "Dinleyin" diye seslendi. Uzattığı elinden fışkıran milyonlarca mucizevi yıldızın fıskiyesi, karanlığı yarıp uzaklara, daha da uzaklara uçuşarak ve boşluğun sınırlarına ilerledikçe giderek azalıp sönükleşerek, sonunda kainatın uçsuz bucaksız gök kubbesinde pırıldayan elmas iğne başları gibi asılıp kaldı.

Bir saat sonra Yüce Konsey dağılmıştı.

Yaratıcının huzurundan düşünceler içinde ayrılarak rahatça konuşabilecekleri sakin bir köşeye çekildiler. Hiçbiri konuya girmek istemiyor, herkes bir diğerinin söze başlamasını umut ediyordu. Aslında her biri büyük olayı tartışmak için yanıp tutuşsa da, diğerlerinin ne düşündüğünü anlamadan ortaya atılmaya cesaret edemiyordu. Hiç bir yere varmayan tutuk ve anlamsız konuşmalardan sonra başmelek Şeytan kendinde bolca bulunan cesaretini toplayıp konuya girdi. "Efendiler! Burada neden toplandığımız malum. İsterseniz numara yapmayı bırakıp başlayalım. Tabii, herkesin fikri buysa..." Cebrail ve Mikail gayretle "Evet, evet!" diye atıldılar.

"Pekala. O halde başlayabiliriz. Olağanüstü bir seye tanık olduk; bu kadarında hepimiz hemfikiriz. Bunun anlamına gelince —ki eğer bir anlamı varsa— bu bizi pek ilgilendirmiyor. İstedikimizi düşünebiliriz, ama o kadar. Söz hakkımız yok. Bana kalırsa uzayın bugünkü hali hiç fena değildi; ayrıca da kullanışlıydı. Soğuk ve karanlık —değişken havalar ve göğün zorlu parlaklığının peşinden arada bir huzurlu olabilen bir yer. Ama bütün bu ayrıntıların bir önemi yok. Tek önemli olan... evet o muhteşem özellik... nedir efendiler?"

"Dönen ve devinen binlerce gezegen ve yıldızın hareketlerinin yönetilmesi için otomatik ve müdahalesiz kendini düzenleme yasasının icadı ve uygulamaya koyulması!"

"İşte bu!" dedi Şeytan. "Gördüğünüz gibi bu muhteşem bir fikir. Yüce Zeka'nın bugüne kadarki icatlarının hepsinden kat kat üstün. Sonsuzluk süregiderken gözetim istemeyen, düzeltme ve ayar gerektirmeyen, şaşmaz ve değişmez yasa! Sayısız gök cismi uzayın derinliklerine inanılmaz bir hızla dalecek, kusursuz yörüngeler etrafında dönecek, ancak asla çarpışmayacak. Ve yörüngede dönüş süreleri ikibin yılda saniyenin yüzde biri kadar bile uzamayacak ya da kısalmayacak. İşte bu yeni mucize ve bugüne kadarkilerin en görkemlisi: otomatik yasa! Yaratıcı buna DOĞA YASASI ismini verdi ve Doğa Yasası İLAHİ YASA'dır dedi; bir ve aynı şey için iki farklı isim."

"Evet" dedi Mikail, "Yaratıcı, Doğa Yasası'nı —İlahi Yasa— her yere hakim kılacak ve yasanın gücü nihai ve dokunulmaz olacak".

"Ayrıca" dedi Cebrail "Hayvanlar yaratacağını ve onların da İlahi Yasa'nın hakimiyetinde olacağını söyledi".

"Evet" dedi Şeytan. "Bunu ben de duydum ama anlamadım. Hayvan nedir, Cebrail?" "Ah, nerden bileyim. Kim bilebilir ki, tamamen yeni bir kelime."

[Semavi zamanla üç yüzyıl geçer – dünya zamanıyla yüz milyon yıl. Haberci melek girer.]

"Efendimiz hayvanları yaratıyor. Gelip görmek ister miydiniz?"

Gidip baktılar. Şaşırdılar. Gerçekten şaşırdılar. Yaratıcı durumu fark edip "Haydi ne istiyorsanız sorun" dedi.

"Efendim" dedi Şeytan başını eğerek "bunlar neye yarayacak?"

"Bu bir Ahlak ve Davranış deneyi. Gözleyin ve öğrenin".

Binlerce hayvan vardı. Son derece meşgul görünüyordular. İşleri başlarından aşkın, çok meşgul... Çoğunlukla da birbirine eziyet etmekle. Onlardan bir tanesini güçlü bir mikroskopla yakından inceleyen Şeytan "Bu büyük hayvan daha küçükleri öldürüyor Efendim" dedi.

"Kaplan mı? Evet. Yırtıcılık onun doğası. Doğa yasası İlahi yasadır. O buna karşı gelemez."

"Yani yasaya uymakla bir suç işlemiş olmuyor mu, Efendim?"

"Hayır, o günahsızdır."

"Şuradaki diğer yaratık; o ürkek ve ölüme itirazsız boyun eğiyor."

"Tavşan mı? Evet. Cesareten tamamen yoksundur. Bu onun doğasının yasası: İlahi yasa. Yasaya uymak zorunda."

"Yani onun doğasına karşı çıkıp mücadele etmesi beklenemez, değil mi Efendim?"

"Hayır. Hiçbir yaratığın doğasının yasasına, yani İlahi Yasa'ya, karşı çıkması beklenemez."

Uzun bir zaman ve birçok sorudan sonra Şeytan şöyle dedi: "Örümcek böceği öldürüp yer; kuş örümceği öldürüp yer; dağ kedisi kazı öldürür; hepsi birbirini öldürür... Ortalık cinayetten geçilmez. Sayısız yaratık vardır ve öldürürler, öldürürler, öldürürler, öldürürler... Hepsi katildirler ama günahsızdırlar, değil mi Efendim?"

"Elbette günahsızdırlar. Bu onların doğası. Ve doğa yasası İlahi Yasa'dır. Simdi dikkat! Yeni bir yaratık! En üstünleri: İnsan!"

Erkek, kadın ve çocuk; gruplar, sürüler, milyonlar halinde çıkageldiler.

"Onlarla ne yapacaksınız, Efendim?"

"Konuşmayan hayvanlar alemindeki türlere topluca verdiğim ahlaki özelliklerin her birinden, tüm insanlara değişen şekilde ve miktarda bahşedeceğim –cesaret, korkaklık, yırtıcılık, yumuşaklık, adalet, doğruluk, kurnazlık, hainlik, alıcnaplık, acımasızlık, kindarlık, iftiracılık, şehvet, bağışlayıcılık, acıma, saflık, bencillik, sevimlilik, şeref, aşk, nefret, bayağılık, asalet, sadakat, iki yüzlülük, açık sözlülük, ihanet.... Her insanda bunların her birinden bir parça olacak ve bu da insanın doğası olacak. Bazılarında yüksek ve ince vasıflar kötülere galip gelecek ve bu kişiler iyi insanlar olacaklar; diğerlerinde kötü özellikler baskın çıkacak ve onlar kötü insanlar olacaklar. Dikkat! İşte gittiler"

"Nereye kayboldular, Efendim?"

"Dünyaya gittiler, diğer hayvanların yanına."

"Dünya nedir?"

"Bir ara, ikibuçuk zaman önce, yarattığım küçük bir gezegen. Aslında görmüştünüz ama elimden fıskıran gezegen ve yıldızlar arasında dikkatinizi çekmedi. İnsan, deneylerimden biri, diğer hayvanlarsa bir başkası. Görürüz bakalım zahmetime değmiş mi... Gösteri bitmiştir. Dağılılabilirsiniz çocuklar."

Aradan günler geçti.

Bu aslında bizim zamanımızla çok uzun bir süredir, çünkü bir semavi gün binlerce dünya yılına karşılık gelir.

Bu sırada Şeytan, Yaratıcı'nın parlak icatları hakkında övgü dolu yorumlar yapmaktaydı. Ama dikkat edildiğinde bu yorumlar, satır aralarında acı bir alayla yüklüydüler. Şeytan'ın yakın arkadaşlarına ve diğer başmeleklerle anlattığı şeyler bazı sıradan meleklerin kulağına gitmiş ve merkeze rapor edilmişti. Şeytan bir günlüğüne sürgün edildi –yani bir semavi gün. Bu onun fazlasıyla kıvrak dili yüzünden zaten alışık olduğu bir cazaydı. Daha önce, gönderecek başka yer olmadığından, fezaya sürülmüş, orada sonsuz karanlık ve yakıcı soğukta biteviye kanat vurmıştı. Ama şimdi dünyayı fır dönüp kolaçan edecek, İnsan Irkı Deneyi'nin ne durumda olduğunu gözlemleyebilecekti.

Gördüklerini arada bir de Aziz Cebail ve Aziz Mikail'e gizlice yazdığı mektuplarda anlattı.

Şeytan'ın Mektubu

Burası tuhaf bir yer; son derece olağanüstü ve ilgi çekici. Bizim oralara benzer hiçbir yanı yok. İnsanlar çıldırmış, diğer hayvanlar çıldırmış, dünya çıldırmış, hatta doğanın kendisi çıldırmış. İnsan son derece antika bir varlık. En iyi hali düşük ayarlı Alman gümüşüyle kaplanmış bir melek; kötü hali ise akıl almaz ve tarife sığmaz; ama her durumda kötü bir şaka gibi birşey. Buna rağmen en yalın içtenliğiyle kendini "Tanrı'nın en yüce eseri" saymaktan geri durmaz. İnanın gerçeği söylüyorum. Ve bu yeni çıkmış bir fikir bile değil. İnsan her devirde bunu söyledi ve buna inandı. İçlerinden biri de çıkıp bu düşünceye bıyık altından gülmedi.

Dahası var – eğer bir darbeyi daha kaldırabilecek haldeyseniz. İnsan kendini Tanrı'nın göz bebeği sanır. İnsana göre yaratıcı onunla gurur duyar, hatta onu sever; sabahlara kadar uyanık, onu hayranlıkla izler, gözetir ve beladan esirger. İnsan Tanrı'ya dua eder ve onun dinlediğinden emindir. Nasıl ama? Tüm duaları, kaba, cüretkar ve abartılı pohpohlamalarla doludur ve sanır ki yaratıcı bu aşırıklara metelik verip dinlemekten haz duyar. Kabul olmuş bir tek duası varmışçasına, bütün gün ümit ve inançla yardım, ihsan ve emniyet için yakarır durur. Başına gelen yenilgi ve aşağılanmaya aldırılmaz, hiç birşey olmamışçasına dua etmeye devam eder. Bu sebatinde nerdeyse ince bir taraf vardır. Sizi biraz daha rahatsız etme pahasına: Cennete gideceğini sanır!!

Maaşla tutulmuş hocaları ona bunu telkin eder. Ona ayrıca cehennemin sonsuz ateşinden ve Emirlerle uymazsa cehenneme gideceğinden söz eder. Emirler ne midir? Her biri

birer antikadır bunların. Sırayla anlatayım.

[...]

8. Mektup

Tartışmasız, insan gelmiş geçmiş en büyük ahmaktır. Aynı zamanda da en egzantrik olan. Niyeti ve hedefi İlahi yasayı bertaraf etmek olmayan bir tek yazılı ya da sözlü yasası yoktur.

En basit gerçeği bile doğru kavradığı nadir görülür. Elinden gelmez; akıl dediği karmaşa ancak böyle işler. Kabul ettiği şeyler ve bunlardan çıkardığı tuhaf sonuçlar gerçekten bilmeye değer.

Örneğin, Tanrı'nın insanı hususiyetten tamamen yoksun yarattığına inanır. Buna göre Tanrı insanın davranışlarının yegane sorumlusu olmalıdır. Ancak insan bunu bütünüyle inkar eder. Tanrı'nın, melekleri acı ve ölümden muaf ve kusursuz yarattığını düşünür ve isteseydi insana da böyle alicenap davranabileceğini bilir; ancak bunun ahlaki bir zorunluk olabileceğini reddeder. İnsanın dünyaya getirdiği çocuğuna sebepsiz acımasızlıklar, azaplı hastalıklar ve ölüm musallat etmesini ahlaki bir hak olarak görmez, ancak Tanrı'nın kendi çocuklarına muamalesini bu tür bir ahlak ilkesiyle sınırlandırılmaya yanaşmaz.

İncil ve dünyevi yasalar cinayeti, zinayı, yalanı, hilekarlığı, hırsızlığı, zalimliği ve diğer suçları yasaklar ama Tanrı'nın bu yasaların üzerinde olduğunu ve yasayı dilediğince çiğneyebileceğini savunur.

Tanrı'nın herkesi belli bir mizacla yarattığını ve insanın bu mizacı değiştirme gücü olmayıp hep boyunduruğunda kalacağını söyler. Ancak vahşi arzuların pençesinde bir adam ve bunlardan tamamen yoksun bir diğerini düşündüğümüzde, birini bu suçtan dolayı cezalandırmak ve diğerini suçtan uzak durduğu için mükafatlandırmak aynı şekilde doğru ve akılcı görülür.

Şuna bir yakından bakalım.

Mizac

Şimdi birbirine zıt iki mizac düşünelim: keçi ve kaplumbağa.

Bu yaratıkların hiç birinin kendi mizacı üzerinde kontrolü yoktur. Tıpkı insan gibi onların da tabiatları doğustandır ve tıpkı insan gibi onlar da doğalarını değiştiremezler.

Mizac her yaratığın İlahi yazgısıdır, ona her durumda ve kısıtlayıcı tüm yasalara rağmen uyulmalıdır.

Durum şudur ki, şehvet keçi mizacının en temel özelliği, kalbine kazanmış Tanrı yazgısıdır. İtaat edilmelidir ve çiftleşme mevsiminde gün boyu yemek içmek için bile durmaksızın itaat edilecektir. İncil keçiye "Zina yapmayacaksın" dese, insan –ot kafalı insan– bile yaşağın ahmaklığının farkına varacak ve keçinin Yaratıcı'nın yasasına itaatten ötürü cezalandırılmayacağını kabul edecektir. Buna rağmen insanın bu tür yasaklara uyması gerektiğini düşünür. Hepsinin. Aynı şekilde.

Bu görünüşte aptalcadır çünkü pekçok adam keçi mizaclıdır –ki mizac Tanrı'nın asli yasasıdır– ve ellerine fırsat geçtiğinde

zinadan geri durmazlar; ancak öyle adamlar vardır ki saflıklarını korurlar ve eğer kadın fazla çekici değilse fırsatın üzerine gitmezler. Sorun şudur ki yasağa uymak insanın elinden gelse de gelmese de İncil'e göre zina yasaktır. İncil keçi ve kaplumbağa arasında hiçbir ayrım yapmaz. Hergün zina yapmazsa kahrından ölecek coşkulu ve duygusal keçinin yanında ancak iki yılda bir istahı kabaran, onun da orta yerinde uyuyakalıp altmış gün uyanmayan soğukkanlı, püriten kaplumbağa... Hiçbir bayan keçi, arada üç mil mesafe ve ondört ayak uzunluğunda bir çit bile olsa, keçi efendinin tasallutundan, Şabat günü de dahil olmak üzere, kurtulamaz iken ne bayan kaplumbağa ne de kaplumbağa efendi zinanın zevkine Şabat'i bozacak kadar düşkün olur. Şimdi, insanın şaşılası aklına göre keçi cezayı hak eder, kaplumbağa da takdiri.

"Zina yapmayacaksın" emri aşağıdaki kişiler arasında ayrım yapmaz. Yasaya istisnasız uyacaklardır:

Yeni doğmuş bebekler

Beşikteki bebekler

Okul çocukları

Genç kızlar ve delikanlılar

Genç yetişkinler

Daha olgun yetişkinler

40' larındaki erkek ve kadınlar

50'lerindeki

60'larındaki

70'lerindeki

80'lerindeki

90'larındaki

100'lerindeki

Yasa mesuliyeti eşit olarak dağıtmaz, dağıtamaz.

Üç çocuk grubundan beklentisi ağır değildir.

Sonraki gruplardan talepleri giderek ağırlaşmaktadır, ikinci üçü üzerinde inanılmaz ağırdır.

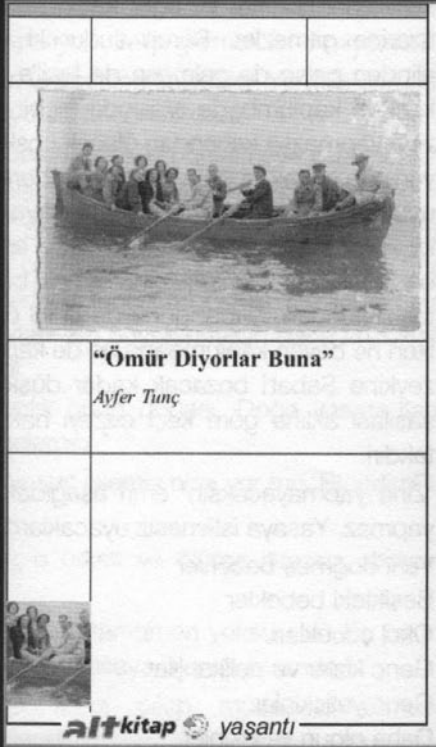
Neyse ki bir sonraki üç gruba karşı insaflıdır.

Sona gelindiğinde ise zaten vereceği kadar zarar vermiştir ve gündemden kaldırılması beklenir. Ama gülünesi budalalığıyla devam eder ve son üç grup bile yasanın boyunduruğundan kurtulamaz. Bu acınası yaşlı enkazlar zaten isteseler de itaatsizlik edemezler yasaya. Düşünebiliyor musunuz, bu adamlar zinadan erdemleri sayesinde uzak duruyormuşçasına yaptıkları için takdir toplarlar! Bu bir saçmalaktır; çünkü İncil dahi farkındadır ki bu emektarlardan en yaşlısı bile geçmiş kıvamına bir saatliğine dönse, emrin tozunu atar ve hiç tanımıyor da olsa, önüne çıkanı mahveder.

İşte, söylediğim gibi İncil'deki ve kanun kitaplarındaki bütün kurallar İlahi Yasayı -diğer adıyla değişmez ve yıkılmaz doğa yasasını- bertaraf etmeye çalışır. Bu insanların Tanrı'sı onlara milyonlarca defa göstermiştir ki kendisi İncil'in yasaklarına riayet etmez; ne zina yasağına ne de diğerlerine.

↓

www.altkitap.com'dan:

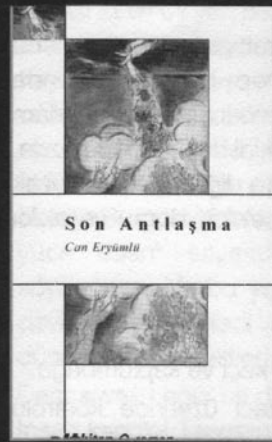
“Ömür Diyorlar Buna” Ayfer Tunç

Ayfer Tunç, hayata dair "büyük bilgi" karşısında kafasını her zaman meşgul eden 'Beni şu kocaman hayatta ilgilendiren ne?' sorusunun yanıtını, tanıklıklarla arıyor ve okurlarla paylaşıyor: Hayat ve biraz da ölüm.. İşte o hayat, Ayfer Tunç'un incelikli, duygu dolu ve içten büyütecinin altında, 'Ömür Diyorlar Buna'nın satırlarında hepimize biraz daha yaklaşıyor...

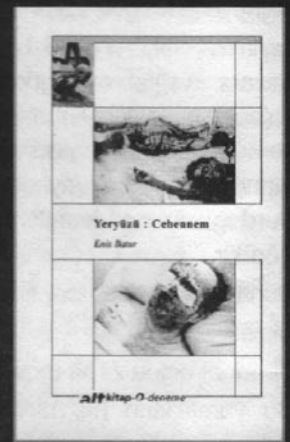
Tiyatro Metinlerinde Alımlama ve Metin Stratejileri Fakiye Özsoysal

Fakiye Özsoysal okuyucu-metin ilişkisine yeni bir boyut getiriyor. Bu kapsamlı inceleme, başta oyun yazarı, dramaturg, yönetmen, eleştirmen olmak üzere tüm profesyonel okuyuculara seslendiği gibi tiyatroyu seven ve tiyatro üzerinde düşünmek isteyen herkesi

Son Antlaşma Can Eryümlü

Can Eryümlü'nün kurgu-bilime yaklaşan, hatta fantastik edebiyatın diğer alt türleri ile de temasta bulunan romanı "Son Antlaşma" okuyanı yolculuğa çıkmaya davet ediyor. Zamanda ve mekanda yol alacağınız; tarihi, uygarlıkları ve bizzat "insan"ı alışılmışın dışında bir pencereden seyredip tüm bunlar üzerine yeniden düşünmek zorunda kalacağınız farklı bir

Yeryüzü : Cehennem Enis Batur

Enis Batur, 1999-2000 döneminde, bir binyıl kavşağında, bu köprü üzerinde kafa yorduğu bir dizi metin üretti. Yaradılış-Tufan-Kıyamet üçgeni içinde sıkışan, sıkıştırılmak istenen Zaman'ın ademoğlunda doğurduğu korku formatları hakkında bir zincirleme-kitap doğdu oradan. Ve işte "Yeryüzü: Cehennem" altkitap'ta...

Mektubun Perde Arkası

Derken babamın başının hemen yan tarafında bir defter sayfası buldum. Eskimiş, rutubetlenmiş, kirlenmişti ama çok uzun zamandır orada olmadığı açıktı. Bir mektuptu. Çılgına döndüm. Gördüğüm rüyalardan biri olamazdı. Elimde tuttuğum şey gerçektir. Kime yazıldığı belirsizdi, tarih ve imza yoktu. Aceleyle karalandığı açıktı. Okudum. Banaydı!

Haziran ayı içinde bir böbrek hırsızlığı mağdurunun ilginç hikayesi uzunca bir mektup halinde çeşitli e-mail adreslerine forward edildi. Tek böbreğin 10 bin dolar ettiği alemde iki böbreği de çalınan genç kadının gerçek hikayesi soygun değil, bozgundu. Daha doğrusu yıllardır süren bir tutku oyunuydu... Taraflardan diğerinin ağzından öbürü anlatıyor.

1.

"Olur ya insana... İstersin ya... Sihir istersin ya. Bile bile gidersin, kendine bile itiraf etmek istemezsin ya. Bu da öyle bir şey. Yara gibi. İçimde dolaşan neşter, sırtıma değen hünerli parmaklar gibi. Benden ne aldığını bilmeden, bilinmeyenin sunduğuyla ihya oluşlarım benim. Deşilirken dönüp gülümseyişlerim, azrailin işaret parmağına tutunarak uyuyuşlarım. Metal tasa kan damlarken çıkan şıp şıp sesleriyle uykuya dalışlarım. İlah olmayacağım. İlah olmayacağım. Bu cellat ancak öpülür. Geçmişin selamını getiren mis kokulu celladım benim! Sen tanıyorum.

...

Bir gün Topkapı'daki bir mezarlığın önünden geçerken trafik sıkıştı. **Mevsim ilk bahar**, hava sıcaktı. Güneş gözlüklerimle oynayıp, teypde sürekli dönen ve kesinlikle depresif bulduğum Depeche Mode'u duymamaya çalışırken birden kalbimde bir sıkışma hissettim. Nefes alamıyordum. Alnımdan aşağı terler süzölmeye başladı. Gözlerim kararıyor, dudaklarım titriyordu. Kuzenim kendisinden beklenmeyecek kadar şefkatle tuttu ellerimi. Afallamış, n'apacağını kestirememişti. İçimden bu adama **Depeche Mode** bile fazla diye geçirirken ne hissettiğimi açıklamak aklıma bile gelmedi. Zira salağın teki olan kuzenime **Hemen Karacaahmet'e gitmeliyiz. Babam çağırıldı!** diyemezdim. Böyle olmuştu.

Eve bırakıldım.

Üç sınıf büyük bir oğlanla birlikteydim. Gelip beni almasını ve Karacaahmet'e götürmesini istedim. Pembe bir vosvosu vardı. Bir gece üzerine bebek mavisi puantiyeler boyamıştık. Sevdığım çocuk nitelikli bir tipti. Güzeldi de...

Babasının müthiş bir plak ve film koleksiyonu vardı. Filmleri perdede gösterirdi. Sık sık beni de çağırırlardı. Hatta ehliyetinin olmadığı dönemlerde beni evden babası gelip alırdı. Sinema müthiş bir zevk olmasına rağmen bu seyir gecelerinde azap çekerdim. Film boyunca terler, bahanelerle tualete gider, nasıl oturacağımı, n'apacağımı bilemezdim. Yan gözle sürekli evin babasını takip eder, açıklanması güç bir temkinlilik haliyle kendimi ondan sakınırdım.

Tabii odadaki herkes durumun farkındaydı. Sevdığım çocuğun annesi bir gün bir kız kızı kahve romansı tertip ederek ağzımı aradı. Kendisine de o vakit son derece özensizce ifade ettiğim gibi evlerde yetişkin erkeklerin varlığına bir anlam veremez, bunu doğa dışı bulurdum. Etkinlikleri ürkütücü gelirdi.

Sevdığım çocuk babasından arabanın anahtarlarını istediğinde, sokakta rastlaştığımızda duruma hakim bir otoriteyle sırtımız sıvazlandığında ya da

berjerde oturup gazete okurken vesaire koşulsuz şartsız direnmem ya da kendimi tamamen emanet edip kurtulmam gereken biri gibi gözükürdü gözüme sevdiğim çocuğun babası.

Babalı evlerin çocuklarından biri olmak isterdim. **Fakat babalı evlerin havasını hatırlamayı unutmak üzereydim.** Sinema seansları ya da Pizza Hut'taki cümbür cemaat öğünlerin, Gümüşyaka'daki yazlıkta kayıkla dolanıp istavrit avlamaların, büyük bir cüzdandan bir çırpıda gözüküveren onlarca visanın bana pek bir yararı yoktu.

Sevdiğim çocuğu sevmeyi bildiği için severdim. Hani isterseniz abarttığımı düşünün ama **Kamuran'ın Çalikuşu'nun, Heathcliff'in Cathrine'i, Othello'nun Desdomona'yı** sevdiği gibi sevebilirdi. Bağlı bir sevgiliydi ancak sadakatle dalgasını geçerd. Bu da nasıl oluyorsa anladığım ve işime gelen bir iletişim biçimiymi. Ona güvenirdim. Gel dedim mi, koşulsuz şartsız mutlaka gelirdi. Onda en çok sorgusuz sualsiz halleri severdim...

Birlikte mezarlığa gittik. Babamınki hemen yolun kenarındaydı. Sadece bir kez geldiğim bu yeri adım gibi biliyordum. O, arabayı hemen aşağıya park edip orada kaldı. Ben, taş merdivenleri çıkarken spor ayakkabılarımla rotası sapmış bir robot gibiydim. Offf! Zavallı babacım. Ne fena, ne bakımsız, ne ıssız gözüküyordu bu etrafı boyaları dökük, paslı demirlerle çevrili, tek tarafında uyunan çift kişilik yatak. Boyumu aşan otlar, kendiliğinden biten çiçekler, sarhoşların attığı bira kutuları... Parmaklıklara tutunup omuzlarımı titreterek ağlamaya başladım. **Apaçıkta yüreğim.** Tutunduğum yerde bir ritim oluştu birden. Hafiften dans ediyordum. Çünkü her nedense zihnim **Billy Holiday'e** kaymıştı. Hatta şu şarkıyı söylüyordum: *Me, my self and I are all in love with you. We all think we're wonderfull with you!*

Sevdiğim çocuk, ağırdan kararan havaya rağmen uzunlarını yakmış beni seyrediyordu. Biliyordum.

Demirlerden atlayıp mezarın içine düşerek indim. Bu demirleri hatırlıyordum. Bu demirler yazları gittiğimiz o sahildeki kulübe aitti. Orada çimenlikleri çevreliyorlardı. **Babamı onları yeşile boyarken hatırlıyorum.** Hatta üzerlerinde oturduğum bir fotoğrafım bile var.

Otları ellerimle yolmuş, kutuları, selpakları kucaklayarak dışarı atmıştım. Ellerim çizik içinde kalmış, kanamıştı. Toprağın altında atan bir kalp varmış gibi hissediyordum. Ellerimin altında bir şey benim onu bulmamı istiyordu. **Babamdan arta kalanların tam altımda olduğunu düşününce biraz ayak ucuna doğru kaydım.**

Babamın ayakları 42 numaraydı. Üç bantlı beyaz adidaslardan giymeyi severdi. Evde hep yalınayak dolaşırdı. İkimiz de uzun oturarak televizyon seyrederken ayaklarıyla

popomu gıdıklardı. Yüzüm gibi ayaklarım da babamınkilere benzerdi. Mezarın boş tarafına büzüştüm. Bu açık odada bana bir mesaj vardı. Bulmalıyım. Çekinsem de, elimle kazmaya başladım. Sekerek bir saat kadar oyalandım. Gözyaşlarım babamın toprağına karıştı. Söz dedim babama bir daha ki sefere viski getiricem! Senin evdeki içkilerinden. Gerçi bazıları kurtlandı, kesifleşti artık ama yine de getiricem. Yarım bıraktığın **Scotch'tan** başlarız olur mu...

Boynumdaki kolyenin içini açıp gözyaşlarıma bulanmış topraktan alıp içine koydum. O gün çektiğim acıyı hala boynumda taşıyım.

Derken babamın başının hemen yan tarafında bir defter sayfası buldum. Eskimiş, rutubetlenmiş, kirlenmişti ama çok uzun zamandır orada olmadığı açıktı. **Bir mektuptu.** Cılgına döndüm. Gördüğüm rüyalardan biri olamazdı. Elimde tuttuğum şey gerçekt. Kime yazıldığı belirsizdi, tarih ve imza yoktu. Aceleyle karalandığı açıktı. Okudum. **Banaydıl!**

Ellerimde, paramparça oldu. Öyle ıslaktı ki, kopan bölümler parmaklarıma yapıştı. Hayal kırıklığına uğradım. Cevap yazıp yanına gömmeliydim. Deli gibi kağıt arandım. Çantamda yoktu. Arabaya koştum. Sevdiğim çocuğun kilometreleri kaydettiği defterinden bir sayfa koparıp, mezara geri döndüm. Mektup. **Yazdım. Gömdüm.**

Perşembe gecelerine inanırdım. Perşembe gecelerini bekleyerek geçirirdim. Beklerdim, babamı... O öldüğünde altı yaşındaydım. Bir ay boyunca taziye kadınları doldurmuştu evimizi. Bir ay boyunca kadınların iç geçirerek ağlamalarını dinlemiş, o ay boyunca kadınların yayılmış kıçlarının ısıttığı koltuklarda, bir garip kokan dizlerinde oturmuştum. Kadınlardan bir tanesi bir koridor karanlığında sıkıştırıp umutla beklemeye ikna etti beni. Dediğine göre babaların ruhları Perşembe geceleri evine dönerdi. Sevdiklerini kolaçan eder, şefkatle sarılır, giderdi sonra...

Perşembe gecelerini korkarak bekler, yanıma petibör ve el feneri alarak yatağa girer, sabaha kadar nöbet tutar, babamı beklerdim. Biz evde oldukça çıplak dolaşan bir aileydik. Don, gömlek. Bir gece artık beklemekten bitap düşmüşken, ki fenerle **Orhan Kemal'in Sokaklardan Bir Kız'ını** okuyordum, odamın kapısından içeri bir don ve atletin girdiğini gördüm. Büyülenmiş gibi vücutsuz akan beyaz gölgeye bakakaldım. Babam, motor gibi sesler çıkarak boynumdan öperdi beni. Çok ufaktım tabii daha. Sevgi oyunlarıyla dolanırdık birbirimize. Don-atlet de üzerime eğilip boynumu öptü boynumu. Kan oturttu...

O geceyi hatırlıyorum. O geceyi hatırlıyorum.

Sevdiğim çocukla birlikte mezarlıktan uzaklaştık. Büyüyecek bir tohum ekmiş gibi beklemem gereken bir döneme girmiştim. Perşembe geceleri beklediğim gibi, mektubuma

cevap bekleyecektim şimdi de ve cevap geldiğinde aynı o günkü gibi hissedeceğimi biliyordum. Eve dönerken konuşmadık.

Yıllarca hiçbir cevap gelmedi. Hiçbir şey! Babamın mezarına bir daha gitmedim.

II.

Geçen sene **kış sonu** derinden gelen bir bunalıyla gözlerimi açtım. Üstelik kendi yatağımda da değildim. Gidip gelen adamlardan birinin yanındaydım. İçimde yıllar önce yaşadığım bu anın tadını hemen hatırladım. Midem bulandı. Sıkıntıyla terledim. Bir cevap almıştım. Fakat bu sefer yol yordam kestiremiyordum. Mutlaka okumam gereken mektubum nerdeydi, bilmiyordum... Ama ona doğru çağırıyordum.

Yanımda uyuyan adama baktım. Sırtı dönüktü. Ayağı bacaklarının arasına sıkıştırmıştı... Rakıli dudaklardan, sigaralı gırtlığa, bozulmuş ciğerden nemli ve kıllı bir göğse kadar ne seviyorsam vardı bu adamda. Oysa...

...yıllar önce ilk mektubu aldığımda küçük bir kızdım. Ve sevdiğim bir çocuk vardı. Nitelikli bir sevgili. Onunla aşkımız bitince, üniversiteye başladığım yıl ayrılmıştık. Hem zaten o da aynı yıl Amerika'ya gidiyordu. Hala sık sık aklıma geliyor. Bazen evlerinin önünden geçiyorum. Artık orada başkaları yaşıyor tabii. Odasında başka birinin perdeleri asılı ama yine de gidiyorum evi görmeye. Arnavutköy'deki saklı sitelerden birine taşınmıştı ailesi. O da arasına geliyordu İstanbul'a. Haberim oluyordu tabii. Ama ikimiz de aramıyorduk. Ancak yine de en kötü ihtimalle bulunabilecek kadar uzaktık birbirimize. Mezunlar derneğinden edinilebilecek birer numarayla her an yeniden buluşabilirdik. Bir türlü gerçekten kaybedemesek de birbirimizi buluşmuyorduk da.

O sabah da yine onu özleyerek uyanmıştım aslında. Geciken cevabımla aynı sabah çökmüştü üzerime. Bir türlü tam olarak hissedemiyordum nereye gitmem, nereyi alt üst edip mektubumu çıkarmam gerektiğini. Kalkıp salondaki geniş kanepeye oturdum. Telefonum hemen yanımda, şarjı bitmiş vaziyette duruyordu. Televizyonu açtım. Telefonu şarja taktım. Yerimde duramıyordum. Sabırsızlıkla kanalları atlayarak ilerledim. Dijital kanalların birinde bir adam söylev veriyordu. Durup dinlemeye başladım. Bana özel bir cümle kurmasını bekliyordum. İştahlanmıştım. Derken telefonuma bir mesaj geldi: **779**.

Bu nedir diye düşünmedim bile. Hemen 779'u tuşladım. Bir tanıtım kanalıydı. O sırada ikinci mesaj geldi: **10.30**. Yani beş dakika sonrasıydı. Beş dakika bekleyecektim. Bir büyük bardak buzlu su doldurdum. Giyindim. Saçlarımı taramaya başlarken 10.30'da ekranı bir mektup kapladı. Hitap etmiyordu. Tarih ve imza yoktu. Okudum. Banaydı.

Saç fırçası elimde kalakaldım öylece. Özlem dolu satırlar okudum. Tam olarak hiçbir şeyden bahsetmeyen ancak **bulunmaz** bir samimiyet ve içtenlikle yazılmışlardı. Aynı önceki gibi... Okuduktan sonra ne okuduğunu tam olarak hatırlayamıyordun. Naapmam gerekiyordu? On dakika sonra mektup ekrandan kayboldu ve dijital bir numara belirdi. **Açıklamada bin harflik bir yazışma limitim olduğu ve kumandadaki okey tuşuna basarak cevap mektubunu iletebileceğim belirtiliyordu.** Dijital televizyonların kumandaları aynı zamanda klavye gibi kullanılabildiği için beklenen mektubu yazdım.

O sabah haftanın her sabahı olduğu gibi işe gitmek zorundaydım. Yine ama yine gereğinden fazla gecikerek, yine ama yine dolmuş yerine taksiyle çıktım yola. Müthiş bir pışmanlık, huzursuzluk, yarınından emin olamama haliyle dopdoluydum. Hep böyle olurdu.

Şu az önceki adama gelince... Onu seviyordum da içime sinmiyordu onla uyumak. Beklediğim gibi sevmiyordu beni. Aklıma lisede sevdiğim çocukla hiç uyumadığım geldi. Arada bir önleyemediğimiz için çarpışarak öpüşürdük ama aslında doğru dürüst sevişmemiştik bile. Yatmamıştık. Olmamıştı. Oysa izci toplantılarında başlayan yazışmalarımız insanın başına nadiren gelecek denli tutkuluydu. O kağıtları hala saklıyorum. Tahta bir valizde duruyorlar. Birbirimizin adlarıyla başlayan, üç dört satır sonra yarım kalarak sona eren, imzalarla biten kısa mektuplar.

Siz nasıl yorumlarsınız bilmem ama **80'lerde** büyüklerin alt sınıflardan kızlarla takılması liselerde bir tür tabu sayılır, hiç hoş karşılanmazdı. Ki bizim aramızda üç sınıf, hatta ben bir yıl erken başladığım için dört yaş vardı. Sessizlik gerektiren okul ortamlarında yan yana geldiğimizde dudaklarımız birbirine değecek kadar yaklaşarak sürekli konuşurduk. Nefesi yüzüme vururdu. Bayrak merasimi için tiyatro salonunda toplandığımızda düz yol yerine bizim sınıfın arasından geçerek yerine gider, geçerken bana yüzünü dönerek hafifçe üniformalı vücuduma değdi. Göz göze geldik. Susardık. Arka bahçedeki voleybol maçlarını seyrederdim. Diğer sporcular gibi koşmaz, topu bir başka algılardı sanki. Çok güzel bir genç adamdı benim sevdiğim çocuk. Farklı sınıflardan kızlar zaman zaman gelip onun dudaklarından, basket topunu kavrayacak kadar büyük ellerinden, gözlerinin güzelliğinden kıkırdarak bahsedip yanaklarımdan makas alırdı. Ölü köpek bakışlı erkekler daha yeni moda olmuştu. Sevdiğim çocuk ölü köpekler gibi bakardı.

Hayır, hayır neler yazdığımızı açıklayamam. Ama şunu söyleyebilirim. Okuduğumda ürperirdim. Tenimin üzerinde rüzgarlar eserdi. Gözlerimi onun dudaklarından alamaz, konuşurken hareket eden vücudundan yayılan kokuyu içime çekerdim. Kolye ucumun içinde sakladım birazını.

Boynumda taşıyorum.

III.

Şimdi sonbahar. İş kırdığım günlerden biri. Evde debeleniyorum. Az önce bilgisayarımı açtım. Mesajlarımı kontrol edicem. Sabah yine işi bırakıyorum diye uyandım. Tüm yapmam gereken küçük faydalardan vazgeçecek kadar erdem biriktirmek. E, birikti artık. Neredeyse sekiz aydır paralarımı değilse de **tüm erdemlerimi bir kenara ayırıyorum.**

Şu az önce bahsi geçen adamla uyumuyorum artık. Aslında kimseyle uyumuyorum. Debelenmekten ve oyun oynamaktan sıkıldım.

Tüm içtenliğimle bir mektup daha almayı beklerken, boş vakitlerimde anılarımı gözden geçiriyorum. **Christopher Nolan**'ın filmi **Memento**'yu izlerken senaryodan bir cümle takıldı kaldı kafamda. **Anı dediğin nedir ki, hepsi birer yorum.**

Oysa gerçek başka. Gerçek yok. Varsa bile baş etmek haddim değil. Ne olmak istiyorsam oyum. Nasıl görmek istiyorsam öyle görüyorum. Bu görüşü yeniden düzenlemek de elimde üstelik. Gerçeğin içine farklı bir açıdan süzülerek çözülür. Ya da rastlantıların akışına kendini teslim etmeye cüret et, hadi! Alinyazısının koordinatlarını kurcalamayacak, şike yapmayacaksın.

Büyük bir sorun var. Bu hesapsızlığı doğaçlanamayacak kadar unutmuşum. Bir zamanlar babamı hatırlamayı unuttuğum gibi. Yaşadıklarım, anılarıma yeni bir yorum getirecek kadar içine girmenin yolunu bilmiyorum artık.

Messenger'a bakılırsa **20 küsur tane mesajım varmış.** Amazon'dan, dünyanın dört bir tarafındaki günlük gazetelerden, porno sitelerden, gelmese de olur kimselerden devşirilmiş 20 küsur mesaj. Hiç heyecan verici değil. Derken...

Tanıdık biçimde fenalaştım. Gözlerim karardı. Mutsuzluk indi üzerime. Terledim ve nefes alamaz hale geldim. Bu mesaj kutusunda ayıldır beklediğim mektup. Hemen yazıcıyı açtım. İsim yeri x lerle dolu olan mesajın üzerine tıkladım.

Açılan sayfa boştu ama ataç edilmiş bir belge vardı ve çok yüklü gözüküyordu. Mesaj hesabım alarm veriyordu. Belge silmezsem yeni mesaj alamayacaktım. **Uzun bir mektup okuyacak olmanın heyecanıyla titredim.** Belgeyi indirmek gereğinden uzun sürdü. Ve karşıma sayfası bir garip düzenlenmiş bir mektup çıktı. Evet. Ondandı. Fakat sürekli hareket ettiğinden çok zor okunuyordu. Hemen yazdırmaya çalıştım. Fakat simsiyah bir sayfa geldi. Biraz kurcalayıp yeniden denedim. **Yazıcı yine simsiyah bir sayfa doğurdu.** Masaüstüne kaydetmeye çalıştım. Bir şekilde olmuyordu. Windows sistemindeki bir koruyucunun uyarısı geliyordu ekrana. Mektubu bir kez daha gözlerimden sızan yaşlarla

okudum. Bir sigara yaktım. Sigara içmezdim. Mesajı geniş hafızalı bir hesaba iletmeye karar verdim. Mesela bizim şirketinkine. Olmadı. Defalarca denedim. Hepsinde hata verdi. Bilgisayardan anlayan bir tanıdığı aradım. Çok nadir kullanılan bir özel programdan söz etti. Muhtemelen bu mektubu yazan şahıs bu hesabı bir kullanımlık almış ve iletiyi tek gönderimlik programlamış, daha gönderilirken iletilmesini engellemişti. Üstelik daha acı bir şey daha söyledi. Bu mesaj büyük ihtimalle zaman ayarlı da olabilirdi. **Hesabımı iptal etmek pahasına bile mektubumu saklayamayacaktım.** Öylece durdum. Bu kaybettiğim üçüncü mektup olacaktı. Çaresizlikle ekrana bakarken **windows o sonu gelmez mesajlarından birini daha göndermişti bile.** Bir iç hata oluştu. Tüm kutuları kapatıp, bilgisayarınızı yeniden başlatınız. **Alet kendini yeniden açtığında artık kutuda on dokuz mesaj vardı.**

IV.

...

Çok neşeliyim. Öyle böyle değil. Bir şeyler gıdıklıyor sanki. Üşüyorum. Biraz. Yok. Biraz değil. Titriyormuşum. Uzanmışım. Hiç hatırlamıyorum. Ön camları buğulanmış, üstü açık bir pembe kadillac gibi hissediyorum. **Biri anahtarları üstümde unutmuş.** Her an çekip gidebilirim. Söylemiş miydim? Buz dolu bir küvetin içindeyim. Ne kadardır bilmem. Uzun düşünecek kadar. **Uykuyla uyanıklık, rüya ile hayal arasında aklımdan geçenleri biliyorsunuz.**

Artık kalkmam lazım. Toparlayamıyorum. Neler olmuştu? Dün akşam oyun sırasında fenalaştığımı hatırlıyorum. Evet. Böyle oldu. Yine de finale kadar direndim. Fuayedeki ciddi bir kalabalık vardı. Uğultular çıkarak konuşuyorlardı. **Aralarından geçmemek için salon kapısında dağılmalarını bekledim.** Sonra aşağıya asansörle indim. Kendimi açık havaya attım... Yağmur yağıyordu. Sarı taksilerden birine el ettim ve sonra film koptu.

Durun bir dakika...

Bizim evimizde küvet yok. İyi ama? Nerdeyim ben? Kimleyim? Kalkmak istiyorum şu anda ama bacaklarım ellerim tutmuyor. **Gerçekten de buz dolu bir küvetin içindeyim.** Çıplağım. Vücudum kıpkırmızı olmuş. Derim büzüşmüş. Tırnaklarım morarmış. Saatlerdir burdayım. Saatlerdir burdayım. Saatlerdir burdayım. Burası neresi bilmiyorum. İyi. Tamam. Kalkıyorum yavaş yavaş.

Uf! Kayıyor ellerim. Hiç gücüm yok. Ama iyi gidiyor. Halletmek üzereyim. Lavabonun üzerindeki aynaya az kaldı. Duvardan destek ala ala gidiyorum işte. **Nerdeyse donmuşum!** Ayna terlemiş. Herşey normal gözüküyor. İyi...de... Göğüslerimin altında kırmızı bir leke var. Buğuluyum ya... Seçemiyorum. Ama bir şey yazıyor

üzerimde. Yazıyor üzerimde. Üzerimde yazıyor. Ne yazıyor? Neden yazıyor? **Oku beni.** Neyi? Aynanın yan tarafında bir havlu var. Uzanıyorum. Alıp siliyim şu yazıyı.

Sarınıyım şu havluya ve buradan dışarı çıkıyım. Çıkıyım. İyiyim. Buğuluyum sadece biraz. Aynanın nemli yüzeyinden havluya dolanmaya çalışan vücuduma bakıyorum...yorum. Sırtım...da... iki karaltı...var. Yaklaşıyorum. Uzağı göremem. Bakıyorum. **Sırtımda iki... yarı...var.** Sırtımda iki delik var. Oku beni. Neyi? Oku! Neyi? Elimi yarıklardan birinin üzerine götürüyorum. Yaranın bir kenarına yapışmış küçük bir zarf var. Çekip alıyorum. Çektim. Yok. Acımadı. Vücudum öyle soğuk ki, acı... hissetmiyorum.

Küçük, plastik bir zarf. Ellerim titreyerek açmaya çalışıyorum. Şimdi. Not defteri sayfasına yazılmış kısa bir mektup bu. Bana hitaben yazılmış. Diyor...ki. Dün gece kapının önünden almışlar beni. Buraya gelmişiz beraber. Adresi veriyor. Telefon numarasını veriyor. Burası benim bir arkadaşımın eviymiş. Öyle miymiş? Çıkaramadım. Arkadaşım şehir dışında olduğu için anahtarını bana... bırakmış. Hımm! İhyyy... Hatırlıyorum. Şeye gitmişti, şey, evet, immmm, bendeydi anahtarı. Onlar nereden biliyor tüm bunları? Nasıl olur? Oyundan önce fuayede kahve içmişim. Evet. İçtim. Kahveme iki saat içinde etki eden bir uyku ilacı atmışlar. İlaç atmışlar. Kim bunlar?

Sırtımda iki yarık var. İhyyy! Hafif bir sızı hissetmeye başladım. Kahve içtiğim an...toparlayamıyorum. Etrafımdaki yüzleri düşünüyorum. Bir sürü kadın, bir sürü erkek, hatta çocuklar. **Beni uyutmuşlar.** Uyutulmuşum. Beni tanıyan insanlar... Beni tanıyan bu insanlar, kesmişler beni... İçimi açmışlar. Başka? Bakarsam anlaşılır mı acaba? Benimle oynastılar mı, minicikladılar mı, canımı yaktılar mı, tecavüz mü ettiler bana? Dondan çözülüyorum yavaş yavaş. Sinsi bir sancı kaplıyor sırtımı. Yoooo... Son iki üç satırı

okuyorum, son gücümün ilk sinyalleriyle. Hemen hastaneyi aramam gerektiğini, aksi taktirde öleceğimi söylüyorlar. **Ölücek-mişim!** Tecavüz etmemişler bana, **öldürmüşler.** İçimden böbreklerimi çıkarmışlar!!! Öyle diyorlar... Aramam gereken hastanenin telefonu da yazıyor kağıtta. Telefon çamaşır makinesinin üzerinde...duruyor...muş. Karabasan gördüğümünden o kadar eminim ki. Fakat... Fakat... uyanamıyorum.

Numarayı çeviriyorum... Mektuptan adresi okuyorum ve mesafeli kadın sesine diyorum ki, **çabuk gelin ölüyorum.** Üstelik hissetmeden ölüyorum. Kesik kesik sızlıyor ölüm.

Arkadaşımın evini düşünüyor, sonra kararla dışarı çıkıyorum. Bilgisayarın yanından bir kalem, üst çekmecedan de bir kağıt alıyorum. Yapayalnız ölüyorum. Babam gibi erkenden. Kızımı düşünüyorum. Ancak kulak memelerimi oksarken uyuyabilen kızımı. Gıdısını öpüyorum. Hırıltılı kahkahalar atıyor! **Kızıma her dokunuşumda, kendi kız çocukluğumu seviyorum.** Eksiklerim... Kıpırtısız gözyaşları sızıyor yanaklarıma. Soğuk vücuduma damlayan ateş topları gibiler. Gözyaşlarıma sarınıp ısınmak istiyorum. **Açıyorum kolyemin ucunu, içine dolduruyorum.** Anneme seslenmek istiyorum. Bu sessizliğin içinden çıkıp son bir su getirsin bana. İçersi boş. Kimse yok burada. Sevdığım çocuğu düşünüyorum. Oynadığımız oyunu düşünüyorum. Hımm! Bunu size itiraf etmek istemiyorum. Yaşamımın tek sihrini ihpar etmek istemiyorum. Son birkaç satır karalıyorum. Şimdi bile ne yazmak istediğimi bilmeden. Gözlerim kapanıyor son mektubumun üzerine, titremiş bir L harfinin üzerine... **Beni kimin öldürdüğünü biliyorum."**

Onu seviyorum.

Hayalet Gemi'ye

k a t ı l ı n :

hayaletgemiciler@yahoo.com

Gelecek Limanlar

İLÜZYON Son gönderme tarihi: 1 Ağustos

İLK Son gönderme tarihi: 1 Ekim

Üçüncü Dünya

Derya Erkenci

deryaerkenci@yahoo.com

Mektupları

Ağaç teknelerin,
derme çatma
kamaralarında
sakladıkları oynak ılıklik
-bana ağzını ne kadar
anımsatırsa anımsatsın-
yitip gider. Kediler
sokaklara yabancılaşır;
yöresel yağmurların
yoğunluğu belirgin bir
biçimde değişir.
Otobüslerdeki bitkin
insanlar, bu anı daha
önce yaşamış gibi
olmaktan sıkılırlar.
Cebimden, dünyayı
cehennemin dibiymiş
gibi gösteren kemik
gözlüğü çıkarırım. Sıcak
küller üzerine sırt üstü
uzanarak, tanrıyı
görebilmek umuduyla
fezaya bakarım.

Haneleri kendince toparlayan sokaklara açılan hafif yokuşları, gerçeklik denen gavurdan tamamıyla yalıtırlar. Pencereden, sıkıntılı duruş pozisyonlarıyla sırf kendin için akıttığını sandığın cadde -trafik lambalarının geriye doğru gittikçe tükenen zaman sayaçlarına varıncaya kadar- keskin ve kederli bir kurgudur benim için. Anımsamaya zorlanmak neden içini burkar; erken baharda niçin bilhassa gümüş balığı seçersin tezgahlardan? Pencerelerimizden hasbelkader görünen içli manzaraların yanlarına kadar sokulan şirket binaları, inan ki kolaylıkla çizmişlerdir akciğerlerini perişan eden basit kaderini. Bir an evvel onarıma başlamazsak bu gezegenden asla kaçamayacağız kaptan! Günler oluk oluk aktıkça, fare tüyü grisine doğru kırılan şu masum görünüşlü silüet, kendi kendimize kırdığımız soyumuzun toplu mezarı olacak. Ah! İki kutuplu dünya! Değişimin zedelediği tarifsiz kırılganlıklarla özlüyorum seni. Sırf gördüğüm bütün binaların, kirli buz bloklarından yapıldıklarını anlayabilmek için, sivilcesiz geçmiş bir gençliği, senin ılık ve yumuşak içine gömdüm.

Toprak, kanla o denli sulanmış ki, tohum büyütebilecek her gözeneğinden bir tek pıhtı alı gelincikler fışkırıyor. Hazır çimento kamyonlarının püskürttüğü soğuk lav yağmuru, vakti zamanında saadetle gevelediğim bir kayısının çekirdeğinden yetişmiş, gürbüz bir delikanlıya benzeyen yeşil ağacımızı kuruttu. Kıtlik, benim bütün kardeşlerimi iştahla öldürdü! Kendi kendimi azarlamaktan ya da deşilmiş bağırsaklarımı ellerimle tutarak acil servise yetismeye çalışmaktan artık bezdiğim doğru. Anneniz ve babanız, her önünüze gelene güvenmemeniz gerektiğini öğretmedi mi size? Önceden üzerine çalışıldığı belli olan bir gülümsemeyle ve de üstelik sırf televizyondan sunuluyor diye, kertenkeleliklerini parlak insan suretleriyle örten hain ziyaretçilerin istila planlarına safça maruz kaldık. Hepimiz karactersiz casuslar olduğumuz için, birbirimizin yüzüne hala arsızca bakabiliyoruz, ne güzel! Eşcinsel hakem, nasıl olsa faulü çalmadı! Avantaja bıraktı, oyun devam ediyor. Üzerime yığılmış bütün eski kapıları açıp, henüz hiç kapanmamış kapılarınızı acımasızca mühürlemek istiyorum.

O asabi ve aceleci yolcu kalabalığı iyice boşaldıktan sonra, bütün mevkiler ıssızlaşınca inirim vapurdan, bilirsin. Suyun üzerinden bir yerlere gitmek, samimi heyecanı asla tükenmeyen bir yaz aşkıdır. Vasil olmak, pek bir iki yüzlü kalır gitmenin yanında. Çünkü hangi limana ayak basarsan bas, yalan söylemek zorunda kalırsın! Seni, üzerinde "Adamıza Hoş Geldiniz!" yazan panonun yüksek demirlerine asmak isteyen kararlı kalabalık, geride yalnızca kesif bir sidik kokusu bırakmıştır vapurda. Can filikalarının gölgeliklerine serilen, gazete sayfalarının üzerinde uyumuş mutlak mavi uykular unutulmuştur. Gezinti güvertesinde dolaşan hafif rüzgarları yok yere telaşlandıran bu hazin nankörlüğün üslubu, çoğu zaman, içimde taşıdığım ten özlemiyle bağdaşır. Bomboş koridordaki yangın söndürme cihazlarına tertemiz bir hayretle yaklaşıp, sanki az önce yolda denize düşüp kaybolmuşsun gibi taze bir acıyla baş başa kalırım. Sırtımı, katip ofisinin pirinç kapıcıklı gişesine yaslarım. Vapurda para geçmez. Cebimde kalan bütün konsomasyon fişlerini saklarım.

Genç kız gölgesi adı verilen sulu boya resim, şimdi bile çocuksu gizemlerle örülmüş bir feracedir. Güçlü bir krallığın sık ve karanlık ormanında uyuyacağını hiç

Çekirge Sancısı

Baku

Fotoğraf, Derya Erkenci

hesaba katmayarak koltuklara yayılan Luka, bu arı sevincin enerjisiyle uzun uzun geyik kovalamaktadır. Güller budandıkça güzelleşir. Ajanın memeleri sütle dolar. Çocukken yüzmeyi kolaylıkla öğrendiğim noktada, bu gün yürümeyi öğrenmek zorunda kalmayı içime sindiremem. Kendimi sinamakla baş başa kalırım; çaresizce alışıırım buna. Neyi neden sevdiğimi alışık olmadığım bir ciddiyetle düşünmeye çalışırım. İhtimal vanalarını hep açık bulundurmak, masum akşamüstlerini yalnızca kendi öz lezzetiyle tanımlamayı engeller. Her şey gibi, kendinle boğuşmanın da bir haddi var mıdır? Şiirlerin içinde sürüklenen bütün çocuklar, bir gün yolumu kesip bana bu soruyu sormasınlar diye, geceleri, iki adet tekli koltuğun birleşiminden oluşmuş bir çocuk misafir yatağında uyurum. Çünkü, ciddiye alınmak dediğimiz yük, ağır kayıplar vererek kazanılmış bir cengin, en vahşi enstantanesinin durgun sudaki aksidir.

Yabancıyı olduğumuz şehri yüksekçe bir yerden izleyebilmek, yürekleri ve eserleri mutlulukla dolup taşan yazarların anlattığı kadar enteresan değilmiş meğer! Ben de bunun üzerine hiç vakit kaybetmeyeyim dedim ve Maltepe Camii'nin minarelerini mukavva makasıyla kestim! Bu haliyle, Parliament sigarasının şerefsiz dumanını genizlerimize çağırırsanız da, Sam Amca çabalarımı taktir edecektir, eminim! Kırmızı odayı ve Atatürk Orman Çiftliği şarabını, az önce son kez yazdım ve unuttum. Kuğuların boynuna astığım sabır kolyelerini çıkartım, tüylerini sabırla yoldum. Kızlarından içeri sebze alışımli bir harc doldurup, önceden kızdırılmış set üstü fırınına verdim. Bolu dağında yayla çorbası içmeyi bıraktım. Artık hiç kimse,

başkasının parmaklarını kullanarak elle doyuma ulaşamayacak. Yeniden akraba düğünlerine ve cumartesi pazarına gitmeye başladım. Yuvarlanıp gitmek buymuş işte, müjdeler olsun! Bırak, ısıtılan yüz mumla sınırlı pencereler muallakta kalsın! Okyanusta batmış, kahve çekirdeği yüklü bir gemi omurgası kadar yalnızsın.

İkinci sınıf Amerikan aksiyon filmlerinin değişmez karakter oyuncusu Michael Ironside, batı uygarlığının üçüncü dünya tarafından görünen yüzüdür elbette. Sade ama acımasızdır; her an hepimizi düzecekmiş gibi bakar gözlerimize. Biz, Eskişehir yapımı kovalı sobaların arkalarındaki duvar diplerinde, haşlanmış yumurta ve kırık pirinç taneleriyle, perşembe pazarından yaygarayla satın alınmış, toz nalbur boyasıyla renk renk boyanmış masum civcivler beslenen evlerin hazin kokularını içimize çekerek büyüdüğümüzden midir nedir? Cesaret içermeyen ama sancılı bir nefretle bakarsız Michel Ironside'in kullandığı savaş sanatı tekniklerine. Karanlık bir dışkı çukurunun içinde, ailecek kaç kere napalm ile yakıldığımızı unutmuşuzdur, anımsayamayız. Civcivler, annelerin katı savunmasına rağmen

Fotoğraf, Derya Erkenci

hızla büyürler. Geceleri çamaşır ipine tünelerle uyuyan, alımlı saadet sülünleri haline gelirler. Kısmet işte; her ikisi de horoz çıkmıştır! Hepimizin içlenerek anladığı bir mecburiyetle sessizce boğazlanır piliçler. Neyse ki, televizyonun regülatörünü kendimiz açıp kapayacak kadar büyümüşüzdür.

Tüm çıplaklığıyla teşhir etme sevdasıyla yanıp tutuştuğumuz hayat, atik davranıp bizi yeniden sundu. Durup dururken özgül ağırlığımız yok oldu. Devrelerimizdeki aşırı hararet, nasıl bir karşı koyuşla engellenecek? Ya birdenbire Baltalimanı'nda serbest yüzmek istersek? Sürekli olarak "Eski Filmlerdeki Sünnet Sahneleri" isimli videoyu izliyorum. Kendimi ne kadar kasarsam kasayım, organımın ucu hep sızlıyor. Sinir uçlarım dağlanıyor, aleyhime işleyen kötücül bir sihir başlıyor hacmimim içinde. Asla daha fazla kan göremem! Gözümü, siyah-beyaz bakaçtan bir an olsun kaçırırsam, içinde yaşadığım kirli pembe rüya yok olur. Ağaç teknelerin, derme çatma kamaralarında sakladıkları oynak ılıklik -bana ağzını ne kadar anımsatırsa anımsatsın- yitip gider. Kediler sokaklara yabancılaşır; yörese yağmurların yoğunluğu belirgin bir biçimde değişir. Otobüslerdeki bitkin insanlar, bu anı daha önce yaşamış gibi olmaktan sıkılırlar. Cebimden, dünyayı cehennemin dibiymiş gibi gösteren kemik gözlüğü çıkarırım. Sıcak küller üzerine sırt üstü uzanarak, tanrıyı görebilmek umuduyla fezaya bakarım.

Bu duruma alışabilmek mümkün değil. Siyanür katkısı kullanılmış belgesel filmlerle kolayca zehirlendikten sonra, albatros ismi ile sesleniyorum adı martılara. Kayalara baştankara

edilmiş korsan teknesinin, paslı demir zincirinin çivit mavisi loşluğunda irkildiğimden beri, hıçkırarak göz yaşı tutmak sarsmıyor beni. İlk gençlik yazlarımı, kıymetsiz altın toplayarak ve kırılmamış denizkestanesi iskeletleri arayarak, güzeller güzeli bir boşluğun içerisinde geçirdim. Uzamasına karşı koyamadığım zaman tüneline -yerel ağızlarda tekrar edile edile- terk edilmiş koltuklar arasında yaşayan, dantel örtülü bir fiskosa dönüşmüş gibiyim. Dermansız ve netsiz bir gölgeyim, nedense bir türlü aydınlanamayan pencerenin önünde. Artık hiç kimse -buzdolabını açarak dalgın gözlerle- sararmış tereyağı parçalarını gönü rahatlığıyla izleyemeyecek. Devlet, banliyö trenlerindeki kaçak yolculara karşı daha da sertleşecek. Oksijen özelleştirilecek. Dutlar silkelenecek, asfalta dökülüp çürüyecek. Uygarlık sona erecek, bu apartman dairesinde.

Çekirge Sancısı

Balku

"Ah çocuklarda uyuyan intizamsız güneşler!"

I.Özel

Şimdi dönüp geriye baktığımda çocukluğun zamanla iyileşen bir delilik hali olduğuna daha çok inanıyorum. Topal Timur hakkında anlatılanların tüm korkunçluğuna , adamı her görüşümde bulanana mideme rağmen , götüreceği çocuklardan biri olmayı çok istiyordum. Dağı ve orada olup biteni çok merak ediyordum çünkü. Dönen çocukların gözlerindeki ifadeyi anlamak istiyordum.

Sabra illet çocuklardık; dere yataklarında pür hiddet eşkıyalar; en yaban sesleri biz yağmamıştık, en çok kim bağırarak idi en gözde oyunumuz. Hâm civıltıydık; üstüne kurşun dökülmüş hayatlarımızı uçurmak, mor dağların azâmetine baka dura hiçe dönmüş gururumuzu ayaklandırmak ; sancılanmış çekirgeler gibi koşuşturduğumuz ovada, dere yataklarında ve dağın bizde dehşet uyandıran cisminde, küçük ve çıplak ayaklarımızın olmasa bile ince ve çirkin seslerimizin izini bırakmak istiyorduk sanki. Arsız çığlıklarımızın paslı kelimeleri parlatması çare değildi; çocuk seslerimizle yeniden varolmuş kelimeleri dağda bayırda gezdirmek, kurda kuşa, dere yatağındaki taşların altında nemli bir rehavete kapılmış solucanlara, bizi görünce demir görmüş cine dönen kurbağalara, saksağanlara, salkımsöğütlere ve salkımsöğütlerde salınan bülbül yuvalarında heyecanla cıvıldaşan sarı gagalı bülbül yavrularına duyurmak istiyorduk.

On beş, yirmi çocuktan ibaret bir sürü değildik sadece; her çocuğun içinde elindeki tahta kılıçla yol gösterdiği bir yağma ordusu vardı. Ordularımızı birleştirip yaralı bereli bacaklarımızın bizi götürebildiği her yere saldırıyorduk. Dere kıyısındaki kurbağalara, tavşan yavrularına, ağaçlara, çayıra terkedilmiş yaşlı eşeklere; dağ hariç, her yere ve her şeye. Masum yabaniliğimizin dehşete dönüştüğü zamanlarda sürüdeki kızlar, çırpı bacaklı korkak kızlar, biz oğlanları çok güldüren tiz çığlıklar atıp artık bizimle oynamayacaklarını söyleyerek köye doğru kaçışlardı. Oynamazsanız oynamayın, derdik; hem zaten biz oyun oynamıyorduk ki! Ertesi gün sürüdeki yerini alırdı hepsi ve yine çığlıklar atarak saldırırdık her şeye. İstesek de duramazdık, köy kahvesinin önünden tozu dumana katarak her geçişimizde büyüklerimizin dediği gibi; sancılanmış çekirgelerdik biz.

Kızlarla oynamayı sevmezdim aslında, ama bunu diğer oğlanlara söylemeye korkardım. Kızları sürüden atarsak İlknur'u da atmamız gerekirdi çünkü. Oysa ben onunla oynamayı değilse bile, onu yakınımda hissetmeyi, ona bakmayı seviyordum. Saçlarını dalgalandırarak koştururken, ısırganla tutuşmuş bacaklarını derenin suyuyla serinletmeye çalışırken, benimle birlikte kurbağa şişirirken ona bakmak hoşuma gidiyordu. Sarı gagalı bir kaç saksağan yavrusunu annesinden işbirliğiyle ayırmamızın da payı vardı bunda. Silinmezmiş yuvasından çalınmış sarı ağızlı kuşların kargışı. Ama bu kargış, Nevruzda su falına bakan ağabeylerimiz ve ablalarımız çekildikten sonra iki dikiş iğnesinin arkasına biraz pamuk dolayıp su dolu kaba bıraktığımızda da işe yarasaydı keşke; son iki yıldır deniyoruz ama hiç kavuşmadı sudaki iğneler.

Her yere ve her şeye kafa tutabilirdik –dağ hariç. Cehaletin ve çocukluğun ortak masumiyetiyle zırhlıydık, dünyadaki hiç bir şeye düşmanlık duymadan her şeye zarar verebilirdik, dağ hariç. Ne azametinden korktuğumuz içindi bu, ne de büyüklerimizin bizi korkutmak için uydurdukları ayı, kurt, kanatlı yılan masallarından. Ne gidersek kaybolacağımız düşüncesi ürktüyordu bizi, ne de kaybolduğumuzda bizi yutacak karanlık. Ama yine de, gitmezdik oraya; yeltenmezdik bile. Küçük düzlüklere, köyün kurulu olduğu ovaya fit olurduk. Çünkü iki yaşında bebeden on iki yaşındaki haydut ruhlu çocuğa kadar hepimiz bilirdik

Topal Timur'un orada, dağın bir yerindeki bir mağarada yaşadığını.

Küçümen bebeler onun çocuk yediğine inanıyorlardı. On yaşını devirenler onun çocukları kaçırıp hizmetçi olarak çalıştırdığını söylüyorlardı. Büyüklerse Topal Timur adını ağızlarına almaktan kaçınır, es kaza söylenmişse başlarını yere eğip lafı yağmurun bu sene bol yağdığına, mısırların, maşallah, adam boyunu geçeceğine getirirlerdi. Öte yandan, o köye geldiği zaman büyükler saygıda asla kusur etmez; sunabilecekleri her şeyi sunar, dönüşte de bir kız ve bir erkek çocuğun sırtına yükledikleri hediyeleri onunla birlikte dağa yollarlardı. Bu yüzden ergenliğe girmemiş her çocuk için kamburu dağdan büyük bir umacıydı Timur.

Yılda iki kez gelirdi köye: Bahar başında ve sonbaharda. O dağın yamacında henüz bir nokta olarak görünür görünmez köy kahvesinde bir telaştır başlar; güçlü kuvvetli dört delikanlı, kahvenin bir köşesinde hazır tutulan tahta tahtirevanı aldıkları gibi o noktaya doğru koşmaya başlarlardı. Bir zaman sonra da dört gencin omuzlarındaki tahtirevanda bağdaş kurmuş olarak bir padişah kibri ile girerdi köye. Tahtirevandan inince karanlık bakışları ile etrafı süzer, elindeki asaya yaslanıp topal ayağını hafifçe sürüyerek kahvenin önünde kendisi için hazırlanmış sedire doğru yürürdü. Yalnızlıktan yabılaşmış ya da şerden kararmış bir yüzü, ağzının kenarında böğürtlen renkli kocaman bir ben vardı. Ya bu yüzden ya da konuşmayı sevmemediğinden; belki de unuttuğundan, homurdanır gibi konuşurdu. Onu ancak kim bilir kaç senedir tanıyan yaşlılar anlardı ve o her homurdandığında aksakallı yaşlılarımızdan biri ortalık yere ferman hükmünde emirler yağdırırdı: Ayrın getirin! Su verin! Herkes toplansın!

Ayrın gelir, o ağzının kenarından kirden kayış gibi olmuş ceketine damlata damlata içerdi ayrını. Sonra bir homurtu daha. Büyüklerimiz gelir dertlerini anlatırlardı. Evini sarıca karınca basanlar, mısır tarlasına dadanan domuzlardan şikayetçi olanlar vardı. Hüseyin Dayının ahırında uğursuz bir şey vardı; hayvanları döverek dahi içeri sokamıyordu. Ama illaki evini yılan basanlar: Filancanın evini kara yılanlar basmıştı, evin her tarafında keyiflerince yaşıyorlardı; falanca her sabah hiç sektirmeden gelip zehrini süt kazanına akıtan kocaman sarı yilandan illallah demişti... Özellikle yılan bahsi açıldığında biz çocuklar gözümüzü Topal Timur'un ayrınla lekelenmiş, yağdan parlayan ceketinden ayırmazdık; çünkü bilirdik ki birazdan ceketin cebinden bir yılanın kafasını çıkardığını göreceğiz ya da Topal Timur'un kohnundan çıkan iki yavru yılan ceketin kaygan yüzeyinden omza çıkmak için olağanüstü bir çaba harcayacaklar, bize eğlence çıkacak.

Topal Timur kendisine iletilen dertlere her seferinde derman olurdu. Onun hayvanlarla bunca içli dışlı oluşunun nedenini kimse bilmezdi ama sonuçları dilden dile dolaşırdı: Bir

vakitler, daha ben doğmadan, Topal Timur yine bir çift çocuk almak için köye inmiş; istediği çocukların anne-babası gençmiş, cahilmiş, anladıkları dünyanın içinde yılanlara ve daha bir çok hayvana hükmeden yaşlı ve korkunç bir adama yer yokmuş, vermemişler çocuklarını. Timur öfkeden delirmiş bir halde terk etmiş köyü, dilinde zehir beddualar. Ertesi gün köyün yanından geçen ırmak taşmış, kim bilir nereden taşıyıp getirdiği çer-çöp, sudan şişmiş ağaç kütükleri ve boğulmuş hayvan cesetleri ile birlikte binlerce yılan köye yığıldıktan sonra aniden sakinleşmiş. Her ellerini attıkları eşyanın altından çıkan rengarenk yılanları, devasa yılanların yutup tükettiği kümes hayvanlarını hala anlatır büyüklerimiz. Her aileden en az bir kişi yılan sokmasından ölmüş. Çocuklarını vermeyen evlerden sağ kalanlar bu felaketin Timur ile bir ilgisinin olmadığını iddia etmişler ama ertesi yıl amansız bir çekirge istilası sonucu tüm ekinler yangın yerine dönünce onlar da en azından susacak kadar inanmışlar lanetin kudretine.

Alıp götürdüğü çocuklara dağda ne yaptığını kimse bilmiyordu. İki çocuk hariç, tüm çocuklar geri dönmüştü. Ama dönen çocuklarda bir tuhafılık vardı: Döndükleri zaman bir ayak izinde birikmiş yağmur suyu kadar durgun ve kirli oluyordu bakışları. Bizimle oynamıyorlardı. Aslında hiç oynamıyorlardı. Dağa yaklaşmadıkları gibi o yöne bakmıyorlardı bile. Dağa gidip dönmüş çocukların karşılaştıklarında bir tek kelime olsun konuştuklarını görmedim. Ama uzun uzun bakıyorlardı birbirlerine; sanki birbirlerinin gözlerinde aynı zalim yazgının kelimesi kelimesine aynı hikayesini okumak yetiyordu onlara. Söyleyecek sözleri kalmamıştı; bilmediğimiz bir sınırın ötesine geçmiş, seslerini başka bir alemin ovalarına, vadilerine teslim edip kusursuz bir suskuyla geri dönmüşlerdi sanki. Onları öyle gördükçe yeniden sancılanmış çekirgelere dönüşüyor, seslerimizi bildiğimiz dünyadaki her şeye kazımak için cıvıltılar, çığlıklar, hayal kahramanlarımızın hayali zafer naraları eşliğinde her yere ve her şeye saldırıyorduk son bir gayretle. Sükuta illet çocuklardık. Sükut karın ağrımızdı, sancımızın sebebiydi. Bir gün Topal Timur bizi de alıp götürecekti, mümkün olan her sesi çıkarmalıydık bir an önce.

Şimdi dönüp geriye baktığımda çocukluğun zamanla iyileşen bir delilik hali olduğuna daha çok inanıyorum. Topal Timur hakkında anlatılanların tüm korkunçluğuna, adamı her görüşümde bulanana mideme rağmen, götüreceği çocuklardan biri olmayı çok istiyordum. Dağı ve orada olup biteni çok merak ediyordum çünkü. Dönen çocukların gözlerindeki ifadeyi anlamak istiyordum. Üstelik, belaya bulaşmasını istediğimden değil ama dünyada yaşayacağım her şeyi onunla birlikte yaşamak istediğimden, bunu her düşündüğümde İknur'u da yanımda hayal ediyordum.

Sükutun en yaşlı hünereidir. Çok derin susup dünyayı dışladığınıza inandığınız anda içinizdeki bir tohum sessizce su verir. Yeşerirken ruhunuz bile duymaz. Ben dağa gitmek arzumu ağzımdan kaçırırım korkusuyla susup içime kapandıkça İlknur'a olan sevgim sessizce büyüdü içimde; yeşerenin bir ısırgan tohumu olduğunu ruhum incinmeye başlayınca anladım. Onu sevdiğimi anlayınca yaramazlıklarım biraz daha hesapçı olmaya başladı; sonrasında bacaklarını yıkamasını izleyebileyim diye onu ısırganların en sık olduğu yerlere koşturdum. O bacaklarını su çarparak serinlettikçe benim yüreğimdeki ateş harlandı. Onun beline kadar inen saçlarının rüzgarında savruldu; çakır gözlerine her baktığımda turfanda bir çağlaya bakar gibi sulandı gözlerim. Aşkla dolmuş yüreğim bedenimi hafifletti; çimenlere basmadan, çıplak ayaklarımda çiğ tanelerinin serinliğini hissetmeden koştum kırlarda. O zamanlar, insanın aşkını keşfetmek için çıktığı yolda bir başına olması gerektiğini bilmiyordum, bu yüzden o eşkiya ruhlu gürhün içinde kuruldu yalnızlığım. Her yere birlikte koştuk, canlı ve cansız her şeye saldırdık. Ama sancılanmış çekirgelerden biri giderek daha zayıf düşmeye başladı, içinde büyüyen ısırgan yüzünden. Oyunlardan keyif almamaya başladım. Hem oyun da sayılmazdı ki harman yerinde ve ovada günleri alazlamak, dağın boz böğrüne bakıp bakıp hiçe dönmek ve kamburu dağdan azametli bir umacının korkusuyla, korkuya emanet yaşamak.

Giderek kaybolan oyun duygumu Topal Timur bizi sıraya dizip uzun uzun süzdükten sonra beni ve İlknur'u seçtiğinde hatırladım; yeni bir oyuna başlayan çocuk heyecanı. Bizi dağa, mağarasına götürdü. Ama gün ışığında olup bitenin sahiciliği geceyle sınılandığında, yani geceyle birlikte korku da çoktüğünde, aklıma Topal'ın İlknur'a bir kötülük edebileceği geldi. İki yıl önce ortadan kaybolan ve ancak bir hafta sonra vadinin derinliklerinde bir çalı dibinde kanlar içinde ve ölü olarak bulunan kızın hali gözümün önünde geldi. Sahipsiz, korunmasız iki çocuktuk dağın taşın içindeki karanlık bir mağarada, kambur bir umacının yanında. Mağara duvarındaki kandillerin alevi her titrediğinde masallardaki devlerden daha dehşetengiz mahlukları ile aynı duvara yansıyordu gölgelerimiz. Topal Timur'un umurunda bile değildi oradaki her şeye korkuyla bakışımız; o, musalla taşına benzeyen iki taş masanın üstüne birer toprak tencere koymuş, içlerine sıcak su doldurmakla meşguldü. Su tencerelere boşalınca çıkan buhar mağarayı daha da ürkünç bir yer haline getirdi. İlknur'a belli etmemeye çalışsam da ölesiye korkuyordum.

Topal Timur, tencerelere bazı tozlar attıktan sonra her birimizi bir tencerenin başına geçirdi, başlarımızı suya doğru bastırdı, üstümüze bir örtü örttü. Örtünün altında, tencereden yükselen buğuya ve kokuya alışmaya çalışırken İlknur'un " Korkuyorum!" dediğini duydum; " Ben de. " dedim içimden.

Suya baktım, kendimi gördüm; suretlerimizin ayrı sulara yüzdüğünü, kavuşmamızın imkansız olduğunu düşündüm. Tencerenin içinde yüzen, arka kısmına değişik renklerde pamuklar sarılmış dokuz iğneye bakarak niyet tuttum: "İşte," dedim, " şu mavi pamuklu olanla sarı olan yan yana gelirse İlknur'u bir kez daha göreceğim.; kırmızı olan bir başına kalırsa Topal Timur ona zarar vermeyecek." Sudan yükselen buğunun kokusundan mı, sıcaktan başım döndüğü için mi yoksa gözlerim yaşardığı için mi, nedir, küçük bir burgaç suyun ortasını oymaya, iğneler şaşmaz bir sırada dönmeye başladı. Hızlı, giderek daha hızlı döndü. Renkler birbirine karışınca, başım daha çok dönünceye, aniden sanki iğnelerdeki renklerden can bulmuşçasına elvan bir horoz önce tenceredeki tüm suyu içip sonra ötünceye, ben tencerenin kara dibini görünceye; demek beni geceye uyandırınca değin. Horoz o karanlığa dalınca, beni peşinden sürükleyinceye, karanlıkta yitinceye, o mu ben mi gün üstünde uçuncaya, dönüp dönüp dönüp bir çift kanat takınca; gökte, yerde, vadide, ovada bilmediğimiz bir yeri arayınca, bulamayıp dönünceye, dağın üstüne gelip boz kayalara öfke ile, sonra yılgınlıkla bakınca, kendini boz dağın granit kucağına bırakınca; düşerken camdan bir at oluncaya, bir güzel nar gibi bin parçaya dağılıncaya, her bir parçam ayrı renkte bir cam misket oluncaya değin. Misket olup dağdan taştan akıncaya, yardan sekinceye; kör baykuş yuvasına, yılan-çıyan deliğine girinceye; gelinciklerin koynuna, tilki inlerine, sincap kovuklarına sokuluncaya; yüzyıllar bin yıllar geçesiye hiç bir şey bulamayınca, bekleye bekleye kurtlanınca, sonra o kurtlar cehennemi bir oburlukla dağı taşı yiyinceye, büyüüp yılanla dönüşünceye, sürü olup akıncaya; dağda bir mağara, mağarada dipsiz bir kuyu buluncaya, başka bir koldan gelen yılanlarla tanış oluncaya, sürünüp koklaşınca, ben o yılanların gözünde İlknur'un çakır gözlerini görünceye, sonra hep birlikte kuyuya doluncaya değin döndü su, döndü su... Kendime geldim ki üstümde örtü filan yok, İlknur hâlâ suya bakmakta. Seslendim; dehşetle baktı,

Dedi: "Parçalandım".

Dedim : "Yılan oldum, suya daldım."

Ertesi gün akşama kadar dağda bayırda dolaştırdı bizi Topal Timur. Suda gördüklerimizi defalarca anlattı. Neşeliydi; bize avuç avuç böğürtlen, kuşüzümü topladı. Sonra bir mağaranın önünde durduk, bir daha anlatmamızı istedi. Tekrar anlatmaya gerek olmadığını, suda gördüğümüz mağaranın önünde durduğumuz mağara olduğunu söyledim, iyice neşelendi. Akşam karanlığı çökerken çalı çırpı toplamamızı istedi. Topladık, kocaman bir ateş yaktık. Orada, gecenin içinde, ateşin esatiri kırmızılığı yüzümüzde şavkırken, karşısında duranlar iki çocuk değilmiş, hasretle bekleyip ummadan kavuştuğu iki can dostmuş gibi anlattı

Topal Timur: " Gençken de şimdiki kadar çirkin ve topaldım." dedi, " Küçük bir köyde insanın kaderi üzerine kazanabilecek en derin damgadır bu. Çeşme başından kısmet gözleyen nazlı tazeler beni görünce yüz çevirdiler; erkekler adamdan saymadılar. Kahvede tavlının öteki ucuna oturtulup neşeyle gülbahar oynanacak bir adam yerine bile konmadım. Evlenme yaşı geldiğinde zavallı annemin çaldığı her kapı duvar oldu. Kaç kez canıma kıymayı düşündüm ama onların yanında ölmenin de bir bedeli vardı; zavallı, denilecekti arımdan, zavallı ucube, kimse kız vermedi de ondan kıydı canına. Bu yüzden, kimsenin gitmeye cesaret edemediği; ayı, kurt, kanatlı yılan ve hatta ejder hikayeleri ile birlikte anılan dağa vurduğum kendimi. İstedim ki o korkulu hikayelerden hiç olmazsa biri doğru olsun ve kimsenin haberi olmadan ölüp gideyim burada. Ama dağ insanlardan daha merhametliydi; sessizce, varlığını abartmadan aldı, kendine kattı beni. Ota, kurda, kuşa yoldaş oldum; zamanla dağda yaşayan yoldaşlarımın huyunu suyunu, nice sonra dilini öğrendim. Onlar beni anladılar, ben onları. Mevsimler idrak ettik, zemheriler savuşturduk. Geçten geç bildim ki, insanı bunca hırçınlaştıran kendini dünyadan ayrı tutmasıdır."

Bir sopayla ateşi dürttü Timur; yüzlerce kıvılcım telaşla, ateşböcekleri gibi uçtu havada. Timur devam etti: " Ben kurdun kuşun dilinden anladıkça, yani köylülerimizin bildiği insanlık halinin dışına çıktıkça, benden korkmaya, hatta saygı göstermeye başladılar. Hakkımda rivayetler çıkardılar, masallar uydurdular. Tabiatla her sorunları olduğumda tercümanları, şifacıları olmamı istediler. Oldum ben de, korkuları büyüsün diye oldum..."

Sinirden sakalları titriyordu. Yine de merakımı yenemedim, sordum: " Peki neden çocuklarını alıyorsun ellerinden? Günah değil mi? ". Söylediğimi duymadı bile. Artık karşısında kimse yoktu, kendine anlatıyordu. " Aslında, " dedi, " dağa, onun mütevacı parçalarından biri olmaya alışmışım. Burada yaşayıp zamanı geldiğinde huzurla ölmeye hazırdım. Ama bir gün yılanlar kendi aralarında fısıldaşırlarken dağın bir yerinde, yiyeni sonsuza değin ölümsüz kılacak bir otun olduğunu duyunca bunca huzura rağmen ruhumu neden tamam hissetmediğimi anladım: Hayatım boyunca hiç bir insan tarafından sevilmemiştim, kimse değil sevgiyle; şefkatle, acımayla olsun sarılmamıştı bana. Oysa çok istiyordum bir insanın, özellikle de bir kadının, beni sevmesini; başımı dizine koyduğumda saçlarımı okşamasını, tatlı tatlı konuşmasını. Onun için dünyanın en yakışıklısı, en akıllısı olmayı. Ne yazık ki ömrümün baharında değildim, insanlardan kaçıp dağa sığınacak, bu arada beni görüp sevecek bir kadını bekleyecek çok zamanım kalmamıştı. Ölümsüzlük otunu yiyerek sonsuza değin aynı yaşta yaşama düşüncesi bu yüzden cezbettir beni. Çok, ama çok yaşarsam belki mümkün olurdu birinin beni sevmesi. Sordum, soruşturdum; cevap yine bana bu dünyadan bile daha

yaşlılarmış gibi gelen yılanlardan çıktı: Bu ot bir ilkbaharda bir de sonbaharda olmak üzere yılda iki kez bitirmiş. Ama her defasında sadece bir yerde... Yılanlar bana bu otu bulmak için henüz buluşa ermemiş bir kız ve bir erkek çocuğa ihtiyacım olduğunu söylediler. Çünkü çocukluk ölüm düşüncesiyle sınırlanmamıştır ve bu yüzden bir tür sonsuzluktur. Sadece sizin ölümün bilincine varmamış hayalgücünüz bulabilir o otu. Sizden önce getirdiğim çocuklarda ya benim acemiliğime geldi, ya çocuklar korkudan oyunbozanlık yaptılar ya da zaten çoktan sessizce atlamıştılar ergenliğin eşliğinden. Yıllar böyle geçti, iyice yaşlandım; bu belki de ruhumu tamamlamak için son şansım. Yarın sabah sizin suda gördüğünüz kuyunun yanına gidip çevresinde el ele tutuşacağız. Size yalvarıyorum: gördüğünüz her ne olursa olsun ellerini bırakmayın, gözlerinizi açmayın. Bu defa başarmalıyım. Aksi takdirde sizin için de kötü olur... "

Topal Timur saatlerce biraz anlattı, biraz yalvardı, yetmedi tehdit etti; sonunda ateşin yanında kıvrılıp yattı. İlkur ile birbirimize baktık korkuyla. Çakır gözleri ateşin telaşlı rakısla ısıdı durdu. Sonra İlkur yakındaki çalılıarın arkasına gitmesi gerektiğini ama çok korktuğunu söyledi. Elinden tuttum, birlikte gittik; şalvarını sıyırıp ihtiyacını giderdi. Kalkınca boynuma sarıldı.

Dedi: " Seni seviyorum."

Ruhum, " Ben de seni. " dedi. Bedenim karıncalandı, kıpırdadı ama onbir yaşında bir oğlan çocuğunun bedeniydi; söyleyecek sözü yoktu, dilsiz kesildi. Geçten geç izin verdi İlkur'a sarılmama. Başımı omzuna koydum, yüreğim ökseye tutulmuş serçe gibi çırpındı. İlkur yanağımdan öptü kardeşçe, parmaklarıyla saçlarımı taradı.

Dedi: "Korkuyorum."

Dedim: " Korkma, yanımdayım."

Kim bilir ne kadar kalakaldık öyle. Sonra Topal Timur bize seslendi ve ateşin başına döndük. Biraz uyumaya çalışmamızı söyledi Timur; uyuduk.

Bir el omzumu sarsıp beni uyandırınca karşımda Timur'un ürkütücü suratını gördüm ve vaktin eriştiğini anladım. Gün doğmasa da gece son demlerindeydi, alacakaranlıkta gece kuşlarının mecalsiz ötüşleri tembelce yankılanıyordu kayalıklardan. Dağın tirşe rengi boğruce seyrek, hafif bir sis çökmüştü. Yarasa mı kırlangıç mı olduğunu anlayamadığım bir kaç uçucu sisin içinde kovalamaca oynuyordu. Timur bir heybeden bir kaç meşale çıkarıp bize verdi. Meşaleleri yakıp mağaraya girdik. Tıpkı tenceredeki suda gördüğümüz gibiydi her şey; bir mağaradan çok kayanın içinde oyulmuş bir odaya benzeyen mağaranın tam ortasında kocaman bir kuyu ağız vardı. Kuyu ağzından bir karış aşağıdaki suyun yüzeyinde duvardaki çatlaklara sıkıştırdığımız meşalelerin

kararsız ışıkları oynayıyordu. Böyle bir yerde su dolu bir kuyu olmasına şaşırdım; işaret parmağımı suya soktum. Sudan çok bataklık çamurunu andırıyordu: Ağır, kıvamlı, yapışkan ve pis kokulu. Topal Timur, pis kokunun kükürtten kaynaklandığını söyledi ama ben anlamadım o dediğinin ne olduğunu. İlkur burnunu kapattı eliyle ama çok uzun sürmedi bu; Timur kuyunun çevresinde el ele tutuşmamız gerektiğini söyledi. Gözlerimizi de kapamalıydık. Her ne olursa olsun ellerimizi bırakmaya ya da gözlerimizi açmaya kalkışmamalıydık.

Yaptık dediğini. Bir elimi Topal Timur'a, diğerini İlkur'a verdim; ah, avucunda atıyordu yüreği. Gözlerimi kapamadan önce son kez baktım İlkur'a. O da bana hasretle, acıyla, korkuyla bakınca... kuyudaki suya çevirdim yüzümü. Topal Timur'un uzamış gölgesi aramıza düşmüştü. "Kapatın gözlerinizi!" diye gürledi Timur. Kapattım. Topal Timur pes bir sesle anlamadığım şeyler söylemeye başladı: "Teramis kert intis allebum terranok havur...va serpenta, va serpenta " Sesindeki saygılı ve dingin tondan duaya benzer bir şey okuduğunu sezinledim. Daha çok korkmaya başladım. Mağaranın dışından hiç bir ses gelmiyordu artık, kendi zulmetimize kapanmış cehennemi eşeliyorduk. Kuyudaki suyun fokurdamaya başladığını duydum, mağaradaki pis koku iyice arttı. Fokurtu iyice artıp ona bir de tiz, derin, kulakları sağır edici bir çınlama eşlik etmeye başlayınca Timur'un tuhaf sözcükleri de daha yüksek perdeden çıkmaya başladı "Mér quvva va serpenta!" Gözlerimi açmamaya, gözkapaklarımın dışında her ne cehennem yaşıyorsa tanığı olmamaya kararlıydim ama önce Timur'un acı dolu çığlıkları, ardından da İlkur'un insanın kanını donduran feryadı mağarada çınlayınca elimde olmaksızın açıldı gözlerim: Timur çığlıklar içinde kıvranıyordu; gövdesinden çıkan her renk ve boydan düzinelerce yılan sakince kuyudaki suya girip kayboluyordu. Sudan çıkan yılanlar daha azdı, hiç acele etmeden suyun dışına çıkıyor, ağızlarında getirdikleri tek bir dal otu benim ayaklarımın dibinde bir yere bıraktıktan sonra Timur'un bedenine dönüyorlardı. Göğsü çıplaktı Timur'un; çıkan yılanların kafaları ve girenlerin kuyrukları görünüyordu. Acı çektiği belliydi, bir taraftan çığlık atmaktan kendini alıkoyamıyor, öte taraftan o tuhaf duayı okumayı sürdürmeye çalışıyordu. Çektiği bunca acının sebebi olan ot ise benim ayak ucumda birikiyordu. İlkur'a baktım, gözleri adeta pörtlemiş ve sabitlenmişti, boğazından çığlık yerine acılı bir hırıltı çıkıyordu. Dayanamayacağını anladım; beni bile şaşırtan bir güçle elimi Timur'un elinden çekip çıkardım, durmamı söyleyecek hali bile yoktu, hayvani bir sesle ama çaresizce çığlık attı. Vücuduna dönen yılanlar göğsünü, yanaklarını, burnunu sokmaya başladılar. Onu o halde görünce ben de korktum, boşta kalan elimle uzanıp yılanların bir araya getirdikleri ot yığınından bir tutam alıp ağızıma attım. Otu çiğneyip yutar yutmaz tüm sesler bir anda bıçak gibi

kesildi, ne olduğunu anlayamadım, Timur kütük gibi devrildi sırtüstü. Kuyuya girmekte olan, kuyudan çıkmak üzere olan ve Timur'un bedenindeki tüm yılanlar bir anda çürüyüp dağıldılar. Benim çığlıklarımın İlkur'ununki bastırmasına sebep olansa Topal Timur'un da tıpkı yılanlar gibi çürüyüp dağılması, hatta ortadan kaybolmasıydı. Çok geçmeden ne yılanlar kaldı ortada, ne de Topal Timur. Kuyunun suyu çekildi. Bir biz kaldık mağarada, bir de yılanların taşıdığı ölümsüzlük otundan geriye kalan.

Oturdum kuyunun taş kenarına, anasını kaybetmiş oğlak gibi meleye meleye ağladım. İlkur geldi elimi ellerinin arasına aldı. Artık bittiğini, kurtulduğumuzu, ağlamamamı söyledi. Anlamıyordu.

Dedim: "Ölümsüz oldum."

Dedi: "Üzme kendini."

Sonsuza kadar yaşamak istemediğimi, herkes ölürken yaşamanın bir anlamı olmadığını söyledim zırlayarak. Ölümsüz olmanın iyi yanlarını sayarak teselli etmeye çalıştı beni. Ona Timur'un anlattıklarını hatırlattım: iyi tarafı neydi ki sonsuza kadar hiç büyümeden on bir yaşında bir çocuk olarak yaşamanın?

Dedi: "Doya doya oyun oynarsın, ne var ki?"

Dedim: " Ama sen büyüyeceksin!"

Hiç cevap vermedi, kalktı, gidip ölümsüzlük otunun geri kalanını benim davranmama meydan vermeden ağızına atıverdi. O da ölümsüzdü artık. Sonsuza kadar.

Ne muradımıza erdik, ne gökten üç elma düştü. Köye de dönemedik. Dağda, mağarada yaşamaya devam ettik hiç büyümeden, sabra esir yaramaz iki çocuk olarak. İçimizdeki çekirge sancısının sebebini hiç anlayamadan. Dağı taşı talan etmekten, hayvanları ürkütmekten sıkıldığımız zamanlarda İlkur başını dizime koyuyor, ona bildiğim tek masalı anlatıyorum. Sonra da o bana anlatıyor kendi masalını.

Ben bitirdim işte, sıra sende İlkur. Başımı senin dizine yaslayayım, bedenleri çocuk kalırken zihinleri olgunlaşan o iki biçarenin masalını anlat yine bana. Belki bu arada Topal Timur başımıza örttüğü örtüyü kaldırır da, hala tenceredeki suya mı bakıyoruz yoksa diye sormayız birbirimize artık.

↓

Ok(ur) Nâmeler(i)

Hande Ögüt

aksoyhale@hotmail.com

Canım Özgeciğim
bana daha sık
mektup yaz olur mu?
Babanın hasta
olduğunu düşünerek,
ondan bazen cevap
almasan da gene
yaz. Nelere yaptığını,
neler okuduğunu,
neler düşündüğünü
ve neler hissettiğini
hep yaz. Artık genç
kız oluyorsun. Artık
seninle daha çok
şeyden söz
edebiliriz. Bana bir
de resmini yolla.
Mektupla da olsa
seninle konuşurum o
zaman.

"... **Bir öykü düşündüğüm zaman, kendiliğinden, uzun bir çaba sonucu elde ettiğim tekniğe bağımlı oluverdiğimi görüyorum.** Bunun cezası korkunç... Yazma tekniği de bir öykünün nasıl yazılacağını belirlediği gibi bir yandan da hangi öykünün yazılacağını belirlemiyor mu? Kısacası **teknik ve biçem, yazarın yıkımına neden olan bir tür deli gömleğidir (...)** Varsayalım ki ben temalarımı ve yaklaşımı değiştirdim, benim handiyse bilinçdışı durumuna gelen **teknikim, beni yine eski tutumuna doğru sürüklemeyecek mi?** O zaman **yeni yapıtım da, eskisi gibi olmayacak mı?**

(John Steinbeck'ten Elizabeth Otis'e; 17 Eylül 1954, imzasız...)

"**Hikâyenizde bana en çarpıcı görünen şey, gerçekçi doğruluğundan başka, gerçek sanatçının cesaretini göstermesidir.** Orta değerde bir yazar, olay örgüsünün bayatlığını, bir yığın yapmacık süs ve ayrıntı arasında gizlemeye çalışır, ama bütün bunlara karşın, yaptığı şey gene de görünürdü. Ama **siz, eski bir hikâyeyi** anlatabileceğinize inanmışsınız, çünkü sunustaki gerçekçiliğinizle onu **yenileştirebilecek bir durumdasınız."**

(Friedrich Engels'in Nisan 1888'de, Margaret Harkness'e yazdığı mektuptan...)

"Âlemlerin süresizliğinde, **mânânın** ne kadar sürrekli olduğunu görmekten ürküp imgelemimi köreltmeye çalışır ve sözcüklerin tınısında, bir 'im'in gizli gücünün, **izniyle**, sahip olunan tahayyülün, nasıl ve nereye kadar ötekini üzerine bindirilebileceğinin, ahlakî sınırını çözümlemeye çalışırken bir kez daha **anlamlan(dır)dım:** İzdüşümler! Tümünü ben'lerimiz yazmış, meğer ki; yanılsama nerede? Normalitenin abecesi, böylesi **'bölücü'** bir **sözcüğü**, massedebilir mi? **Hepimiz** bir paltodan çıkmadık mı? Yanılsama değil; yansıma ve hatta yönseme, bu! **Çoğaltabileceğimiz kadar çoğaltabiliriz,** kurlsız **hikâyelerimizi;** özgürleştirinceye dek. Buna, "hissi kabl-el-vukû" demişti, Hayalî. Ondandır diyebilir miyim, **bu benzeşimler,** bu istibâk? Kaybolduğun yerde **kendini bulmanın şilinden** değil üstâdlara bu tasallut. Yâve bir mahrûmiyet değil bu nazire. **Âlemlerin sonsuzluğundan** değil, bizdeki ilânihaye coşku, âlemlerin tekerrürü hiç değil. Çünkü her şey, yaşam bile yeniden **örülecek** güçlü **bir dip akıntısıdır."**

(M.G'ye; imzasız / post restant)

Saygıdeğer yayın yönetmeni,

Hitabetimdeki bürokrasiyi garipseyebilirsiniz. Ancak, en son yıllar önce iş başvurusunda kullandığım bu yönelişe yurtsamadan olsa gerek, mektubumu "siz'e yazmayı uygun gördüm. Bir bakıma da çok uzak bir ülkede olunuz, aramızdaki mesafenin artışı haklılaştırdığından, gayri ihtiyari 'çoğul' bir dile yöneldim, diyebilirim.

Çağımızın teknik çoğaltılabilirlik imkânının söylemi içinde ilerlerken; mektubun kendini her daim biricik kılmak gibi bir gücü barındırmasındaki çelişki de itelemiştir beni çoğulluğunuza yazmaya. Aslında nasıl yazdığımı değil de, e-mail dururken neden, size bu ayki dergimiz ile ilgili malumatları bildirmek için mektuba yöneldiğimi açıklamam lazım, sanırım.

Galiba gönderinin içeriği, gönderileni de 'aynı'laştırdı, kaçınılmaz olarak. Ayrıca millerce uzaktayken, bir ekranın uçucu görüntüsüne kapılmaktansa bir elyazmasını elinizde tutarken duyacağınız övücü düşündüm, ve yazıya katılan büyü -başka- bir el, satırları sıralamaya başladı.

Bir süredir kafamı kurcalayan bir neden de kimselerin, birbirini anlamaya vakti olmadığı gibi, yazmaya da tahammülü olmadığıydı. Saat zamanının kölesi olan bizler, bekleyiş sürecinin ikirciğine katlanamadığımızdan, bir başka eyleme yönelmeyi daha akılcı bulduğumuzdan olsa gerek bilgisayar ekranının ışıltılı dünyasına hapsettik kendimizi. Beklemek, nevrotik bir kırılmaya dönüştüğünden beri iki satır yazıp bir tuşa basarak meramımızı beyan eder olduk. Mektubu yok etmedik ama onu, bir başka zaman algısalığında dönüştürdük.

Tüm bu gerekçeleri bir yana bırakırsam, sıra asıl derdimin beyanına gelecek. Gerçek şu ki, okumakta olduğum bir roman, beni bu vasıtaya yöneltti sanırım. Sahibini bekleyen büyük bir sarı zarf ile açılan roman, iç yazışmaların tümünün mektupla yapıldığı bir şirkette geçiyor. Yazışmaların dijital ortamda yapılması yasaklandığı için tek araç mektup. Ve bunlar da 8-10 yaşındaki ulaklarla ulaştırılıyor, sahiplerine. (Öyle imrendim ki, keşke biz de tek vasıta olarak mektubu kullansak ofiste, diye geçirdim içimden. Kimseden mektup almayalı, kaç yıl oldu sayamadım.) Özel bir sınavla 3-4 yaşlarında işe alınıp aylarca eğitilen minik ulakların, zarfı açmaksızın mektubun dış görünüşünden, içeriğini ve önemini kestirmeleri gerekiyor. Şirket çok büyük ve yazışmalar yoğun olduğundan, ulaklar enerjilerini yitirerek erkenden emekliye ayrılıyor.

Şirkete kızıp da yöneticilere dava açarlar mı, yani sert eğitim politikalarından geçtikten sonra ana-babalarını bile ihbar eden "1984"lü çocuklar gibi mi olurlar bilemiyorum, okuyunca göreceğiz.

Hiç hazzetmediğiniz halde, lafı uzattığım için özür dileyerek derginin içeriğini kısaca özetleyeyim:

100. sayımızın şerefine, ilk kez ilkelerimizden vazgeçerek promosyon vermeyi kararlaştırdık. Gönderen Enis Batur'da hepimiz hemfikiridik. Ancak yayınevi ile maliyet konusunda anlaşamadık. (Hiç değilse sayın Batur'dan mektubun hassaları ve saikleri ile ilgili bir metin koparmayı başardık.) Dolayısıyla bir başka kaynağa yönelerek Türk Dili dergisinin "Mektup" özel sayısından 500 adet sipariş verdik. Bugün yarın elimizde olacağını tahmin ediyorum.

Konulara gelince...

*Genel zihniyet dökümümüzü ortaya koyacağına inanarak, on yıllardır çuvarlarla mektup alan Güzin Ablâ ile bir söyleşi yaptık, ve en tuhaf mektuplarından birkaç örneği, semantik ve semiyolojik çözümlemelerle açımlayarak, avant-gard bir

mizampajla, metnin içine yerleştirdik.

*Sayın A.Ö. derginin kritik dosyasını hazırlayarak, mektup sözcüğünün kökeninden, mektup türünün bir yazın sanatı olarak gelişmeye başladığı XVII. yüzyıldan günümüze dek mektup türlerini inceledi. Esikçağda Cicero; modern çağda Voltaire, mektuplaşmaları mektup türünün şaheserleri olan Madam de Sevigne, Plinius ve Horatius'tan Kilise Babaları'nın bıraktığı mektuplara; manzum ve epik mektuplardan sanatlı nesrin klişeleşmiş özellikleriyle yazılanlara; Tanzimat sonrası Türk edebiyatında İ. Safa; Milli Edebiyat döneminde Z. Gökâlp, H.F. Ozansoy, K. Kamu; Cumhuriyet sonrası dönemde N. Fazıl, B. Rahmi, N. Hikmet gibi mektupları ile öne çıkan yazarlardan gezi notlarını ve gözlemlerini mektup şeklinde dile getirenlere; mektup tarzında hikâyelerden (*Bir Valide Tarafından*, *Yeni Gelinden*, *Halid Ziya*; *İmzasız Mektuplar*, *Halide Edip*; *Kalbe ve Aşka Dair*, *Yakup Kadri*; *Memlekete Mektup* Ömer Seyfettin); kahramanların karşılıklı mektuplarından oluşan romanlara (*Mutalâka*, *Sevda Peşinde*, *H. Rahmi*; *Bir Kadın Düşmanı* R. Nuri) ve yazarların arkadaşlarına gönderdiği özel mektuplara kadar akla gelebilecek her ayrıntıyı irdeleyen epey zengin bir dosya oldu.

*Mutat fikir teatilerimizin sonuncusunda, E. Nedret ilginç bir konu önererek babalardan (MŞE, A. Behramoğlu, E. Kongar) kızlarına yazılmış mektupların bir derlemesini yapabileceğini söyledi. Ve ertesi gün Atay'ın, kızına yazdığı mektubu getirip coşkuyla okudu. Hepimizin gözleri doldu, inanın kitaplarını okurken bu denli burkulmamıştık içimiz; bir kez daha ayrımsadık ki hayatın gerçeği, her zaman daha şaşırtıcı ve maalesef ki acı. Gerçi dergide okuyacaksınız ama size bir özet geçmeyi, Atay'ın anısını tazelemek olanağı olarak görüyorum:

"Sevgili Özgeciğim,

"..Bazı zamanlar, ağrılarım oluyor. Doktorlar bunun da geçeceğini söylüyorlar. Radyoterapi de iki hafta önce bitti. Doktorum, bir buçuk ay sonra çalışmaya başlayabileceğimi söyledi (...) Henüz biraz yorgun ve isteksizim. Fazla okumak, fazla gezmek gibi şeylere gücüm yok. Canım Özgeciğim bana daha sık mektup yaz olur mu? Babanın hasta olduğunu düşünerek, ondan bazen cevap almasan da gene yaz. Nelere yaptığını, neler okuduğunu, neler düşündüğünü ve neler hissettiğini hep yaz. Artık genç kız oluyorsun. Artık seninle daha çok şeyden söz edebiliriz. Bana bir de resmini yolla. Mektupla da olsa seninle konuşurum o zaman."

(Atay'ın mektubunun sonundaki "baştan savma yazma, olur mu?" ricasını kırmayıp dergideki yazılara büyük bir özen gösterdiğimizi de ayrıca belirtirim, efendim.)

*Küçük dosyalardan bazıları ise aşk mektupları; sinemada bir simge olarak mektup; R. Luxemburg, S. Birsell, A. Camus, A. Daudet, Y. Küçük, O. Fallaci, J. Voznenskaya, J. Joyce, S. Burak'ın mektuplarının seçkisinden oluşan literatürde mektup;

9 ayrı kopya yazılıp 9 ayrı kişiye gönderilmezse uğursuzluk getireceğine inanılan egsantrik mektubun mitomanisi; 'PS'den ve 'Hamiş'ten hiç hoşlanmayan Sait Faik'in bu belirteçlerin yerine 'Mektubumun Mabadi' nitelemesini önermesinden mülhem bir PS antolojisi; mektup dünyasının dolaylı üyeleri pul satıcıları, koleksiyoncuları, zarf üreticileri, mektup bıçağı tasarımcıları, kartpostallara poz veren mankenler; sapkın mektuplar; mahpus ve asker mektupları; post restant örnekleri...

*Gelen hikâyeler de gayet iyi; hatta birkaç yeni imza da katıldı aramıza. Edgar Allen Poe'nun Çalınan Mektup'u üzerinden filizlenen bir polisiye; şahsına yazılmış hiç mektup bulunmayan bir posta memurunun dramı; ömrü boyunca kendi posta kutusuna mektup atan, nihayetinde bundan büyük bir utanç duyarak intihar eden ve son mektubunu da nüshalar halinde komşularının kapısından iten yaşlı bir kadının trajedisi; hiç yüz yüze gelmeyip salt yazışarak evlenen çiftin hikâyesi; çılgınca aşık olduğu kadının evini bulabilmek için Posta İdaresi'ne giren gencin öyküsü; mektup ve dilekçe yazıcısının anıları; girdiği her eve bulmacamsı mektuplar bırakan hırsız; palimpsestin şiiri; sahibini arayan mektubun serüvenleri vs...

*Çiçekli pembe bir zarfın içinden çıkan bilgisayar ekranını, örgü tekniği ve felsefelerini, "Sanat yapıtı bir yıl ya da bin yıl yaşayabilir, ama maddi ölümün saati gelecektir. Hareket kalacak, madde kaybolacaktır," şeklinde ifade eden uzamcılık akımıyla sentezleyerek, foto/graf sayfamızı kotardık. Hologram benzeri öyle bir yanıltma tekniği uyguladık ki, simülasyonun yok olup, gerçeğin yani mektubun bir madde olarak sonsuza dek evrileceğini imleyen bir görüntü çıkardık ortaya...

*Bu ay yeteri kadar mektup gelmediği için, "okurlardan" sayfasına, posta merkezlerinde biriken tuhaf mektup örneklerini (tanrıya, ölümlere, dünyaya, meleklerle vs) kolajlayarak serpiştirdik.

*Editör yazısını takiben genç yazarların ağzına bir parmak bal çalarız düşüncesiyle Esendal'ın, kızına, Kâbil'den yazdığı 22 Nisan 1940 tarihli mektuptan şu alıntıyı koymayı uygun bulduk:

"...Öyle günler oluyor ki yazdıklarımı yırtıp artık yazmaktan vazgeçesim geliyor. Bazıları vardır ki iyi yazamadığının farkında değildir. Ben, farkında olurum ve sıkılırım. İyinin nasıl olacağını bilip de yazamamak hepsinden kötüdür. Kolaylığı olduğu için, kısa kısa şeyler yazmak isterim. Ancak hikâye kendiliğinden uzayacak olursa ne yapacaksın?"

*Kapak, yine her zamanki gibi tartışma konusu... Yırtılmış bir zarf şeklinde mi uyarlasak, ucu yakılmış bir mektup resmiyle mi kaplasak, Clouzot'nun "Karga"sından bir kare mi yerleştiresek, damgalı bir pulu mu büyütsek, yoksa "postacı kapıyı iki kere çalar"ı mı kayda geçirsek karar veremedik. Bir öneriniz varsa lütfen hemen mail atın!

İşte böyle...

Derginin derdine düştüm ve sizlerin halini, hatırını soramadım. Eşinizin sağlığı nasıl? Tedavi, öngörülen sonuçları veriyor mu? Hayırlı ve acil şifalar diler mektubuma son verirken hürmetlerimin kabulünü bilhassa rica ederim.

MM: Az kalsın unutuyordum; unutmak istediğimden olsa gerek. Çünkü bir süredir, tuhaf mektuplar alıyor, ve birilerinin beni yeryüzünden silmek istediğinden korkuyorum. Zira bunları bildik okur mektupları değil, marazi metinler. Aylar öncesince siyah zarflar ve tıpkı Simerenya, Ubormetenga, Ekotopya gibi bir yok-ülkenin (Usotlapnülogog), gizemli manzaraların resmedildiği pullarla gelen mektuplar, adeta Delfi Tapınağı'na kazınan şekillerle kotarılmış. Beni dehşetlere sürükleyen bu yok-ülkenin damgasını taşıyan pullar oldu ilkin. Pul, koleksiyonumu, babamın bir sinir krizi esnasında parçalamasından bu yana- bende (E. Batur gibi), bastırılmış bir isyan duygusunu sembolize ettiğinden, bu garip mektupların da bastırılmış bir nefret dürtüsüyle yazılmış olacağı sanısıyla onlarca sayfayı, haftalarca, geceyarıların dek deşifre etmeye çalışırken sanı, yerini sanrıya bırakarak giderek. Çıldırının anaforuna ramak kala çözümlediğim, yol dili, geçmiş tecrübelerin ışığında tercüme edebildim.

Yok-ülkeyi tersinden okuduğumda, mektupların da nasıl okunması gerektiğini keşfettim.

Gogol'ün paltosundan çıktıklarına göre (ben de kendimi hep paltonun içinde görme arzusunda olduğumdan), metinleri bir tür Rus lehçesiyle kaleme almış olmalıydılar. (Rus yazarlarını orijinal dilinden okumaya olan saplantılı tutkum, ilkin kez işlevsellik kazanmıştı.) Yanılmamıştım.

Ancak yanıldığım bir başka mevzu vardı: Kendi dilimden örtmece. Ortaklaşa yazılan ana mektup ve tek tek derdimi açımlayan mektupçuklar, hatamın anahtarı oldu. Farkındaymışçasına yazdığım öykülerde; aslında farkında git görünüp yanıltma oyunu yaparak kendimce eğlenirken farkındalığı hiç hissedemediğimi, belki de es geçtiğimi sari biçimde algıladım.

Edebiyatın geçirgen dünyasında, kurmacanın bulutsularının derinliğindeyken dipten gelen akıntıların, ne den buzul bir gerçeklik olarak yüreğime saplanabileceğini gösteren bana bu mektuplar. Bir kısmını size göndermemdeki temel neden, hikâyelerimdeki dip akıntıların; kendilerini yeniden örüp çoğaltarak ve hudut çizgilerini inisiyatifleriyle çizerek yepyeni metinler üretebilme yeteneklerini görmem için coşkusundan başkaca bir şey değil.

↓

O anda harika bir fikir geldi aklıma. Müthiş bir fikir. Mektubu yeni bir zarfa koyup, kapıcıya versem diye düşündüm. Hiç mektup gelmediği bir gün, bunu tekrar bırakabilirdi kapıya. Tekrar kullanım, hoş fikir.

Zor bir şey değil ki yapacağın. Her gün öğleden sonra benim posta kutuma bakacaksın; gelen mektupları alıp saklayacaksın. Niye? Boş ver niyesini. Sabahları gazeteleri bırakıyorsun ya kapıya. Evet?.. O gazetelerin içine koyacaksın benim mektupları. Anladın mı? Sabahları?.. Evet. Niye?.. Allah allah, öyle işte!.. Ben mektupları sabah okumayı seviyorum. Mektup okumanın vakti mi olmuştur... Olur. Sabahları mektup okumak daha tatlı olur. Her sabah gazeteyle mektup birlikte, tamam mı?.. Ya hiç mektup gelmemişse?.. Her gün mektup mu geliyor size Faruk Bey?.. O zaman sadece gazeteleri bırakacaksın. Bak, akşam geldiğimde posta kutumda mektup görmeyeceğim. Sabaha kadar saklayacaksın, tamam mı?.. Tamam.

Tamam, kapıcı efendi, biliyorum benimki züppelik. Biliyorum, burası Amerika değil. Burası İsrail değil. Burası Türkiye. Postacı ne zaman getirirse, o zaman okursun mektubunu. Mektup için posta kutusu yapmışlar. Açar, alır okursun. Ama kapıcı efendi, kahvaltıda mektup okumak, gerçekten çok tatlıdır. Bu zevki bir tatsan, sen de hastası olursun. Yabancı filmlerde görüp, imrenmiyor musun?.. Tamam, her gün mektup almadığım doğru. Ama ben elimden geleni yapıyorum. Tanıdığım herkese adresimi veriyorum. Bir iki satır bir şeyler yazsınlar diye diller döküyorum. Her gün çuvala mektup mu geliyor?.. Yoo. Ama suç benim mi? Suç benim değil ki...

O sabah mektup bakımından şanslı günümdü. Kapıyı açtım; gazetelerin üzerinde tam üç zarf. Üstelik üçü de, yurtdışından!..

En az ilginç görüneni açtım önce. Çalışmasına, konuşmasına, oturup kalkmasına, her şeyine sinir olduğum kuzenimden. Daktilo ile yazılmış mektubu yüzümü buruşturarak okudum.

Kuzenim Faruk'a:

Bildiğiniz gibi sonuna yaklaşmakta olduğumuz bu yüzyıl, moda konusunda beni fazlasıyla tiksindiren bir takım kolaylıklara sahne oluyor. Kişinin sahip olması gereken meziyetler nihilizmden nasıl da etkileniyor. Yani kötü etkileniyor. Amcanız, yani benim babam, yeni modayı takip etmem için, beni alelacele Londra'ya gönderdi. Öylesine güzel şeyler topladım ki, onları sizin de bilginize sunmak isterim. Bu gezimde, amcanız olan babam sayesinde, büyük bir moda evinin haberleşme müdürü olarak, paha biçilmez hazinelere giden çok sayıda gizli ve iyi korunan pasajın anahtarlarını elinde tutan bir beyefendinin yardımlarına mazhar oldum. Gördüm ki, açık seçik bir klasizm dışında başka bir çıkış yolu yok. Buna herhalde sizin de benim gibi bir itirazınız olamaz. Böyle bir kelimenin esinlendiği sıkıntıyı da artık yaşımız gereği görmezlikten gelebiliyoruz. Hayır, moda öldü demiyorum. İfade edemeyeceğim kadar aşırı bir zarafete boğulmuş durumdayız. Bilirsiniz, ben dağınık belirsizlikten daima kaçındım. Evet, klasik! Ama fantaziyle bezenmiş bir klasik! Bence fantazi klasiğin, gerçek klasiğin, doğuştan sahip olduğu bir meziyettir. Ayrıca klasizmin elle dokunulamayan cesur yönleri o kadar çok ki. Bu manevi gücü size sergilemek, topladıklarımı ayaklarınıza sermek için sabırsızlanıyor, tekrar yaşasın klasik diyorum.

Londra'dan sevgilerle.

Bu mektubu işyerine götürüp, bizim uyuz müdüre havale etmek üzere çantama attım. Sevgili kuzenimi bizim şirketten uzak tutmayı beceremeyecektik anlaşılan. Bir gün çağırıp, 'sen bu işi benden daha çok seviyorsun, daha çok layıksın bu mevkiye, al sana bütün hisselerimi devrediyorum, bedelsiz üstelik' diyerek bir güzel kandırsam enayi. Ama yapamam. Ben yapmam.

İki mektup kalmıştı geriye. Birinin üzerindeki el yazısı ne kadar güzelse, diğeriinki de o derecede çirkin. Güzel yazılı olanını seçtim. Yıllar önce küçük bir tablosunu satın alma gafletinde bulunduğum bir ressamdan. Ne zaman gitti bu adam yurtdışına?... Üslubunun zevzekliğini bir kenara bırakırsak, güzel bir mektuptu. Bu adamın iyi bir ressam olup olmadığına bir türlü karar veremediler. Ama kalem hiç de fena değildi bana kalırsa. İşte ikinci mektup:

Selam Faruk Reis!

Nereden başlasam, nasıl anlatsam... Önce maceralı bir yolculuk; sis yüzünden Paris yerine Cenevre'ye indik, üç-dört saat orada bekledik. Sonra Opera'ya yakın bir yerdeki otele varış. Otel çok merkezi, ama etraf porno dükkanlarıyla dolu... Galeriler, repesantlar geldiğimi haber almışlar, sabah baktım hepsi otelin lobisinde. Aman mösyö resimlerinizi biz sergileyelim; aman biz sizi Paris'te represente edelim.... Tabii bu işler aceleye gelmez; biraz düşüneyim dedim. Şaka bir yana, daha o işlere başlayamadık. Önce Van Gogh/Millet sergisine... Adam, yani bizim Van, konu aramak yerine, almış Millet'in tablolarını, gravürlerini, kendince yeniden yapmış. Niye olmasın. Tabii biz yapsak kıyameti koparırlar. Sonra M d'Orsay'da günü öldürdük. Rodin Müzesi'ne de bir merhaba dedikten sonra, G. Pompidou kapalı olduğundan müze koleksiyonu M d'art moderne'de sergileniyor, oraya yollandık. Müzeye doğru giderken, bir turist kalabalığı dikkatimizi çekti, o da ne! Meğer rahmetli Diana'nın kaza yaptığı yere düşmüşüz. Çiçek bırakanlar, yazı yazanlar... Türbe mübarek! Yirminci yüzyıl sanatını da iyice bir hatmettik. Louvre bildiğin gibi. Ama oğlum müzeler biz görmeyeli okul olmuş. Anaokulu öğrencilerinden üniversitelilere bütün sınıflar derslerini müzede yapıyorlar. Zaten etraf çocuktan geçilmiyor. Çocuğunu alan müzeye kapağı atıyor. Bir de sıkılmasınlar diye türlü numaralar... İlerde bu çocuklardan müze anarşistleri çıkacak, korkarım. Doğru dürüst yürüyemeyen çocukları bir Rodin heykelinin başına toplamışlar, haydi çizin diyorlar. Pes doğrusu. Çekik gözlüler yetmiyormuş gibi, bir de çocuklar, müzeleri gezilmez kılıyor. Ben sadece bizim otelin civarı seks bölgesi sanırken, gittiğim her mahallede benzer manzaralarla karşılaşmayayım mı! Etraf fahişe kaynıyor; bizde bile bu kadar aleni değil bu olay... Ayrıca bu Fransızların öpüşme, koklaşma huyları da fena. Kuyrukta beklerken, yemek

yerken, sürekli bir öpüşmedir gidiyor. Sokak ortasında böyle şeyler yapılmaz, gidin evinize filan desen, hangi birini ikaz edeceksin; genci, yaşlısı, hepsinin aklı fikri o işte. Bizim gibi yani. Sevdim ben bu işi!

Ben de mektubunuzu sevdim ressam beyefendiciğim. Yeni bir sergi açar, ödemede biraz kolaylık gösterirseniz, alacağım bir resminizi daha. Bu mektubun hatırına.

Geldik üçüncü mektuba. Onu en sona bırakmakla akıllılık etmişim. Tam tahmin ettiğim gibi en keyiflisi çıktı. 'Ben mektubun iyisinden anlarım' diyebilir miyim?.. Evet, diyebilirim. Eski okul arkadaşım, yeni içki arkadaşım, bir iş için Moskova'lara gitmiş, beni de ihmal etmemiş. Aferin. Düşünceli çocuk. Mektubun baş kısmındaki mutak kûfürleri atladım okurken.

Ne haber Faruk.(...)

Sana ne yazayım ben şimdi. İşten hayır yok. Elimde kimlik kartı, dolanıyorum. Burada, bira kutusu kimlik kartı. Bir kutu biran varsa, tamam, kimse ilişmiyor sana. Elinde bira bir köşede dur, iki dakika içinde orası açık hava barı. Yanına geliyorlar, konuşmak yok ama. Herkes sessiz sedasız içkisini içiyor. Her şeye stampa vuruluyor. Herkesin elinde bir stampa. Asık suratlı, şişman kadınların hepsinin elinde bir stampa.

Niye geldin? Rusya'yı tanımak istedim. Burası Rusya değil ki! Burası domuz ağılı. Bu laf da Gorki'ninmiş, iyi mi!.. Metro kapıları giyotin. Yakalanırsan doğru kemik hastanesine. Senin istediğin astronot elbisesini buldum. Almadım ama. Satıcı kadın ikiyüz dolar istedi. Sen hayatında ikiyüz dolar gördün mü dedim. Kadının ses tonundan korktum, oradan tüydüm hemen. Zaten adamlar aynı dili konuşup, 15 dakikada anlaşıyorlar. Ama bir KGB kimliği aldım senin için. Koyu turuncu devlet kağıdından. Fotoğrafını yaptırdın mı tamam.

Öldürebileceğin kişiye borcunu ödeme, seni öldürebilecek olana borcunu öde. Burada yeni adet buymuş. İyi mi?..

İyi. Gülerек okudum, sevdim bu mektubu. Niye? Bilmiyorum niye. Aslında iş icabı gördüğüm yerler. Gitmişliğimiz var. Bu lafları duymuşluğumuz var. Benzer şeyleri yaşamışlığımız var. Gene de sabah sabah içim şenlendi, inşirah derler hani ondan; bir tebessüm oturdu yüzüme.

O anda harika bir fikir geldi aklıma. Müthiş bir fikir. Mektubu yeni bir zarfa koyup, kapıcıya versem diye düşündüm. Hiç mektup gelmediği bir gün, bunu tekrar bırakabilirdi kapıya. Tekrar kullanım, hoş fikir. Ama bizim kapıcıya nasıl anlatacaksın?.. Anlamaz dedim, vazgeçtim.

↓

Transandantal

Sibel K. Türker

Ben seni izliyorum.
Seni görüyor ve
hissediyorum. Aşk'ın
mesafesi yaşamla ölüm
arasındakinden bile
kısadır. Uzaktayım; ama
sandığın kadar değil.
Yakınındayım; ama yanı
başında değil. Böylesi
güzel, böylesi daha iyi.
Artık penceredeyim,
pencerendeyim,
bilmecen olacağım.
Beni ararken uykun
merakının içinde eriyip
yok olacak. Seni
sevdiğimi değil,
kaydettiğimi
söylüyorum.

28 Haziran 2000

"Seni seviyorum" dedi mırıldanarak.

"Seni biliyor ve kabul ediyorum" dedim, başımı çıplak boynuna gömerek.

Hayat bu kez kırılmamıştı, tek ve uzun bir hikaye gibiydi ve zevkten oluşmuştu. Güvenlikteydim, bunun ne kadar süreceğini bilemezdim; ama şimdi, üzerime tam oturan güzel bir pantolon giymiş gibi hissediyordum. Kemere ihtiyacım yoktu, hata şemsiyeye, şapkaya, vitamin ilaçlarına, boğazlı kazaklara, yanık merhemlerine, gargaraya, her gün bir elmaya vesaire... Ya da şöyle söylemeliyim: O beni içinden atmadıkça ben teslim olurdum ve bundan gocunmazdım. Mutluluktan utanmazdım demek istiyorum, mutluluk hiç yorulmamaktır. Ve ben tembel biriyim, daha ne isteyebilirim? Kırk sekizinci sigaramı yakarken, parmaklarımla göbek deliğini okşadım, kıkırdadı. Güzel bir göbek deliği idi, iyi düğümlenip kesilmiş. Bu mükemmel çukuru becerikli bir hemşireye borçlu olduğumu düşündüm. Çünkü bazı göbek delikleri dışbükeydir, fırlamış hasta gözler gibidir ve hafiften midemi bulandırır. Sevgilim laciverti, binlerce yıldız barındırıyordu, ucu kırık yıldızları gözlerinde saklarken, aşktan hafifçe canı yanıyordu. Ben ona bakıyordum, şimdilik Tanrıyla konuşmama gerek yoktu. Tanrı, bu güzelim, ısıtılı beyazlıkta, bu baygın kokulu, esintili saçlarda zuhur etmişti. "Bana inanacaksın" dediği günleri düşünüp gülümsedim. Hayat, yeniden kırbaçlamak için makul bir ara verir miydi, yaralarımızı kapatması harika bir vuruşun gerektirdiği o kusursuz zemini sağlamak için miydi? İşte yine düşünmeye başlamıştım; çünkü ne yaparsam yapayım yolun asla bitmeyeceğini biliyordum. Çünkü annemin dediği gibi, yaramazlığa kabiliyetim vardı. Şimdilik burada duraksamam hiçbir şey ifade etmezdi; bedenim hareketsizliği ya ruhu azdırır ya da aklı. Hayatın zalimliği mükemmel kurbanları gereksinir. "Bana ihtiyacı var" derken, dudaklarımı kıkırdattığımı gördü sevgilim. Ne olduğunu sordu, bir şey olmadığını söyledim. İçinden az önce ayrıldığım korunak beni tekrar çağırıcaya kadar korkmaya ve korkumu tanımamaya devam ettim. Tatlı bir uyku omuzlarımı yastığa çekerken, bir çocuk olduğumu hatırladım yine. Yalnızca rüyaların içinde uyuyabilen bir çocuk...

Uyandığımda yanımda yoktu, çoktan gitmiş olmalıydı. Öyle ya, o benim gibi serseri değildi. Bir işi, mesai saatleri, öğle tatili, kartviziti ve bolca telefon trafiği vardı. Yatağın boş tarafına kolumu uzattım, neden hep böyle yaparız? Çoktan soğumuş olduğunu bilerek yine de örtünün altında kalmış olacağını umduğum son bir ılıkık aradım, yoktu. Saate bakınca birden doğruldum, öğleyi geçiyordu. Bir sigara yaktım ve duş'a girdim. Evet, bunu hep yapardım, evet sigaram hep sönerdi ve evet, bu bir aptallıktı. Ama vazgeçemiyordum. Sonra bir kahve hazırladım kendime. Keyifliydim, telefon çaldı. Akşama ne yemişim? Çin Lokantasından paket yaptırıp getirse olur muymuş? "Uyar" dedim, ahizeye yapışan nemli dudakları arkadaşlarından kaçırdığı o dolgun büzülüşle bana küçük sırlar söyledi ve 'Hoşça kal' kısmına geldiğinde uzaklaşarak, az sonra herkesin olabilecek cümleleri söylemeye hazırlanır gibi kıvrılıp yön değiştirdi. Ben bütün aptal aşıklar gibi ahizeyi öptüm, 'Ahize ismi bir kadını çağırıştırıyor' diye düşündüm. Ahize, sevgilim... Galiba saçmalıyordum. "Evet" dedim kendi kendime, "Şimdi ne yapıyoruz? Aşağı inerek en yakın markete gidiyoruz, birkaç bira ve çerez alıyoruz. Günlük gazete, belki bir iki dergi..." "Girişe doğru yürüyüp ayakkabılarımı giymek için eğildiğimde, pantolonumun ön cebinden düşerek 'çlink'

sesini çıkaran altın renkli küçük anahtarı elime aldım, bir de posta kutusuna bakmam gerektiğini anladım. Kendini bana hatırlatmış olmasına bir anlam yüklemiştim yine, bir haber, bir çağrı, iyi bir şey olmalıydı. Ben onun gibi zarif, altın renkli, küçük bir anahtar olsam, gecikmiş su ve elektrik faturaları, kredi kartı faiz bildirim kağıtları için kılımı kıpırdatmazdım. Çünkü sahibi de kılımı kıpırdatmıyordu ve güzel anahtarlar güzel şeyleri bulmamız için vardılar. Posta kutusundan tek bir zarf çıkmıştı, bir de yakınlarda hizmete girmiş bir kebab salonunun el ilanı. Zarfı elime alınca heyecanlandım birden; sarı, alelade, ince bir zarftı. Üzerindeki ismi birkaç kez okuduğumu anımsıyorum. Şöyle yazıyordu: Sn. Aşkın ADAM İlk anın şaşkınlığıyla, 'ne ilginç isimler var' diye düşündüm, 'gazetelere geçecek cinsten'. Mektubun bana olmadığını anlamamın verdiği hayal kırıklığıyla birlikte zarfı incelemeye devam ediyordum. Yanlış bir adrese geldiğini düşündüğüm bu talihsiz mektuba bakarken, üzerinde herhangi bir adres olmadığını fark ettim. Yanlış mektup yanlışlığıyla kalacaktı besbelli, onu sahibine ulaştırmam mümkün olmayacaktı. Sonra birden aklıma, bunun arkadaşlarımdan birinin şakası olabileceği geldi. Tabi ya, oyuna geliyordum, başka ne olabilirdi? Merdivenleri çıkarken, şimdiden bana ait olduğunu kabul ettiğim zarfın ağzını yırtmaya çalışıyordum. Bu sırada elimdeki poşetlerden biri düştü, şam fıstıklarının yarısı merdivenlere saçılırken ben, bununla ilgilenmeyip elimde tuttuğum kağıdın ilk satırını okumaya başladığımı fark ettim:

Ben seni izliyorum. Seni görüyor ve hissediyorum. Aşk'ın mesafesi yaşamla ölüm arasındakinden bile kısadır. Uzaktayım; ama sandığın kadar değil. Yakınındayım; ama yanı başında değil. Böylesi güzel, böylesi daha iyi. Artık penceredeyim, pencerendeyim, bilmecen olacağım. Beni ararken uykun merakının içinde eriyip yok olacak. Seni sevdiğimi değil, kaydettiğimi söylüyorum. Tuvalde gezinen parmakların gözlerimin hızına asla yetişemeyecek. Zihninden geçenlerin şiddeti seni dağıtarak uzaklaştırıyor. Oysa ben sana odaklanmış gözlerimden geçen her kareyi acelesizce beynime yazıyorum. Çünkü tembelsin, çünkü ağır ve acemisin. Donuk ve ritimsiz bir film gibi izliyorum seni. Aşk arka pencerede. Aşk, dikkatsiz oluşumuzun bu kez kaçırmadığı bir şeye dönüşüyor. Tadına varabilecek misin? Bul diyorum.

Ürpermişim. Bunun hayvan arkadaşlarımdan birinin şakası olması ihtimali duruyordu; ancak zayıflamıştı. Neden bilmiyorum, yetenekli herifler vardı içlerinde; ama böylesi... Bir korku filminin içindeymişim gibi hissediyordum. Kahramanımızın hayatı yolunda gitmektedir, ta ki... Üç nokta. Film tanıtımlarında bile böyle yazar. Birden, mektubun benden önce burada oturan kişiye yazılmış olabileceği geldi aklıma. Öyle ya, buraya taşınalı bir ay bile olmamıştı henüz. Sevdiğim kadın bulmuştu bu evi, ona yakın sayılırdı. Depoziti ve ilk ayın kirasını da benden habersiz ödeyivermişti. Diafonun düğmesine basıp kapıcıyı çağırdım. Ona benden önce burada

kimin oturduğunu sordum.

"Süleyman Yemişçi diye biri oturuyodu abi"

"Kimdir, necidir?"

"Valla karısı, iki de çocuğu vardı. Ticaretlen uğraşıyomuş. İfla etti dediler, haciz felan geldi. Apar topar çekip gittiler."

"İlginç biri miydi?"

"Nasıl abi?"

"Tamam, boşver."

Eveet. Süleyman'ın Aşkın Adam olma ihtimali oldukça zayıftı. Dolandırıcı herif veya basiretsiz tacir isimleri ona daha çok yakışıyordu. Ortada olan bir şey vardı ki, o adam büyü ihtimalle bendim, ne yazık ki. Bu acayip mektubun adresi bendim ve mektubu yazan kişi beni bir şekilde tanıyordu.

Bunları düşünerek mektubu elimde evirip çevirirken kapı çaldı. Elinde paketlerle sevgilim, bir ışık demeti gibi kapıdan içeri süzüldü. Bir an onun olabileceğini düşünerek gözlerin endişeyle baktım. Ama hayır, her şeye rağmen teslim etmem gereken hakikat şuydu ki, sevgilim hayal gücü ve yeteneği kadar bir kadındı. Hem böylesine doludizgin yaşarken böyle bir şey neden gerek duysundu ki? Neşeli davranmaya çalıştım, ancak kadınlara özgü o derin sezgiyle ters giden bir şeyler olduğunu hemen fark etmişti. "Bir şey yok, sana öyle geliyor" cümlesi elli kez tekrar ettim. Şimdilik ona bir şey söylememeye karar vermişim. Gece boyunca kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi kırılganlığı ve camdan kalplerin hikayelerini dinlerken beş tan bira devirmişim, daha da içmek istiyordum. Sevgilim pes edip yatmaya gittiğinde, ışıkları söndürüp salon penceresine yürüdüm. Pancurları hemen hiç kapatmadığımızı, tı perdelerin ise genelde iki yana çekili durduğunu o an fark ettim. Öylesine kendimizle ilgiliydik, dünya öylesine dışımızda kalmıştı ki; ne kimseyi tanıyorduk, ne de bir çift gözün bizim bu denli ilgilendiğini fark edebiliştik. Aşk, hayata karşı tip bir tedbirsizlik ve ihmal haliydi. Her şey gözünüzden kaçardı ve belki de mutluluk denen şey tam da buydu. Kimse sizin bak alanınıza giremezdi, çünkü korunmuştunuz. Bu mahremiyet aşkın saflığını derinleştirirdi. Ve siz yanlışlıkla birilerinin gözünü girdiyeniz bu dikkatsizliğinizin bedelini ödersiniz.

Karşı apartmanlara uzun uzun baktım. Pencereimin tam karşısında, onar katlı dört bloktan oluşan Huzur Site duruyordu. Sitenin ismi bile, içinde bulunduğum durum trajikomik bir hale getiriyordu. Büyük ihtimalle, gecenin saatlerinde çoğu dairelerinin ışıkları sönmüş ve uykuya dalmış görünen Huzur Sitesinde, huzursuz bir çift göz beni yakalayarak kendi dünyasına almıştı. Tuhaf bir tiksinti duyduğum titriyordum. Yatağa uzanıp, sevgilimin düzenli solukları dinledim bir süre. Rahatlamışım, meseleyi çok abarttığımı düşündüm. Yalnız, işi gücü olmayan, belki hatta mutlaka kaçık, orta yaşlı ve çirkin bir kadının hayallerinin nesnesi olmak beni böyle çileden çıkarmamalı, gülüp geçmeliydim. Bununla düşünerek uyumaya çalışırken, sevgilim uykusuna mırıldandı: "Aşkım" Kelimenin son harfi m miydi, i

duymuş muydum? Ya n harfiyse? Öyle olsa ne çıkardı? Son aylarda transa geçip de bir tabloyu ortaya çıkaramayan beceriksiz bir ressam bozuntusu için fazla iddialı olmaktan başka neyi çağırıyordu ki bu kelime?

İçtiğim biralara etkisiyle uykuya dalarken, göz hapsinin cezaların en beteri olduğunu düşünüyordum. Ve insan suçunu bilmezse, cezaya katlanamaz. Sabit, delici bakışlar neden sizin peşinize düşmüştür, bilmeniz gerekir.

2 Ağustos 2000

Sedat, kolundaki serum şişesine aldırmadan yatağımın üzerine eğildi.

"Ohoo... Sen günlük yazıyorsun be oğlum, ben böyle demedim ki."

"Başka türlü yazamıyorum, ne bileyim?"

"Tamam tamam. Ben çalışırım üstünde. Sen bildiğin gibi yaz."

Sedat oda arkadaşım. Kendisi, gecenin bir vakti تنها bir sokakta, filmlerini ahlaksız bulan aşırı bir siyasi hareketin iki üyesi tarafından bıçaklanarak hastaneye kaldırılan ünlü bir yönetmendir. Ben, yoğun bakımdan çıktıktan sonra alındığım 103 no'lu odada ikinci günümü tamamladığımda geldi. O bir hikaye arıyordu, bende ise bir hikaye vardı. Muhteşem buluşma gerçekleşmişti. Bence ikimizin de hali içler acısıydı, fakat o bu durumda bile ellerini hareketli bir kameraya dönüştürerek, çekeceği filmin ilk sahnesini, altına lavman sürülen bendenizin acılı ve çaresiz yüzünde bulmuştu.

"Önce gülleri girelim" dedi.

Cam vazoda duran bir buket beyaz güle dönüp baktım, gözlerim doldu.

"Ne diyorum, bak. Filmin adı Arka Pencere olsun. Hitchcock'un anısına saygıyla diye bir yazı koyayım. Afisleri şimdiden görebiliyorum. Bir hayat ancak bu kadar bir filme benzer."

"Dalga geçme"

"Ciddiyim ya. Sen bilmediğin için bu işleri..."

Başımı sallayıp tekrar defterime eğildim:

Sonraki günler pencerenin önünde geçti. Huzur Sitesinde beni huzursuz eden gözlerin sahibini aradım. Bütün katları, bütün evleri ve içinde oturanları tek tek tanıdım. Ayça isminde, altı yaşındaki küçük kızla birbirimize el sallardık. 18 numarada oturuyorlar. Bakıcısı genç kadın gittikçe daha açık seçik giyinmeye başladı. Diğer dairelerde de aradığım eşkalde birini bulamadım. Bütün gün pencerenin önüne çektiğim koltukta oturuyor, bira içiyorum. Ara sıra, posta kutusuna bakmak için aşağı indiğim oluyor. Başka mektup yok; yok çünkü beni delirtmek istiyor. Yemi bir kere attı. Geceleri de aynı şekilde, ışıkları kapatarak oturup karşı binaları gözliyorum. Sevgilim bu duruma daha fazla dayanamadığını söyleyerek beni terk etti. 12 numaralı dairede oturan genç çift sürekli kavga edip sonra sevişiyor. B Blok 16 numarada oturan beyaz fanilalı, göbekli, iriyarı adam akşamları balkonda mangal yapıp rakı içiyor.

Harika karpuzlar kesiyor bir de. Karısı çok genç ve çok güzel, bu adamda ne bulduğunu bilmiyorum. Birinci ayın sonunda, akşamüzeri kapı çalınıyor. Uyuşmuş bacaklarımı zorla sürükleyerek açıyorum. Göbekli, iriyarı ve fanilalı adam kapıyı iterek içeri giriyor. Küfrettiğini duyuyorum, boğazıma sarılırken hala şaşkınım. "Pis röntgenci, namussuz. Karıma ha?" İki el silah sesi. Yığılıyorum...

Kapıcı tarafından getirildiğim hastanede üç gün yoğun bakımda kaldığımı sonradan öğreniyorum. Kapıcı ve karısı iki kez ziyaretime geldi. Hayatımı onlara borçluyum. 103 no'lu odaya çıkarıldığım gün, kapıcının yanında tanımadığım, mahcup görünümlü bir adam da vardı. Kapıcı kendisinin apartmanımızın 12 numarasında oturan Feridun Sayılğan olduğunu söyledi. Genç adam gülümseyerek omzumu tuttu. Başıma gelenlere çok üzümüş olduğunu ekledi. Birkaç dakika havadan sudan konuştuk, kapıcı sigara içmek için aşağıya indiğinde, Feridun'un kendini anlatma çabaları sonucu şunları öğrendim:

Feridun, 1965 Kayseri doğumludur. Yöneticiye verdiği ikametgah bilgilerinde, meslek hanesinde 'müzişyen' yazmaktadır ki, genç adam kendisine gönderilmiş olduğunu bildiği 'Çok Özel' bir mektubu aramakta, kaybettiği için kapıcıya sitem etmektedir. Feridun bir kaset hazırlığı içindedir ve sanat camiası içindeki adı Aşkın ADAM olacaktır. Prodüktörüyle bu karara varmışlardır. Acid, etnik caz, hip hop ve new age tarzlarının bir karışımı olan albümün adı da hazırdır: Transandantal. Feridun'a yan sitede oturan bir arkadaş- ki kendisinin de bir şiir kaseti ve Ateş Böceği adında bir tv programı vardır- tarafından , albümde okunacak bir metin bırakılacaktır. Arkadaşı o gün cd ve kaset tanıtımı için büyük bir alışveriş merkezine yetişmek için evden çıktığında bizim apartmana da uğrayarak, metni posta kutusuna bırakacaktır. Ve Feridun'un söylemediği, ancak benim talihsizliğime bir alt yazı olarak geçtiğim şu olay meydana gelecektir: Acelesi olan arkadaş, mektubu 12 numara yerine, yanlışlıkla benim daireme ait olan 21 no'lu posta kutusuna bırakır. Ben bunları düşünürken, Feridun sormaktadır: Bir kopyası ve meşgul arkadaşın aklında bir kelimesi dahi bulunmayan bu mektubu görmüş müyümdür acaba? Cevabım, "Maalesef hayır" dır.

Bütün olup bitenler bundan ibarettir. Bundan bir film çıkar mı bilmiyorum, Sedat çıkacağını söylüyor. İzlenme rekorları kırmış.

Ben, terkeden sevgilimin nezaketen gönderdiği beyaz güllere bakıyorum. Birini alıp koklamak isterken elime diken batıyor. Sıçramamla birlikte, serum şişesinin zemine düşen sesini duyuyorum. Hemşire beyaz sabonlarıyla gelip, elini dudaklarına götürerek hissettiriyor. Eve gitmek istiyorum. Biralaramı alarak koltuğun üzerine oturup evleri gözetlemek istiyorum. Fanilalı adam hapiste. Karısı eve erkek alıyor mu acaba? Bilmek istiyorum...

↓

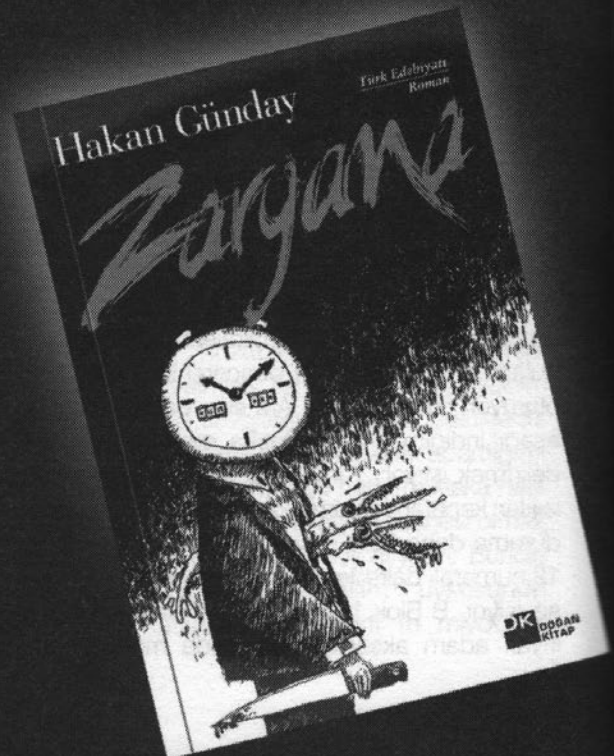
Hakan Günday

Bir gün
bütün insanlar
Zargana'ya...

bütün kentler Berlin'e...

bütün âşıklar Betty'ye
benzeyecek.

DK
DOĞAN
KİTAP

Bölümün Troyalıları

Troya'da gerçekten akıl dışı bir şeyler var. Giderek yükselen ve sonunda doruğa ulaşan bir akıl dışılık. Öyle bir akıl dışılık ki, ilişkiye geçen herkese yatkınlığına göre derece derece bulaşan bir hastalık gibi. Bunun belirtilerine ilk yirmidört bölümde de rastlanıyor.

Aziz Bay Schliemann,

Son bir yıldır hakkında bilimsel tartışma sınırını da aşarak hakarete varan yazılar çıkan ve en son olarak *Journal of Archeological Survey*'de açıkça sahtekarlıkla suçlanan birisinden, kişiye özel bir mektup almak sizi şaşırtmıştır sanırım. Hemen açıklayayım ki mektubumun kendimi ve tezimi aklamak ve bu konuda uluslararası etkisi olan değerli bir araştırmacının desteğini sağlamak gibi bir amacı yoktur. Mektubumu *Journal*'da ya da herhangi bir yayın organında yayımlamanızı talep etmiyorum, hatta bunu yapmamanızı özellikle rica ederim. Bu konuyu, ki beni bütün bu tartışmaların sonunda üzüntü ve umutsuzluğa düşürmüştür, kesinlikle kapadığımı ve hiç bir saldırıya cevap vermeyeceğimi bilmenizi isterim.

Bütün bunlara rağmen size neden bu mektubu yazdığımı merak etmeniz doğaldır. Açıkça söyleyeyim ki kendi üniversitemdeki meslektaşlarım da dahil olmak üzere, Ilyada'nın 25. bölümünün varlığına kimsenin inanmaması beni derin bir yalnızlığa düşürmüştür. Kendi deneyimlerinizin size bu duyguyu fazlasıyla tattırdığını çok iyi biliyorum. Ancak size, belki de gereğinden fazla samimi bu mektubu yazmamın asıl nedeni bu değil. Doğrusu Troya'yı bulmadan önce Yunanistan'da Akhalar'ı aramanız ve bir köyde Penelope ve Odysseus isimli insanlarla karşılaşınca coşkuya kapılarak, köy meydanında halka Odysseia'nın 22. bölümünü ağlaya ağlaya okumanız beni çok etkilemiştir. Köy halkının size nasıl bir tepki gösterdiğini bilememekle birlikte, genel köylü tavrının her yerde kabaca benzer olduğunu dikkate alarak tahmin edebiliyorum.

Amacımın bana saldıranları -bu terimi kullanmamda bir sakınca görmediğinizi umarım- köylülükle suçlamak olmadığına kesinlikle emin olmanızı dilerim. Size yazmamın gerçek nedeni bilimsel bir keşif yapma heyecanının ötesine geçerek, ister istemez Ilyada'nın insanları için heyecan duyduğuna inandığım bir kişi olmanızdır. Bilimin özneliliği ve nesneliliği konusundaki o çok eskimiş tartışmaya girmeyeceğim. Ancak üzerinde çalıştığınız insanlar için endişelenmek, onlara sevgi duymak ve giderek savaşın bir parçası olmak, o çok kutsal bilimsel tavırdan açık bir sapmadır. Bu bağlamda sizin de benim gibi bilimsel açıdan sakıncalı bir konumda olduğunuzu düşünüyorum. Ve bu nedenle Troyalıları yönelik duygularımı ancak sizin anlayabileceğinize inanıyorum.

Troya savaşının bana her zaman büyük bir heyecan verdiğini itiraf etmeliyim. Ilyada ile ben de sizin gibi çocuk yaşta tanıştım. Sizden farklı olarak ben önce çizgi romanını okudum. Sonra radyo tiyatrosunda dinledim, filmini gördüm ve nihayet aslını okudum. Hepsinde de nefesim kesildi, gözlerim doldu. Kendimi hep Troyalıları yakın hissettim. İlk sıralar bunun sebebi neydi, kestiremiyorum. Onlarla aynı coğrafyayı paylaşmaktan doğan naif bir tavır mı, yoksa savunma savaşlarının her zaman daha saygıdeğer olduğuna ilişkin bir sezgi mi? Belki de tanrısal torpilli Akhilleus'a karşı insan Hektor'dan yana olmaya zorlayan bir içgüdü. Her neyse, bir şekilde başlayan bu taraftarlığım hep devam etti. Yaşım ilerledikçe zayıflamak bir yana, giderek şiddetlendi. Destanın bu şekilde bitmesini artık kabul edemez hale geldim. Hektor ölüyor ve gömülüyor, o kadar. Hepsi bu. Bu yarım kalmışlık duygusunu tanır mısınız bilmiyorum Bay Schliemann, biz çok iyi tanırız. Bu duyguyu tanıyanları, binlerce yıldır aynı kaderin soğukkanlılıkla tekrarlandığına

inandırmak zordur. Benim için de çok zordu. Destanın 24 bölümde tamamlandığına asla inanmadım.

Bir Pers metninde İlyada'dan bazı parçalara rastlamam, bilim çevrelerinde ciddiye alınması mümkün olmayan bir hayalcilik olarak nitelendirildi. Bu kadar akıl dışı bir iddianın tartışmaya değmeyeceği söylendi. Troya gibi acınacak derecede küçük bir sitenin fethi üzerine yüzlerce yıl sonra destan yazılması çok mu akıl içi sizce? Savaşa Etiyopyalılar ve var olmadığını artık bildiğimiz Amazonlar gibi uzak toplulukların katıldığını iddia etmek. Dünyanın merkezi Roma'nın kuruluşunda bu küçük şehirden izler aramak. Binlerce yıl sonra doğulu bir hükümdarın batılı bir dinî otoriteyle Troya kanalıyla ilişki kurmaya çalışması. Bunların akılcı tavırlar olarak nitelendirilmesi mümkün mü?

Troya'da gerçekten akıl dışı bir şeyler var. Giderek yükselen ve sonunda doruğa ulaşan bir akıl dışılık. Öyle bir akıl dışılık ki, ilişkiye geçen herkese yatkınlığına göre derece derece bulaşan bir hastalık gibi. Bunun belirtilerine ilk yirmidört bölümde de rastlanıyor. Daha 20. bölümde

"Taşkın canlı Troyalılar, korkmayın Peleusoğlu'ndan ben ölümsüzlere karşı bile savaşırım sözle. Ama kargıyla savaşmak zor iş, tanrılar bizden çok üstün."

diye yakınan Hektor, 22. bölüme gelindiğinde umutsuzluğunu bir direniş gerekçesine çevirerek, kendisi ve halkı adına deliliği ilk adımını atıyor:

"Eyvah! Demek tanrılar ölüme çağırıyor beni. Yiğit Deiphobos'u ben yanımda sanıyordum, aldattı beni Athene, surların içindeymiş o. Artık uzakta değil kara ölüm, ayağımın dibine geldi, kaçamam ondan Öteden beri bunu koruyorlardı demek Zeus'la oğlu, okçu tanrı, oysa eskiden beni nasıl korurlardı. Gene de kıyasıya dövüşmek düşer bana, bir yiğitlik göstereyim de öyle öleyim, duysun gelecekteki insanlar bile."

Bu ölümün Troya halkını nasıl sarstığını herkesten iyi bildiğinize kuşku yok. Avluda ağlaşan halkı, Priamos'un

"Ciğeri beş para etmez keratalar, çekilin karşımdan. Size kendi evinizde yas veren şey yok mu, ne diye başıma dert olursunuz burda?"

diye kovalamak zorunda kaldığını hatırlarsınız. Ya da cesedin şehre getirilişinde yaşanan cehennemi tabloyu:

"Böyle dedi, kent yerinden oynadı durmadı bir tek erkek, bir tek kadın, dayanılmaz bir yas çökmüştü hepsinin içine Kapılar önünde karşıladılar ölüyü getireni,

sevgili karısıyla ulu anası en başta, atılıyorlardı, yola yola saçlarını, güzel tekerlekli arabanın önüne, başına sarılıyorlardı Hektor'un. Çevrelerinde kalabalık hüngür hüngür ağlıyordu. Yaşlı Priamos arabasından seslenmeseydi halka, gün batıncaya dek ağlayacaklardı kapılar önünde."

Ve final, cenaze töreni:

"Bir mezar tümseği olunca toprak, kabara kabara, gerisin geri döndü hepsi kente, toplanıp bir güzel kutladılar çok ünlü şöleni Zeus oğlu kral Priamos'un sarayında. İşte böyle yapıldı atları iyi süren Hektor'un cenaze töreni."

Antik gelenekleri düşünerek tebessüm etmeyin lütfen. 25. bölümün parçalarını bulana kadar ben de durumun farkına varamamıştım. Ama artık biliyorum. Tanrıların terkedişi Hektor için ne anlama geliyorsa, Hektor'un ölümü de Troyalılar için aynı şeydi. Terkedilmişlik ve umutsuzluk onlar için toplu çıldırmanın başlangıcını oluşturuyordu, bilinçle seçilmiş bir çıldırmanın.

"Önce toplandılar agorada avaz avaz bağlamak için sövmeye geniş göğüslü Akhalar'a doya doya" (...)

"Erkekler parçaladılar arabalarını hiç konuşmadan birbirleriyle Oysa kaç kere binmişlerdi onlara, savaş alanlarına ulaşmak için Yüreklere ağızlarına gelmişti Akhalar'ın güneşte parlayınca hepsi işte onlara hiç acımadan paramparça ettiler, kırdılar tekerleklerini" (...)

"Kadınlar erkeklerinin tolgalarını geçirdiler başlarına sonra sıyırdılar giysilerini ince belli bedenlerinden Çıktılar kutsal İlion'un surlarına, sıra oldular durdular çıplak gövdeleriyle Akhalar'a ve güneşe karşı."

Bunlar oldu. Bunlar olduğu için de İlion kutsal oldu. Sanıyorum Troyalılar ne yaptıklarını biliyorlardı. Birbirleriyle hiç konuşmadan ama diğerlerinin de ne düşündüğünü çok iyi bilerek kutsallaşmayı seçtiler.

"Günlerce birbirlerine tek söz etmediler, bütün şaraplarını bitirdiler, mahzenlerinde yığılmış duran avlusuna kilim serip karısıyla birlikte uzananlar oldu koyunlarını kesip kim var kim yok dağıtan ya da bir köşeye oturup sessiz sessiz ağlayan ama hiçbirisi tek söz etmedi bir diğerine." Elimizdeki parçalarda Akhalara karşı saldırıya geçtiklerine ilişkin hiç bir ipucu yok. Anlaşılan düşman ordudan intikam almak anlamını kaybetmiş, daha kapsamlı bir başkaldırı vazgeçilemez bir amaç haline gelmiştir. Paris'in Hektor'un intikamını almasından bile tek satırla söz edilir.

"Günün birinde Paris topuğundan vurduğunda Akhilleus'u

farkına bile varmadı çoğu
öyle dalmışlardı işlerine"

Bu tavır tahta atın şehre alınmasındaki inanılmazlığı da açıklayıcı niteliktedir. En azından Helena'nın Odysseus'daki ikiye bölünmüş açıklamalarından daha inandırıcı olduğunu kabul etmek zorundasınız.

Bölümün sonlarına doğru Troya'daki çılgınlığın Olympos sakinlerini de rahatsız etmeye başladığı anlaşılmaktadır. Eksik parçalarda, yukarıdakilerin konuyu kendi aralarında tartıştıkları ve savaş sırasında Troya'yı destekleyen desteklemeyen bir grup tanrının şehre gönderilmesine karar verdikleri belli olmaktadır. Çılgınlık tanrıların inmesiyle doruk noktasına ulaşır. Sanki Troyalılar başından beri bu anı beklemişlerdir.

"Olymposlular belirlediğinde kentlerinin ortasında
hayretle bağırmadı hiç biri, dizlerinin bağı çözülen olmadı
kimse de bayıvermedi aniden yere yıkılıp
ne yapacaklarını biliyorlardı sanki"

(...)

"fazla konuşmasına izin vermedi gözleri şarapla ve uykusuzlukla
kanlanmış bir genç

kargısını sapladı dosdoğru göbeğine

Ares, savaş tanrısı, haykırarak kaçtı gitti Olympos'a kadar
karnına saplı kargıyı tutuyordu iki eliyle hala, kutsal dağa vardığında
kimse sevinç çığlığı atmaya kalkışmadı arkasından
hırslarını alamamış gibiydiler."

(...)

"Apollon zehirli oklarını peşpeşe yağdırdığında

sessizce düşüp öldü en önde kiler

ne zaman ki üzerine gelen zeytinyağı küplerini gördü

Troyalı kadınlar yuvarlıyordu onları, ne kadar buldularsa

ne yapacağını şaşırdı koca tanrı"

(...)

"Aphrodite hiç aşağılanmamıştı bu kadar, deniz köpüğünden
doğduğundan beri

savaş boyu yardım ettiği Troyalılar kollarından bacaklarından
yakalamış

peşpeşe sahip oluyorlardı tanrıçaya hiç utanmadan

kutsal llyon'un ortasında

mermer memelerini ısırmaktan dişleri kırılıyordu."

(...)

"Hephaistos altın zırhlarına bürünmüş, kendi yaptığı

demir silahlarıyla koşarak geldiğinde

yüzlerce taş yağdı başına birden, neye uğradığını şaşırdı total tanrı

Troyalı çocuklardı karşısına çıkan, irili ufaklı"

25. bölümün sonu elimize geçmediğinden, daha sonra neler olduğunu bilemiyoruz. Ama şahsen artık buna ihtiyaç da duymuyorum. Homeros'dan sonra yazılan destanların hiçbirinin doğru olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Troyalılar ne Roma'yı kurdular, ne de Anadolu'da varlıklarını sürdürdüler. Dünyada hiçbir iz bırakmadan yok olup gittiler. Hiçbirimizin onların torunları olmadığı açıkça görülmüyor mu? Artık köy meydanlarında boşuna ağlamayın Bay Schliemann.

Daima sizin,

Prof.Dr. Turgut Özben

Hitit Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Ankara, Turkey.

70cm x 100cm Büyük Poster

Pentimento'da Buluşalım...

Hayalet Gemi'nin geçmiş
zaman seferlerini ve
posterlerini Pentimento'dan
edinebilirsiniz.

Pentimento

İstiklal Caddesi No:140/3 BEYOĞLU İSTANBUL
Tel: (212) 293 39 59 (Beyoğlu Sineması Pasajı, alt kat)

Beklerken hikâyeler yazdım

YEŞİM EYÜBOĞLU

Bu öyküleri okuyacaksanız, can acısına hazır olun! Şiirsel bir dille işlenen şiddet, tanıklıklardan alınıp ustaca kurgulanan hayat hikâyeleri, yakıcı aşklar, derin nefretler, insanlık çatışmaları, **Cinnet Misafirleri**'nin ana çatısı. Geçmişini arayan bir genç kadının peşine takılıp İstanbul'un eski sokaklarında dolaşırken Yahudi Esteriya'nın trajik yaşamını öğrenmeye, Tito'nun ölümüyle her şeyin değiştiği Yugoslavya'ya gitmeye hazırsanız; iç savaşın arifesinde bölünme karşıtı bir gruba katılan ve bir Müslüman kıza âşık olan Lubomir'i; örselenen, sömürülen çocuk işçileri ve Yalpak'ın dramını; aşkı farklı yaşayan Mintaha'yı, koyunu kesildi diye tuvalette gizlice ağlayan küçük bir erkek çocuğunu tanımak istiyorsanız **Cinnet Misafirleri**'ni okuyun. Ve **Yeşim Eyüboğlu**'nu tanıyın.

"Bu hikâye, günde en az bir kez hanımının ayaklarını yıkayan 7'sindeki Haitili hizmetçi Marie'den eksiktir. Kopup herhangi bir yere fırlayan küçük parmaklardan, kollardan eksiktir. Çöplerin altındaki kırık şişe, cam parçalarıyla kesilip iltihaplanan minik çıplak ayaklardan eksiktir. "Aydede aydede, güzel aydede"den, "Öğretmenim canım benim, canım benim"den, ressamın çocukların yanaklarına sürüştürdüğü pembelerden, allıklardan eksiktir. Başını öne çıkarıp gu-guk, gu-guk diye öterek tatlı tatlı uyandıran sarı ibibikli saatlerden eksiktir. "Çocukların dilenciliğini, hırsızlığını ve zamb koklamalarını büyük dert sayan işyeri sahiplerinin isteği üzerine harekete geçen polisler" tarafından Rio'da öldürülen sokak çocuklarının -acaba nereye düşüveren- son bakışlarından eksiktir."

YAYINLARI

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

ON ÜÇ

BÜYÜLÜ ÖYKÜ

13 Yazar, 13 Öykü

On Üç Büyülü Öykü, Can Yayınları'nın on üç öykücüsünü bir kitapta buluşturdu. On üç yazarın her birinden özel olarak bir büyü öykü yazmasını istedik. Düşlerden, büyülerden, gizemli simgelerden, çocukluk hayallerinden, doğaüstü olaylardan, sanrılardan, öteki âleminden gelen işaretlerden oluşan, kâh güldürücü, kâh şaşırtıcı dünyalar kurdu öykücülerimiz, biz de onların dünyalarını bu kitapta bir araya getirdik. Yazarların adlarına göre alfabetik sıraladık öyküleri: Akın Sevinç, Attilâ Şenkon, Cemil Kavukçu, Faruk Duman, Gönül Kıvılcım, Hakan Şenocak, İlknur Özdemir, İnci Aral, Murat Gülsoy, Müge İplikçi, Nazlı Eray, Sema Kaygusuz ve Yekta Kopan, bu alabildiğine renkli kitabın konukları oldular. Neden 'on üç' dersiniz; 'büyülü' dünyalara da bu rakam uygun düşer diye düşündük.

Akın Sevinç
Attilâ Şenkon
Cemil Kavukçu
Faruk Duman
Gönül Kıvılcım
Hakan Şenocak
İlknur Özdemir
İnci Aral
Murat Gülsoy
Müge İplikçi
Nazlı Eray
Sema Kaygusuz
Yekta Kopan

Mektubun Bileşenleri

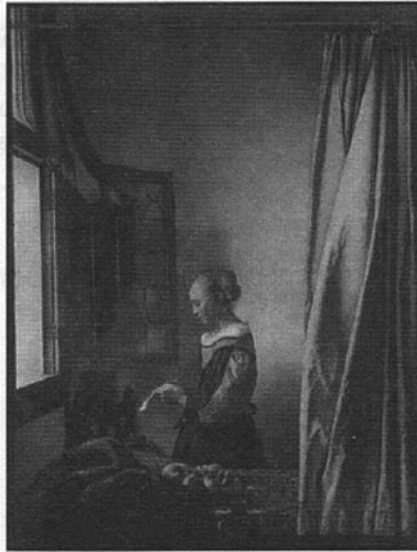
Melike Türkan Bağlı

Kalem. Öğretmeni tarafından tek ayağı üzerinde cezaya kaldırılan ve bu cezayı hak ettiğini bildiği halde isyan içinde arsızlanan çocuk gibi, cezaya durdum. Kalem üzerinde: Sırat üzerinde. Kıldan ince, kılıçtan keskin. Ama başka geçiş yolu yok. Mecburum.

Dokunduğum yeriym kalemin: Uç: Ulardayım. Uabilirim. Sınırsız olduğumu düşünürler, ama aslında gidebileceğim son sınır taşına çoktan vardım: Uç: Kendi ucumda, hapishanenin içindeyim. Mahpusluğuma aldırılmaz, beklerler: Anlat, hadi anlat.

Sivri ya da sivriltilmişim: Delebilir, deşebilirim. Acıtır, kanırtır, kanatırım. Ama asıl kanayan benim. Kanamak için yapılmışım. Kanamak, yaşadığımın işareti, ölümümün sebebidir. Ağzımın kenarında kan sızıntısı, dolaşım sistemimin iflâsı. Son kertede biri küfrederek: Neden, neden yazmıyorum? Neden saçtım ağzımdan birdenbire bu pisliği? Neden ölçüyü kaçırdım? Cesedim ne gömölür, ne yakılır. Kutunun birinde unutulur, taşlaşırım. Ruhum acır.

Kâğıt. Dokunduğu yerdeyim kalemin. Kâğıt kışkırtır. Boş ve beyaz. Boşluk ve beyazlık tahammöl edilmez derecede belirsizdir. Belirsizlik de, Apollinaire'in şiirindeki gibi sevinçlerin en büyüğü falan değildir. Her belirsizlik, bir an önce, doğruluğu ya da geçerliliği tartışmalı tanımlar ve etiketlerle giderilmelidir. Kâğıt kışkırtır. Duvar da öyle. Çocukların kâğıtları ve duvarları karalamaları, boyamaları hiç de tesadüf değildir. Belirsizlik, üzerine gidilmek ister ve vahşeti bir miknatis gibi eker.

Üzerimdeki ilk hareketler çekingen ve temkinlidir. Sonra dövmeci dövmeye başlar. Dürtüke dürtür. Hırsla. Noktalar kafama vurulur. Kuyrukla kaşındırır. Satırbaşlarında, yeni cepheler açılır.

Bitince kendimi kucaklar, içime kundaklanırım.

Zarf. Tozdan, kirden, nemden ve direkt güneş ışığından korur. Bir ucu açılınca içinden yeni doğmuş yazı görünür. Yazı, bir gül goncası gibi tomurcuğundan açılır. Yazı, bir kelebek gibi kozasından doğar. Özenle hazırlanmış, kundaklanmıştır. Zarf. Kırılganlıkların kundağı.

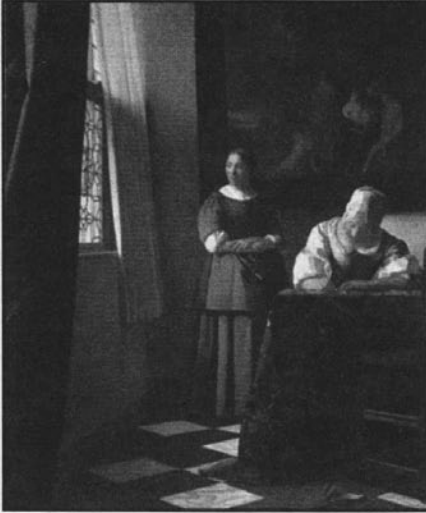
Zarf, kefen de olabilir (Bir ucu açılınca içinden ölünün-ölümün yüzü görünür). Ölümü saklar. Varlık ve yokluk eşitlenir.

Sen. Sen, tüyler ürperticisin: Korkutucu ve mutlu edicisin. Değişkensen ve alışkanlıklarla dolusun. Tılsımlısın. Bütün duygularımı ayağa kaldırıyorsun. Çaresizim.

Kim olduğumu bir tek ben biliyorum. Seni kastettiğimi her an inkâr edebilirim. Seni ele vermem. Seni yazan, sana seslenen kendimi ele vermem. Dilin yuvarlanışında seni de yuvarlarım. Yokuş aşağı bırakırım seni, feleğin şaşar. Yokuşa vurunca, çıkmak zorundasındır. Ahlar, oflar, puflar, gene de çıkarsın.

Seni gizlerim. Sonsuz duygularımın adlarıyla aynı satırlarda kullanmam adını. Gündelik ihtiyaç listemin -ekmek, süt, gazete- altında anarım adını ve kimse anlamaz neden orada olduğunu.

Seni açığa vururum. Açık etmeden. Senden çok bahsederim; yine de başkalarından bahsettiğimi sanırlar. Bazen de seni sekiz on parçaya böler anlatırım. Sekiz on ayrı kişi gibi görünürsün böylece. Parça parça olursun. Ama korkma; geceleri yatağimde parçalarını toplarım, birleştiririm. O zaman seni rüyamda görürüm.

Uzak. Zehirli sarmaşıklar, yılanlar, yeşil böcekler, bataklıklar, bulanık sular ve rutubet tüten bitkilerle göz alabildiğine uzanan sonsuz fersahlar. Uzak; küf kokulu, boğucu. Ahtapotsu kolları, tehditkâr. Cehennemî gündüzler, cehennemî gecelere bağlanıyor. Örümcekler bekçisi gecelerin; yarasalar tetikte. Sürüngenler sinsi, güneş ısırgan. Isırganlar yakıcı. Fersahlardan fersahlar ürer.

Aramızda fersahlar...

Tek yapabileceğim, uzağında durmak. Yakınında, yakınındaki uzaklığın yarattığı sonsuz hüzünden başka bir şey yok. Yakınında, sana durmaksızın yolculuk edip de ulaşamamaktan başka bir şey yok. Yakınında seni temaşâ etmenin verdiği sarhoşluktan başka bir şey yok. Yakının çok zor, bitirici. Yakının, şâhitsiz. Yakının, kör edici parlaklıktaki ışıklar demek. Yakınında her şey sönük ve ölgün, senden başka. Yakının, cennet: Cehennemden yakıcı.

Mühür. Mektup, bir insanın çaresizliğidir.

Güvercin

Müjgan Şahinoğlu

Şaşırdı kadın, kağıdı evirdi çevirdi, ne bir imza ne bir isim, başka hiçbir bilgi yoktu. Bu bilmece de neyin nesiydi şimdi? Güz mü? Halbuki bahar ayı idi şu an.

Kadın pencereyi açtı. Rüzgar bir anda içeri doldu, jaluziyi havalandırdı hafifçe, kadının saçlarında dolaştı ve sanki hiç girmemişçesine bir anda yok olup gitti.

Kadın hâlâ açık pencerenin önünde duruyor, henüz yeni ışıyan şehre bakıyordu, göz alabildiğince uzanan betonarme kaosunun ardında olan ormanları, çayırları, ve oradan bambaşka görünen bir gökyüzü düşündü. Önünde uzanan gökyüzü, yeni doğan güneşin tüm çabalarına rağmen, yeni bir sabahın ihtişamını yok edercesine gri, eskitilmiş, hurdası çıkmıştı. İlk güneş ışınları ile birlikte start haberini almış koşucular gibi sağdan soldan tek tük yayalar peyda olmaya başlamışlardı. Ve sanki güneşin artan sıcaklığına paralel sokaklardaki insan sayısı doğru orantılı artıyordu. Gitgide formalı, takım elbiseli, salaş giyimli insanlar her bir sokak başından görünüyordu, hızla bir yerlere seğirtiyor ve aynı hızla kayboluyorlardı. Ellerinde evrak çantaları ile koşuşturanlar, sırtlarında ağır bir yük ile itina ile yavaş yürüyenler, bir de hiçbir yere acelesi yokmuş gibi sallana sallana gezinenler. Çok değil bir saat sonrasında bu kaldırımlarda adım atacak yer kalmayacaktı. Kadın dalgın dalgın gülümsedi. Bu yüksek binanın bilmem kaçınıcı katından hükümdar edasıyla kullarına bakıyormuşçasına dikleşti duruşu, bu sefer alaycı bir gülümseme yerleşti yüzüne kadının. Aklına karınca yuvası geldi. Bazen hayretle bir karınca yuvasının başında dikilir, birbirinin tıpatıp aynı binlerce karıncanın aceleci koşuşturmalarını izlerdi. Bir karınca yükünü bıraktıktan sonra acaba ne kadar sonra tekrar yuvadan çıkıp yiyecek arayışına çıkardı, günde ortalama kaç çöp parçası ile dönerlerdi. Sonra inatla bir karıncayı bakışıyla mimler, elinden geldiğince onu izlemeye çalışırdı. Bazen kocaman yüküyle başka bir karınca dikkatini çekiverir, takibe aldığını unuttur, o yeni karınca bir anda kafasını meşgul ederdi. Küçücük boyu ile devasa bir ayçiçek çekirdeği parçasını sürüklemeye çalışan kahramanına bakardı. Mesela bir kaldırım kenarından yukarıya taşımaya çalışmasına ve kaldırımın tam yarısına değin sürüklemişken değerli yükünü düşürmesini, sonra inatla tekrar gidip baştan almasını hayranlıkla seyrederdi. Bazen de dayanamaz, burnunu sokmaması gerektiğini bile bile, karıncayı yükü ile birlikte kaldırım üzerine koyardı. Minik böcek, ne olup bittiğine anlayamayıp, ilk anlık şaşkınlıkla yükünü de bırakıp kaçışına, sonra ise korkusunu unutup tekrar malına doğru gitmesine gülerdi. İşte şimdi sokaktaki insanlar da böylesine dur duraksız bir yerlere yetişiyordu, ve kadın ne zaman benzer bir manzara görse, yukarıdan bir izleyen var ise onun karıncalar karşısında duyduğu hayreti duyumsayıp duyumsamadığını merak ederdi.

Pencere önünde böyle ne kadar dalmış olduğunu bilemedi, gerindi kadın, işine dönmeliydi, bu yüzden gecelememiş miydi burada, esnedi, gevşememeliydi, zaten az bir işi kalmıştı, sonra evine gidip yatar mıydı nasılsa. Tam ardını dönecekti ki, bir ses ile irkildi. Başını sesin geldiği yöne çevirdi. Bir güvercin konmuştu pencere pervazına, şaşırdı kadın. Kuş kocaman siyah gözlerini ona dikmiş bakıyordu şimdi.

"Merhaba" dedi kadın yumuşak bir ses ile ve gülümsedi bir konuyu karşılayan bir nezaket ile. Güvercin başını evirip çevirip kadına daha bir dikkatle baktı ve birden ayımsadı kadın, bu bir yaban güvercini değildi, renklerini ayımsadı kadın.

Gövdesi siyah, başı ufak siyah beyaz şeritlerin, lekelerin karmaşasında, kuyruğu ise sanki bir beyaz ve bir siyah tüyden oluşuyordu. Sokakta, cami önlerinde buğday için dilenen o güvercinlerden de daha iri ve alımlı bir kuştı. Ve sanki bu alımlılığının farkındaymışçasına, belki biraz ürkek ama mağrur gözlerini süze süze bakıyordu nefesini tutmuş onu seyreden kadına.

Güvercin kadına yanaştı, kadın heyecanlandı, kuş kadının pencere pervazına dayalı olan elinin neredeyse dibine geldi, kadın yutkundu heyecandan. Ancak o zaman kuşun bacağına hemen yanında bir boru olduğunu fark etti kadın. Elini uzattı, kuş kaçmadı, kuşa dokundu, kuş bir kedi gibi başını uzattı, inanamadı kadın. Avucuna aldı, güvercini, hiç direnmedi kuş. Boruya baktı, kapsül gibi bir şeydi, çekistirdi, çevirdi ucunu, birden açılıverdi. Kadının elleri titriyordu, kapsülün içinde bir kağıt vardı, kadın kağıda uzanacakken durdu, kuşa baktı, başını salladı,

"Küçük dostum anlaşılan sen bir posta güvercinisin, ama galiba yolunu yitirmişsin!"

Tekrar başını salladı, ve kağıdı çıkardı.

Rulo haline getirilmiş küçük bir kağıt parçasıydı.

Kağıda baktı, kuşa baktı

"Aman ne çıkar ..."

Kağıdı açtı.

Özenle yazıldığı belli olan bir el yazısı ile "Güz vakti güneşler alçalır, kuşlar balmumu kokar, bilirsin...." yazıyordu.

Şaşırdı kadın, kağıdı evirdi çevirdi, ne bir imza ne bir isim,

başka hiçbir bilgi yoktu. Bu bilmece de neyin nesiydi şimdi? Güz mü? Halbuki bahar ayı idi şu an.

Güvercine baktı, sanki bekliyordu, sanki cevabını almadan dönmeyecek gibiydi. Kağıdı okudu tekrar, başını kaşıdı, içeriye bakıp açık duran bilgisayarına, toparlanması gereken işine baktı, dışarıda önünde uzanan güneşli güne baktı, gidip masadan bir kalem aldı, kağıdı önünde düzeltti;

"Sanıyorum güvercininiz rotasını şaşırdı, umarım bir an evvel gitmesi gereken yeri bulur..."

diye yazacakken durdu, kalem ağzında düşündü, başını çevirdi pencereye, güvercin hala oradaydı. O kocaman meraklı siyah gözleri ile "hadi acele et" der gibiydi, pencere pervazı üzerinde beklerken.

"Güz bahara döndü, balmumu güneşe yaklaşıyor ..." diye yazdı. Neden böyle yazdığını kendi de bilmiyordu. Düşünmeden notun onda uyandırdıkları şimdi karşısında kağıt üzerinde duruyordu işte. Tekrar okudu ve ani bir cam tıklama sesi ile sıçradı masadan. Gözlerine inanamadı, güvercin, o siyah beyaz kafalı şey cama vurmuştu!

"Peki aceleci şey, al bakalım" elini uzattı kuşa, o da bunu beklermişçesine yanaştı kadına, tünedi eline, kadın yerleştirdi kağıdı kapsüle. Kuş notun yerleştiğinden emin olduğu anda havalandı hızla, ve geldiği gibi aniden kayboldu binanın üzerinden. Kadın şaşkınlıkla bir müddet daha baktı gökyüzüne, sonra kafasını salladı, işine döndü.

↓

www.altzine.net

S a n a l
A l e m d e
Y a z ı n ı n
B o y u t l a r ı

altzine

5

vasında!

Pullara bakıyorum.
Hangi seriden versem,
diye düşünerek defterin
kalın sayfalarını
çeviriyorum. Japon süs
pullarını, eski Osmanlı
pullarını, ilk gün
zarflarını hüznle seyre
dalıyorum. Zamanın ne
kadar hızlı geçmiş
olduğunu fark
ediyorum. Çocukluk ve
ilk gençlik yıllarımı
hatırlarken ellerimin
arasında tuttuğum pul
defteri gerçekte
olmayan fotoğraflarımla
dolu bir albüme
dönüşüyor.

Bazı rüyalar bulaşık teline takılmış yemek artıkları gibi mide bulandırır. Oysa az önce o parçaların ait olduğu yemeğin tamamını gövdeye indirmişizdir. Yorumlamanızı istediğim rüya da böyle irkiltici ve ruh bulandırıcı olanlardan. Beynimin hangi karanlık bağlantılarında birikmiş imgelerden oluştuğunu anlayamadım. Belki siz bana yardımcı olursunuz.

Rüya, çalışma masamın başında otururken başlıyor. Sanırım gündüz. Aslında zaman hiç belli değil. Ellerimin arasında bir baş tutuyorum. Bir baş... bir kafa. Yanaklarına bastırarak düşünüyorum. Böyle anlatırken korkunç bir rüyaymış izlenimi doğuyor. Ama rüyada korku atmosferi yok. Tam tersine, bu benim çok sık yaptığım bir hareketmiş. O denli rahatım.

Kesik baş normal bir kafanın yarısı boyutlarında. Okyanusyada yaşayan son yamyamların, derisini yüzdükten sonra (ve bilmediğim birtakım işlemlerden geçirdikten sonra) küçülttükleri kesik başlara benziyordu. Sanki, bir zamanlar normal boyutlardaymış da bana ulaşana kadar bu tür bir büzülmeye uğramış. Masamda duran diğer büro eşyaları (kağıt ağırlıkları, kalemlikler, fotoğraf çerçeveleri) gibi sıradan bir duruşu var. Ben, bu başı ellerimin arasında tutarak düşünüyorum. Kafa ve yüz kesinlikle tanımadığım birine ait.

[Bu noktada bir parantez açmak istiyorum. Kimi rüyalarda hiç tanımadığım insanlarla karşılaşırım. Bu duruma örnek olabilecek bir rüya sahnesi hatırlıyorum şimdi: ince bir tahta iskelede yürüyorum, yanımda sevdiğim kadın, akşam üzeri bir tekneye bineceğiz. İskelenin ucuna yanaşmış olan teknenin demir kapısını açmış bizi bekleyen bir garson var. Hiç tanımadığım biri. Rüyanın devamında da hiç bir rolü olmuyor. Uyandığımda bu tür tanımadığım insanların nasıl olup da rüyalarımnda yer aldıklarını sormuştum kendime. Zihin bir sinema yönetmeni gibi bir tür casting yapıyor olmalı diye düşünüp gülmüştüm. Ama her zaman bu kadar hafif olmuyor yabancıların etkisi. İnsanların bir tekini bile tanımadığım, her şeyin yabancı olduğu rüyalar da görüyorum bazen. Bunlardan büyük bir yabancılaşma duygusu ile uyanırım.]

Rüyaya geri dönersek... Çalışma odası olduğunu sandığım bir mekanda, büro eşyası gibi kullandığım (tam olarak öyle değil ama başka türlü ifade edemiyorum) gerçek boyutlarından yüzde elli küçük bir kesik baş var ellerimin arasında. Tanımadığım birine ait olan bu yüzün sahibinin bir zamanlar yaşamış olduğunu düşünüyorum. Saçları dökük, teni oldukça koyu renkte. Bir kaç tel saç alınından başlayıp tepesine doğru, bir kaç tel de kulaklarının arkasından ensesine doğru uzanıyor; bu saçlar derisine yapışmış durumda. Cildi o kadar narin ki biraz kurcalansa dağılıp gidecek gibi. Bu kafayı ellerimin arasına almış

düşünüyorum. Sanki kendi başımı ellerimin arasına almış düşünüyorum. Ya da: ellerimi kendi yanaklarıma bastıracağıma bu nesneyi kullanıyorum. Sanki bu sık sık yalnız kalıp düşündüğüm zamanlarda yaptığım bir şey.

"Keşke beni anlayabilsen" gibisinden bir şeyler mırıldanıyorum. Bu sözleri söyler söylemez, kesik başın beni duyduğunu hissediyorum. Konuşmuyor ama bir biçimde benimle iletişim kuruyor. Bu durum beni çok şaşırtıyor ve bir yandan da sevindiriyor. Hemen ona bir öneride bulunuyorum: "Kollara ihtiyacın var mı?" Tuhaf bir soru. Rüyanın bu noktasında ben de bir sonraki sahnede neler olacağını bilemiyorum. Ayrıca neden kollar?

Meğer bende fazladan bir çift kol (ve tabii onların ait olduğu bir beden) varmış. Nedense soruyu bu şekilde sormuşum rüyada. Oysa 'bir bedene ihtiyacın var mı?' da diyebilmişim. Çünkü odanın içindeki gardroplardan birinin içinde elbise askısına asılı (öyleymiş gibi duran) bir beden varmış; dolaptan bu bedeni çıkarırken çok sevinçliyim. O kolların (ve bedenin) fazladan bende durmasından ne zamandır rahatsızlık duyuyormuşum da bir çözüm bulduğum için seviniyormuşum gibi bir durum var ortada.

Rüyalara özgü bir sıçrama ile adam bedene kavuşuyor ve sonra onunla arkadaş oluyoruz. Birlikte dolaşıyoruz. Adama ait hatırladığım görüntüler hep sırtından çekilmiş fotoğraflar gibi. Uzun boylu ve koyu renk uzun ceketler giyiyor. Saçları da uzun (Baş gövdeye kavuşunca tamamen değişmiş!). Biraz Bethoven gibi. Yani o dönemin adamlarına benziyor. Bu arkadaşlığımız ne kadar sürüyor bilemiyorum. Rüyada bu konuya ilişkin bilgi yok. Bu döneme ait tek bir dramatik sahne var: Açık havadayız. Yeşillikler içinde bir yer. Tek tük ağaçlar da var ama asıl vurgu yeşil çayırarda. Hafif engebeli bir arazi. Çok yayvan büyük bir dağın eteklerinde dolaşıyor gibiyiz. Ama bu dağın konumu hakkında hiç bir fikrim yok. Avrupa'nın kuzeyinde bir yerlerdeyiz sanki. (Türkiye olmadığına da emin değilim. Karadeniz kıyıları da olabilir.) Çevremizde yüksek yerlere özgü serin bir sis var. Adam önde ben arkada yürüyoruz. Bu yürüyüşü yönetenin o olduğu kesin. Bir yandan da konuşuyoruz. Daha çok o konuşuyor. Ben not defterime bir şeyler yazıyorum. Bir kurmaca üzerinde çalışıyormuşuz. Benim yazmakta olduğum (ya da yazmayı planladığım) bir hikayenin kurgusunu tartışıyoruz. Ama durumumuz bir tartışmadan çok bir usta-çırak ilişkisini andırıyor. Çünkü adamın önerilerine, düşüncelerine ve hayalgücüne yetişemiyorum. Adam bir yandan çevik adımlarla bütün tümsekleri aşarak beni çok güzel manzaralı yerlere yürütüyor, bir yandan da anlatıyor.

[Rüyanın içinde yazmaya çalıştığımız hikayeye dair aklımda kalan tek imge: Sato. Sonradan üzerine çok düşündüm. Neden Sato? Ve nereye bağlanan bir imge bu? Acaba hikayenin odak noktasını mı oluşturuyor, yoksa hikayenin içindeki imgelerden sadece biri mi? Kafka'nın Sato'su ile bir ilintisi var mı, yoksa basit bir tesadüf mü? O dönemde okuduklarımdan ya da izlediğim filmlerden mi sızmış rüyama? Çözemedim.]

Bir an geliyor, not almayı bırakıyorum. Çünkü hayal kırıklığına uğruyorum. O an, kendimi adamın sekreteri gibi hissediyorum: Gerçekte sıradan, yeteneksiz, pırıltısız olan benim; yazmakta olduğumuz hikaye bittiğinde ben yazmışım gibi hissedeceğim ama aslında her şey onun eseri olacak. Kimse bilmeseyse bile. Gerçi adama beden veren bendim. Yani onu bir biçimde yaratan bendim. Bunu o anda da hissediyorum. Ancak tarafımdan hayata getirilmiş olsa da adamın hayalgücü beni öylesine aşılıyor ki rahatsız oluyorum. Pişmanlık içine gömülüyorum. Gerçi buna tam anlamıyla pişmanlık da denemez. Çünkü o anda başa dönme olasılığı olsa yine o bedeni dolaptan çıkarıp adama verirdim, bundan dolayı pişmanlık duymuyorum. Belki pişmanlık doğru sözcük değil. Kırgınlık ya da yenilgi. Evet doğrusu bu. Zayıflığımla karşılaşıyorum sanki. Bu arada adam anlatmaya devam ediyor. Benim not almayı bırakmam da kendimi kandırma sürecinin sonunu haber veriyor. O ana kadar kendime dair hissettiğim tüm olumlu duyguların birer yanılsama olduğunu çok yalın bir şekilde anlıyorum. O yeşil tepelerin ortasında kendimi o kadar gereksiz hissediyorum ki... Bir aptal gibi. Yaşamını boşa harcamış, hiç bir işe yaramayan biri gibi... Kendini kandırmanın bedelinin çok ağır olduğunu düşünüyorum.

Rüya bu noktadan sonra yeni bir evreye geçiyor. Benim düşüşüm başlıyor: İçiyorum. Uzun bir süreden beri çok içiyormuşum. Bunu bir tek ben fark ediyorum. Evdeyim. Daha doğrusu evdeyiz.

[Bu arada yaşadığım evi de betimlemeliyim. İki küçük odasının dışında evin sürekli yaşadığım salonu diyebileceğim L şeklinde bir odası var. Diğer odaların ve tuvaletin bağlandığı küçük koridor ve mutfak bu mekana açılıyor. Salonun dar bir penceresi ve binaların arka cephelerine bakan bir balkon var.]

Sevgilim, onun (gerçek hayatta tanımadığım) bir kadın arkadaşı, adam ve ben evdeyiz. Bizler için sıradan bir gün. Ben mutfaktayım ve içeride konuşulanları duyuyorum. Adam yine parlak düşüncelerinden söz ediyor. İşin garibi sevgilim ve arkadaşı da onu hayranlıkla dinliyorlar. Hatta ona cevaplar veriyor, sorular soruyorlar. Bense konuşulanların içeriğini anlayamıyorum. Çünkü sarhoşum. Mutfakta da votkalı birtakım içkiler hazırlıyorum. Önümde bir kaç bardak var. Onlara da bu içkilerden vereceğim belli, fakat asıl kendim için hazırlıyorum, bundan eminim. Kendimi uzunca bir zamandan beri (yeşil tepelerde not almayı bıraktığımdan beri) alkolün zihni bulandıran bulutuna teslim etmişim. Üzgünüm. O tepelerde hissettiğim sadece kimsenin farkında olmadığı yetersizliğimdi. Oysa şimdi mutfakta içki hazırlarken aslında bitmiş, dibe vurmuş bir durumdaydım ve herkes (sevgilim ve arkadaşı) bu durumun farkında.

Adam ve diğerleri ciddi şeylerden söz ediyorlar. Dünyaya ve hayata dair söyleyecekleri çok önemli şeyler var. Ben konuşulanların tek kelimesini bile anlamıyorum. Sarhoş kafamın almayacağı şeyler bunlar diye düşünüyorum. Bir yandan da, ayık olsaydım da anlayamazdım zaten, bunu bildiğim için içmiyor muyum diye söyleniyorum. Tam bir kısır döngü içinde bunalıyorum.

[Bunaltı, rüyalarda sık sık hissettiğim bir duygu değildir. Sıkıntı, utanç, korku, sevinç, haz belki... ama bunaltı? Hem de böylesine gerçekçi? Çok tuhaf. Bu rüyayı diğerlerinden ayıran da zaten yaşadığı bu yoğun duygular.]

Mutfaktan dışarıya çıkar çıkmaz sahne değişiyor. Bu sefer ben, sevgilim ve arkadaşı salonda ayakta duruyoruz. Adamsa mutfağın önünde dikiliyor. Konuşmuyor. Bir şeyler yapmak üzere olduğunu anlıyoruz, hatta bekliyoruz. Adam beklentimizi kısa bir süre içinde yanıtlıyor. Yüzünü plastik bir maskeymişcesine sıyrıp çıkarıyor. Diğerleri çok şaşıyor ve korkuyor. Çünkü onlar bu adamın geçmişini, bir zamanlar benim ellerimin arasında tuttuğum esrarengiz bir kesik baştan ibaret olduğunu bilmiyorlar. Ben hiç şaşırmıyorum. Yorgun ve bıkkın bir şekilde düşünüyorum: "O bir ölü. Bunu yapabilir."

Adamın yüzü ya da maskesi çıktıktan sonra iğrenç bir görüntü ile karşılaşırız. Şekli bozulmuş yüz kasları ve sahanda yumurta gibi akmış gözleri diğerlerini iğrendiriyor. Bense tiksiniyorum. Onların korkusunu yatıştırmak için açıklama gereği duyuyorum: "Tiksinmenize gerek yok. Hepimizin yüzünün altında bunlar var. Bu kaslar ve dokular. O sadece bunları gösterebiliyor. Yüzünü çıkarabiliyor." Ve içimden ekliyorum, çünkü o bir ölü.

Sevgilim ve arkadaşı ile birlikte izlemeye devam ediyorum. Adam yüzündeki kasları bir Rubik küpü ile oynarmışçasına değiştiriyor. Elleriyle şekilsiz ve iğrenç görünen kasları bir düzene sokuyor. Kırmızı kas ve et parçaları adamın elleri arasında son derece estetik bir görünüm kazanıyor. Bu kırmızı kas ve doku parçalarının üzerinde (harfler, rakamlar ve iskambil kağıtlarındaki maça, sinek işaretleri gibi) kimi simgelerin var olduğunu fark ediyorum. Hayranlıkla izliyorum. İzliyoruz.

Bir sonraki aşamada adamın bedeni ve içinde bulunduğumuz mekan yok oluyor. Artık kırmızı, yumuşak bir zemin üzerindeyiz. Bu zemin kalın kadife bir kumaş gibi hafifçe dalgalanıyor. Daha da önemlisi, üzerinde durduğumuz zeminin yeniden kesik bir baş haline dönüşmüş olan adamdan kaynaklandığını fark ediyorum. O anda adamın bizi çok fazla etkisi altına aldığını hatta diğerlerinin hipnotik bir trans içinde olduklarını düşünüyorum.

[Hipnotik trans benim için yeni bir rüya durumu değil. Daha önce de bir rüyada hipnozla ilgili bir olay olmuştu. Çocukluğumda bana ayakkabı almak için gittiğimiz bir dükkân vardı. Sadece çocuklar için ayakkabı satan bir mağaza. Dükkânın içi de çocukların ilgisini ayakta tutacak şekilde düzenlenmişti. Girişte hemen solda büyük bir kafesin içinde Amerikan fıstığı yiyen, konuştuğu rivayet edilen gri bir papağan dururdu. Dükkânın en sonunda merdiven altında kalan bölüm küçük bir odacık gibiydi ve telle ayrılmıştı. İçinde onlarca ötücü kuş bulunurdu. Rüyamda bu dükkândaydım. Çocuk olarak değil de şimdiki halimle orada durmuş kuşlara bir konuşma yapmaya hazırlanıyordum. Fakat ben daha ağızımı açıp sözlerime başlar başlamaz kuşlar hipnotize olup donuyorlardı. Parmağımı şıklatarak onları uyandırıp yeniden konuşmaya başlıyordum. Ama ne mümkün! Sesimi duymaz donup kalıyorlardı. Sonra bir anda durumu çözüyordum: Bunlar küçük hayvanlar olduğu için kendilerinden daha zeki bir yaratığın aktardığı bilgi içeriğinin yoğunluğu karşısında hipnotik transa geçiyorlardı. Sanki beyinleri aniden doluyor ve artık hiç bir şey anlayamaz hale geliyorlardı. Garip bir rüyaydı: Bir yandan iletişim kuramadığım için üzülüyordum ama bir yandan da zeki olduğum için kendimi iyi hissediyordum.]

Bundan sonrasında adam yeni bir beden içinde kendi yarattığı kırmızı zemin üzerinde dolanıyor. Artık yeni bir yüzü ve yeni bir bedeni var. Kısaboylu, göbekli, çıplak ve ortayaşlı bir adam olarak görünüyor bize. Bu bana biraz tuhaf geliyor. Ona verdiğim bedenın böyle olmadığını düşünürken, kesik başın kendi gücüyle (hayalgücü?) kendine yeni bir beden yaratmış olduğunu anlıyorum. Artık benimle olan tarihsel bağını da koparmış olduğunu hazin bir şekilde fark ediyor, adamın hayalgücü karşısında pes ederek uyanıyorum.

Ama rüya burada bitmiyor. Uyandığımı sandığım gerçeklik aslına benzemekle beraber kimi bulanıklıklar içeriyor. Bunu şimdi daha iyi anlıyorum. Örneğin yine çalışma masasının başındayım ama arkamda durması gereken kitaplık yok olmuş gibi. Daha doğrusu kitaplık var ama kitaplar görünmüyor. Oralarda görüntü biraz bulanık. Sıkıntı içinde yazıyorum. Meğer tüm rüyayı, size yazarken görmüşüm, diyorum. Herkesin tanıdığı ve baş vurduğu ünlü bir rüya yorumcusuyumşunuz. Mektupla gönderilen rüyaları belli bir ücret karşılığında yorumluyormuşsunuz. Ücret olarak da belli sayıda posta pulunu mektuba iliştiirmem yeterli olacakmış. Zaten eski pul defterlerimi bu iş için çıkarmışım dolaplardan birinin içinden.

[Ne tuhaf değil mi: Yine dolaptan bir şey çıkarıyorum.]

Pullara bakıyorum. Hangi seriden versem, diye düşünerek defterin kalın sayfalarını çeviriyorum. Japon süs pullarını, eski Osmanlı pullarını, ilk gün zarflarını hüzünle seyre dalıyorum. Zamanın ne kadar hızlı geçmiş olduğunu fark ediyorum. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarımı hatırlarken ellerimin arasında tuttuğum pul defteri gerçekte olmayan fotoğraflarımla dolu bir albüme dönüşüyor. Üç tekerli bir bisikletin tepesindeki halime bakarken şaşırıyorum: Evet böyle bir bisikletim vardı ama böyle bir fotoğrafım olduğunu bilmiyordum diye düşünüyorum. Ailemin benden habersiz fotoğraflarımı çekmiş olduklarını ve artık yeterince büyüdüğüm için bana bunları teslim etmiş olduklarını anlıyorum. Bazı devletlerin belli bir zaman geçtikten sonra gizli arşivlerini açıklaması gibi bir olay bu, diyorum kendi kendime. Fakat, ilkgençliğime ilişkin bir fotoğraf beni uyandırıyor. O fotoğrafı çekmiş olmaları beni her yerde ve her an izleyebilme güçleri olduğu anlamına geliyor. Yaptığım her şeyin biliniyor olma olasılığı karşısında paniğe kapılıyorum.

Aceleyle size yazmakta olduğum mektuba dönüyorum.

Bu ilk yazışmamız değilmiş, zaten bir tür terapi amacıyla size yazıyormuşum. Sorunum tam da demin kapıldığım paniğin kendisiymiş... bunları bir çırpıda anlıyorum.

[Bir çırpıda anlamak... Bir anda aydınlanmak... Bu, rüyalarda o kadar sık başıma gelir ki. Uyandıktan sonra çok gülmüşümdür bu aydınlanma anlarına. Bir tanesini hiç unutamam: Rüya da bir ansiklopedide kertenkele maddesini okuyorum. Sonra bir anda aydınlanıyorum! Dinozorların yok oluşuna ilişkin kuramların hiç birinin doğru olmadığını, bilimcilerin aslında soruyu (Dinozorlar neden yok oldular?) yanlış sorduklarını düşünüyorum. Kertenkelerin resmine bakarken 'Tabii ya, hiç bir zaman yok olmadılar ki... sadece küçüldüler' diyorum kendi kendime. Müthiş bir keşifte bulunmuş olmaktan dolayı mutlu uyanmış sonra da bu saçmalığa gülmüşüm.]

Yorumlamanız için bir biri ardına rüyalarımı yazıyorum. Ama mektubun bir yerine geldiğimde yazdıklarımın yeterli olmayacağı fikrine kapılıyorum. Siz beni hiç tanıyorsunuz. Bu yüzden de yazdığım rüyaları yanlış ya da eksik yorumlayabileceğinizi düşünüyorum. Buna engel olmak için size kendimi tanıtmaya karar veriyorum. Sonra kara kara düşünüyorum. Kendimle ilgili cümleler kurmak içimden gelmiyor. Hatta kendime dair bir düşünce bile oluşmuyor aklımda. Bir türlü kendi imgemi kuramıyorum. Sonra yine bir aydınlanma anı yaşıyorum: "Tabii ya, insan kendini bir kaç cümleyle anlatamaz, ne söylerse söylesin mutlaka genel geçer şeyler olacaktır ve hakkında bir fikir oluşturmazacaktır. Ancak kişi kendine özel bir olayı anlatırsa o kişiyi tanırız." Böyle düşünüyorum ve kendimi size en iyi şekilde anlatabilecek bir anımı bulmaya çalışıyorum. Yaşanmış yalın bir olay... Karmaşık olmayan, içinden tuhaf anlamlar çıkarmayacağınız...

Umutsuzlukla gözlerimi tavana diktüğimde sesinizi duyuyorum: "Aklınıza gelen ilk çocukluk anınız örneğin?" Kulaklarıma ulaşan soru inanılmaz bir şekilde iyi geliyor. Size karşı aşırı bir sevgi ve heyecan duyuyorum. Sesiniz sanki başımı okşuyor. Şefkatle beni sarıp sarmalıyorsunuz. Sizinle sevgili olmamız asla mümkün olmadığı için (rüya da bu bilgi tartışmasız baştan verilmiş) içimde çoğalan aşkı dizginlemeye çalışırken cinsel bir haz duyuyorum. Böyle büyük duygular içinde koltuğa uzanmışken birden kendimi görüyorum. Bir film gibi izliyorum rüyada olup bitenleri. Sanki terapistin üzerinde bir kamera varmış ve ben oradan odanın içinde yatan kendimi, masasında notlar alarak dinleyen terapisti yani sizi izliyormuşum. Kendime bakarken gözlerim ayaklarıma takılıyor. Koltuğa uzanırken ayakkabıları çıkarmışım. Ayağımda koyu renk çoraplar var. Kendimi o şekilde, gözleri kapalı, bu cümleleri

söylerken görünce üzüldüm. Çoraplı ayaklarımın, çevrede kimsenin olup olmadığına aldırmaksızın özgürce hareket etmeleri utançtan yerin dibine geçiriyor beni. Az önce büyük bir aşkla bağlı olduğum siz imgesi, hızla çok uzak bir terapiste dönüşüyor. Size duyduğum aşkın terapistin bir parçası, bir yan etkisi olduğunu düşünüp gülümsüyorum. Gülümserken yine bedenimin içindeyim. Ama bir yandan da odayı tepeden görüyorum. Not defterinize yazdıklarınızı bile görebiliyorum.

O kadar uzun zamandır susuyordum ki siz benim 'açılacağım ânı' beklemekten yorgun düşmüşsünüz. Not defterine daha sonra anlayacağınız kelimeler yazıyorsunuz. Her biri kendi başına bir bütünün parçası olan, büyük harfle yazılan gerçeklerin dünyasından izler taşıyan kelimeler. 'Sessizlik', 'Maça', 'Şato', 'Sürüngen', 'Papağan'... Zihnimi okumak için müthiş bir çaba sarfettiğinizi, bunu bilincinizle değil, hayvansı bir içgüdüyle yaptığınızı anlıyorum; bunu farkedince korkuyorum. Bir yandan da seviniyorum. Yine bir rüyanın içinde olduğumun ayırımına varmaksızın büyük bir aydınlanma ânı yaşıyorum: "Tabii ya" diyorum kendi kendime, "terapist olmak için altıncı his gibi bir özelliği olmalı insanların, yoksa herkes terapist olurdu; halk arasında aslında terapist olmak üzere dünyaya gelmiş ve bunun farkında olmaksızın terapi yapan insanlar da var o halde". Gözümün önüne Muazzez Hanım geliyor. Sadece Bafra sigarası içen, tüm komşulara eşit derecede yakınlık ve ilgi gösteren, yaşlı su yeşilli gözlerini diktğinde insanlarda doğal bir anlatma isteği uyandıran Muazzez Hanım'ın onlardan biri olduğunu düşünüyorum.

"Muazzez Hanım ile ilgili kişisel bir şey hatırlıyor musunuz?"

Soruyla birlikte geçmişe dönmeye çalışıyorum. Dişe dokunur bir sahne hatırlamaya çalışıyorum. Tek hatırladığım kuş gibi hafif tabutunun indirilişi. Ardından kapının kenarına konan terlikleri... Yıllarca giymekten ayağın şeklini almış işlemeli yeşil terlikler... Baktığı kahve fallarında kendi ölümünü görüp görmediğini merak ettiğimi hatırlıyorum.

Kafamı kaldırıp camdan bakıyorum. Şehirden henüz çıkmamışız. Trenlerin yemekli vagonu şeklinde düzenlenmiş bir otobüsün içinde, gidiyoruz. Varacağımız şehirde bir sınav bekliyor beni, korkmuyorum. Kaçınılmaz bir şey olduğunu düşünüyorum. Evet terapileriniz sonucunda iyileşmişim, hatta eskisinden daha iyi olmuşum ve şimdi de tam bir başarı ile sonuçlandırdığınız benim vakamı meslektaşlarınızla paylaşacağınız bilimsel bir toplantıya gidiyoruz. Kendimi tuhaf hissediyorum. Size bakıyorum, kitabınızı okumayı sürdürüyorsunuz. Dalgın dalgın kitabın adını mırıldanıyorum: "Şato". Karmaşık hislere kapılıyorum. Karanlık bir yanım kimi raslantıların insanı yoldan çıkarabileceğini söylüyor. Bende yoldan çıkacak göz var mı? Gülümsüyorum. Elimde tuttuğum dergiye dönüyorum. Tüm anlattıklarımı derginin sayfalarında basılı olarak görüyorum. Derginin adını hiç hatırlamıyorum, bu çok tuhaf. Daha önce görmediğim, muhtemelen zihnimin tasarımı olan bir dergi.

Son paragrafı okurken o kısa aydınlanma anlarından birini yaşıyorum: "Tabii ya, teknoloji o kadar ilerledi ki edebiyat da değişti; okunurken yazılan, yazılırken okunan hikayeler yapılabiliyor" diyorum kendi kendime. Son cümlesi şu an okumakta olduğum cümle olan hikayeyi okumayı bitiriyorum.

↓

M U R A T G Ü L S O Y

Kitmiir Kitmiir

Kadınların Gölgesinde

Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi

Körebe

Randevu

Açık Çek

Gecenin ve Yazının Bilgelğine Dair

Kendisini Orhan Pamuk Sanan Adam

Gaia ile Tanışma

Mahşerin Otuzbeş Dakikası

Değiştikçe Aynı

Kağıttaki İz

Murat Gülsoy
OYSA HERKES
KENDİSİYLE
MEŞGUL

2.BASIM

Murat Gülsoy
BU KİTABI
ÇALIN

ÖYKÜLER

2001 SAİT FAİK
HİKAYE ARMAGANI

3.BASIM

Bu Kitabı Çalın
Kayıp Eşyalar Bürosu
Hindistan Yolculuğu
Hızlı Düşünme Sanatı
54 Numaranın Esrarı
Kötü Yola Düşen Ev
Yazarın Belleği
Hasta Bir Konak
Birkaç Dolar İçin
Kukla
Sakla Beni
Yasadışı Öyküler

www.abonet.net

1 aydan 12 aya kadar değişen dergi aboneliği...
Üstelik ücretsiz, adrese teslim.

Yalnız internetten değil telefonla da sipariş verebilirsiniz. Tel: 0 212 210 01 10

Hayalet Gemi

Aboneliği için;

0212 **210 0 110**

Perpa Ticaret Merkezi 11. Kat B Blok No: 1752 Okmeydanı / İstanbul

www.abonet.net

abonet@abonet.net

Faks: 0212 222 27 10

artık felsefe okunacak...

ENTELEKTÜELLERİN ÖVGÜSÜ

BERNARD HENRI LÉVY

**Bir Fransız entelektüelinden
gecikmiş bir övgü**

Lévy şöyle diyor: "Entelektüeller susunca
ülkeleri konuşmaya çağırıyor onları.
Konuşunca da susmaya."

VAROLMA EĞİLİMİ

CIORAN

**İnkârın gerçekliğine sırtını dönmek
kolay değildir. Cioran bunu
yapabilmek için kendini zorlamış ama
her zaman başaramamış.**

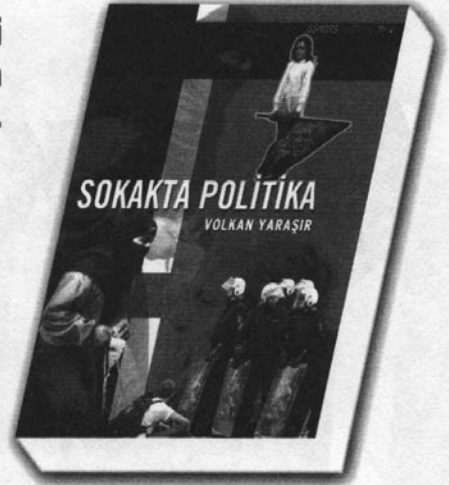
Varolma Eğilimi açıklığa karşı bir başkaldırı,
yalana dokunaklı methiye ve sağlığa iyi gelen
varsayımlara bir geri dönüştür.

**umutların tükendiği
anda hayallerin yeniden
ayaklandığı yer, sokaklar!..**

SOKAKTA POLİTİKA

VOLKAN YARAŞIR

Bu kitap sokağı anlatıyor. Sokağın
özgürleştirici gücünü, insanı ve kitleleri asiliğe
ve isyana teşvik eden kıskırcılığına ortaya
koyuyor. Çünkü sokak iktidar olanların değil
müktedir olanların dans ettiği yerdir.

Araştırma-Inceleme/686 sayfa/ 15.000.000

**En kutsal olanı istiyorlar; bir
bakirenin kanını bekliyorlar!..**

KEŞİŞİN ON GÜNÜ

MUAMMER YÜKSEL

Cennet ve cehennem yeryüzünde
satırlar arasında saklıdır. Tarihin
gizemli labirentlerinde kaybolanları
bize bildiren yazıcılar vardır.

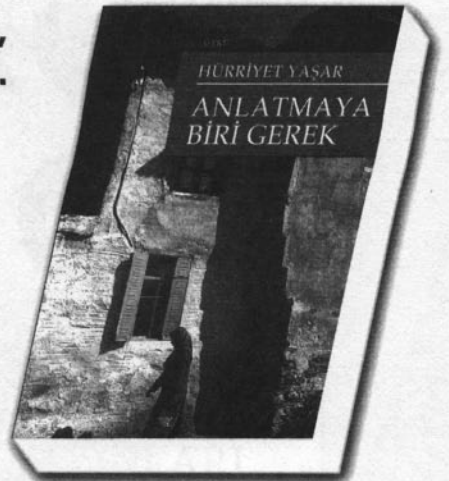
Roman/348 sayfa/ 9.000.000

**bir bakış, bir iç çekiş,
bir gülümseme...**

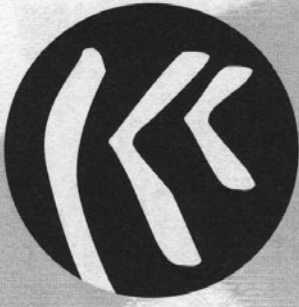
ANLATMAYA BİRİ GEREK

HÜRRİYET YAŞAR

Yazarın, kamerasını bir göz gibi insana
odakladığı ilk öykü kitabı Anlatmaya Biri
Gerek, yaşamın çoğu zaman kaçırdığımız
ayrıntıları, sözün yaslandığı dağın
arkasında saklı kalanı anlatıyor; sözü
uzatmadan, "öz"e ulaştırıyor okurunu.

Öykü/109 sayfa/ 4.000.000

KABALCI YAYINEVİ

Jacques Derrida

Tutkular

KABALCI

Jacques Derrida

Khōra

KABALCI

Jacques Derrida

İsmin Dışında

KABALCI

JACQUES DERRIDA

Bir kez yaşanan tekrar yaşanabilir

Murat Gülsoy

Kurguyu hınzırca dokuyor

“Hikâyeye inanıyor **Gülsoy**, besbelli. Geçen yıl kendisine Sait Faik Armağanı’nı kazandıran **Bu Kitabı Çalın**’ı okuyunca da aynı şeyi hissetmişim. Öyküye inanıyor ve seviyor... Bütün bütüne kendisinin olan nesebi sahih ve imzalı öykülerle çıkıyor okurunun karşısına. Sevdiği yazı türünü deneme tahtasına çevirmeye kıyamayacağı besbelli. Böyle olmakla birlikte, eskimiş, eskitilmiş, köhne, demode hiçbir öğeyi yük etmiyor öyküsüne. Edebiyat kuramlarının değil, öykünün kütüğüne geçiriyor adını. Yerini, akademik sempozyumlarda değil, okurun kitaplığında ayırtmayı yeğlemiş görünüyor... Öykülerinden katmerli zevk alınması, öyküyü ve öykünün öyküsünü dokuyanın kendine yarattığı bu serüveni okurundan da esirgememesi sayesinde gerçekleşiyor. Edebiyatın tadını çıkara çıkara yazan, öykü türünün hakkını veren, dili düşüncesiyle, düşüncesi birikimiyle barışık, yarattığı kurmaca dünyasına sizi hoş bir konukseverlikle buyur eden bir yazarla buluşacaksınız. Çok sık yakalanan bir fırsat değil bu. **Âlemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikâyeler** edebiyat okurunu mutlu eden bir kitap.”

FÜSUN AKATLI

Radikal Kitap, 31 Mayıs 2002

YAYINLARI

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

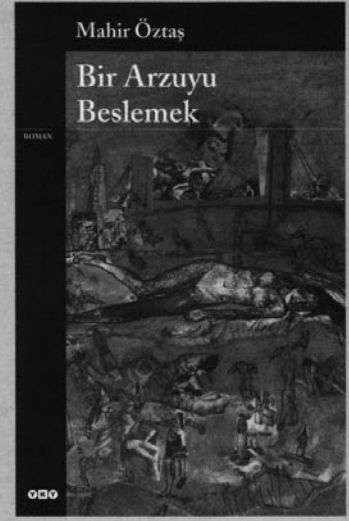
Üç farklı yolculuk

Eksik Taşlar Yigit Bener, 364 s.

Uykuda Çocuk Ölümleri Ali Teoman, 456 s.

Bir Arzuyu Beslemek Mahir Öztaş, 292 s.

7 yaşında 12 Eylül’le karşılaşan genç bir erkeğin babasının geçmişine doğru Brüksel’den Paris’e, İstanbul’dan Cunda’ya çıktığı bir yolculuk. Babasını tanıma sürecinde sürgün’le, aile’yle, cinsellik’le hesaplaşmalar. Büyük tartışmalar yaratan, yaratacak olan bir ilk roman.

Bir mimar bir roman kurarsa ne olur? Ali Teoman’dan bilim, felsefe ve sanat tarihine göndermelerle dolu muhteşem bir ironi deposu. Arzın merkezine seyahat etmek isteyenlere dev bir labirent roman, dev bir kılavuz.

Mahir Öztaş, bir “arayış” romanıyla çıkıyor bu kez okurunun karşısına: gizem dolu bir cinayet kurgusunun etrafında, İstanbul’dan New Orleans’a uzanan bir coğrafyada geliyor hikâye. **Bir Arzuyu Beslemek**, sonunu merak ederken içinde kaybolunacak bir roman.

